

Revista ECONOMICA

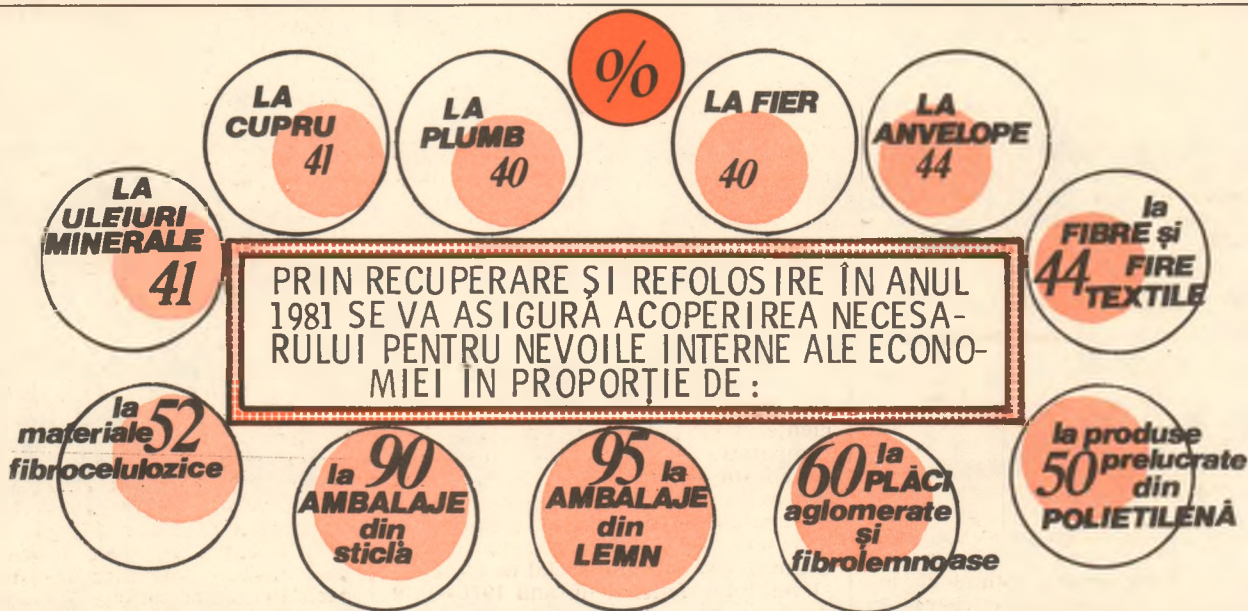
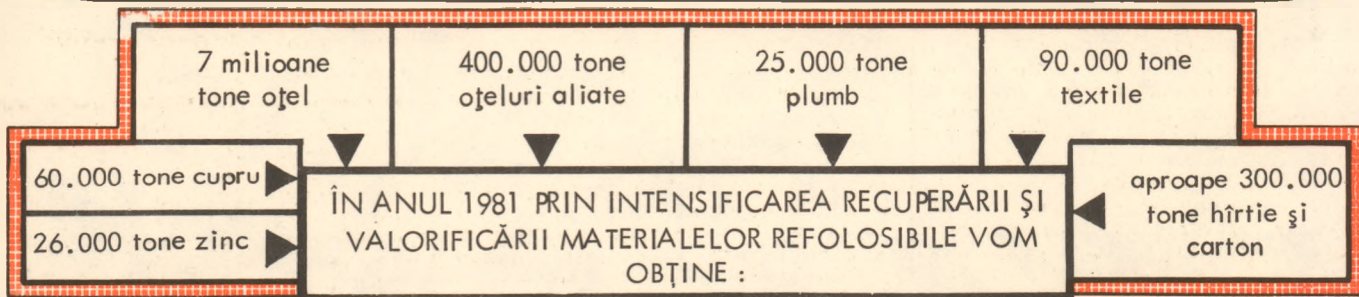
CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

**COSTURILE DE PRODUCȚIE
ȘI DEZVOLTAREA INTENSIVĂ**

Valorificarea superioară a materialelor refolosibile

"O atenție deosebită trebuie să acordăm recuperării, colectării și refolosirii materialelor. Am mai arătat și în alte împrejurări că pentru multe sectoare, prin recuperarea și refolosirea materialelor, putem și trebuie să asigurăm până la 50 la sută și chiar peste 50 la sută din necesarul de materii prime. Noi încă sîntem mult rămași în urmă în unele sectoare în acest domeniu, iar în câteva sîntem numai la început. Problema recuperării, colectării și refolosirii materialelor trebuie privită ca o parte importantă a asigurării materiilor prime și materialelor necesare activității de producție. Dealtfel, în planul de aprovizionare acestea sînt luate în calcul și ele trebuie realizate chiar cu o depășire. Cunoașteți cu toții că prețurile la materiile prime au crescut foarte mult. De aceea, trebuie să facem totul pentru a asigura recuperarea și refolosirea integrală a acestora".

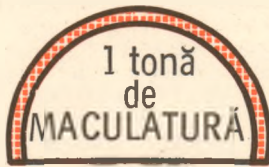
NICOLAE CEAUȘESCU

ECONOMISEȘTE :

738 KG NISIP CUARTOS
231 KG SODĂ
140 KG CALCAR
70 KG FELDSPAT

materiale care au consumat energie în procesul de extracție și elaborare electrochimică

ÎNLOCUIEȘTE :

3-4 MC DE LEMN
800 KWH ENERGIE ELECTRICA
250 KG COMBUSTIBIL CONVENȚIONAL

resurse necesare pentru producerea unei tone de CELULOZĂ
 1 tonă hîrtie = 4 - 500 dolari

ÎNLOCUIEȘTE :

1 TONĂ FONTĂ care se obține din:
2 TONE MINERUL DE FIER + 1 TONĂ CARBUNE COCSIFICABIL

al căror preț pe piața mondială depășește 100 dolari

CREȘTEREA EFICIENȚEI — ORIENTARE ESENȚIALĂ A POLITICII ECONOMICE A PARTIDULUI

ÎN ANII SOCIALISMULUI, în economia românească s-au înregistrat uriașe prefaceri. Într-o perioadă relativ scurtă de timp România s-a transformat dintr-o țară slab dezvoltată, cu o industrie și agricultură inapoiate, cu un nivel de trai mizer pentru cea mai mare parte a locuitorilor, într-o țară socialistă industrial-agrară cu o economie înfloritoare, cu un nivel de bunăstare materială și spirituală al populației tot mai înalt, o țară care și-a propus în perspectiva acestui deceniu să se înscrie în rîndul statelor dezvoltate din punct de vedere economic ale lumii. La baza acestor istorice succese se află concepția științifică, înnoitoare a partidului de dezvoltare economico-socială a țării, pornind de la aplicarea legilor obiective în condițiile concrete istorice ale României, munca entuziastă a întregului popor, condus cu înțelepciune de partid pe drumul făuririi noii orînduirii, al civilizației socialiste.

Primatul factorilor calitativi

ELABORAREA și aplicarea, indeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, a unor opțiuni de mare însemnătate pentru dezvoltarea economiei, pentru ridicarea socială a țării au permis accelerarea creșterii economice, punerea în valoare a virtuților creatoare ale poporului nostru, ridicarea țării pe noi trepte de progres și bunăstare. Între aceste opțiuni se înscrie cea privind sporirea eficienței în întreaga activitate — factor calitativ al procesului de dezvoltare economico-socială. Inițiate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, programele și acțiunile urmărind reducerea consumurilor materiale, a cheltuielilor de producție, creșterea susținută a productivității muncii, utilizarea superioară a capacităților de producție, urmărind folosirea mai bună a mijloacelor din dotare, a întregului potențial material și de forță de muncă al țării, realizarea unor produse cu înalți parametri tehnici și economice — au reprezentat, încă de la Conferința Națională a partidului din decembrie 1967, preocupări de cea mai mare însemnătate pentru activitatea întreprinderilor și centralelor, a ministerelor, a oricărei unități din economie. Sporirea eficienței s-a urmărit însă într-o perspectivă largă, concentrînd, în strînsă legătură cu activitățile amintite, ample eforturi îndreptate spre modificarea structurilor economico-sociale — în sensul accentuării acelor domenii și sectoare care determină promovarea progresului tehnico-științific la nivelul întregii economii, creșterea gradu-

lui de complexitate a muncii, valorificarea superioară a potențialului de resurse al țării.

În aceste condiții, în paralel cu acțiunea factorilor extensivi, creșterea economiei românești s-a înfăptuit în tot mai mare măsură pe seama factorilor intensivi, calitativi, asigurînd o cheltuială mai mică de resurse pentru crearea unei unități de venit național. Ca urmare a eforturilor susținute îndreptate în acest sens, odată cu amplificarea numărului de personal utilizat în economie, cu circa 5 milioane în perioada 1951—1980, din care circa 3 milioane în ultimii 15 ani, odată cu sporirea fondurilor fixe — componentă esențială a avuției naționale — de circa 9 ori în aceeași perioadă, productivitatea muncii pe o persoană, în industrie, înregistra în 1980 o creștere de circa 9 ori față de nivelul anului 1950, iar în construcții-montaj, de circa 7,2 ori. Ca o expresie a valorificării mai bune a potențialului material al țării, sporirea fondurilor fixe ca și a numărului de personal în aceeași perioadă a fost cu mult devansată de creșterea venitului național, de circa 15 ori între anii 1951—1980.

Pe un plan sintetic, rezultatele măsurilor întreprinse pentru sporirea eficienței, pentru creșterea mai rapidă — comparativ cu volumul de muncă materializată — a valorii nou create în procesul dezvoltării economice, sînt evidențiate de devansarea, odată cu cincinalul 1971—1975, a ritmului de creștere a produsului social de către cel al venitului național (în anii 1971—1979 un ritm mediu anual de creștere de 10%, pentru venitul național față de 9,4% pentru produsul social). Însemnătatea unor asemenea măsuri s-a dovedit și se dovedește hotărîtoare pentru progresul țării, pentru creșterea competitivității economiei românești în contextul economiei mondiale, pentru afirmarea României în diviziunea mondială a muncii; și aceasta cu atît mai mult în condițiile crizei mondiale de materii prime și energie, restricțiile acesteia ridicînd calitatea dezvoltării, principiul economicității în dezvoltare la rangul unor cerințe vitale pentru evoluția oricărei țări.

În cele ce urmează ne vom referi cu deosebire la analiza unor probleme ale producției, consumului și economiei de energie, în condițiile cunoscute ale prezentului sporirea eficienței economice fiind direct legată de aceste aspecte. Economisirea pe toate căile a energiei este un proces unanim considerat drept comandament fundamental al dezvoltării.

Economia de energie — componentă fundamentală a sporirii eficienței

ÎN PROGRAMUL dezvoltării economico-sociale elaborat de partid, factorul energetic ocupă un loc central. În acest sens, în cei peste 30 de ani de economie socialistă, producția de energie electrică și termică a crescut de circa 115 ori în condițiile în care investițiile alocate energiei au însumat circa o optime din totalul investițiilor industriale. Este o realizare însemnată, atît prin performanța unui astfel de ritm în construirea de instalații de producere, transport, distribuție și consum de energie electrică, cît și prin faptul că dezvoltarea energiei s-a înscris ca o necesitate pentru realizarea industrializării țării, pentru asigurarea condițiilor de sporire a productivității muncii sociale. Trebuie remarcat, de asemenea — și aceasta, ca un motiv de întemeiată mîndrie — faptul că analizele profunde efectuate de partid, de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au evidențiat cu clarviziune, cu mult înainte de declanșarea crizei energetice mondiale, necesitatea orientării întregii economii naționale pe calea raționalizării riguroase a consumurilor energetice, pe calea economisirii severe a energiei. După cum se știe, pînă la începutul anilor '70, pentru marea majoritate a țărilor lumii ecuația energetică părea să-și fi găsit răspuns definitiv: creșterea capacității de producere a energiei — în primul rînd electrică, mai ales ca urmare a utilizării hidrocarburilor, extrem de ieftine la acea dată. Ori, odată cu declanșarea crizei petroliere, datele problemei s-au modificat radical, o concepție, un model de dezvoltare economică ce păreau infailibile, devenind inoperante. Iar România socialistă, cu mult înainte de acest moment, a urmărit cu o tot mai mare insistență reorientarea profundă a modului de integrare a factorului energetic în strategia dezvoltării *).

Încă din iulie 1965, în Directivele Congresului al IX-lea al partidului referitoare la dezvoltarea economică pentru perioada 1966—1970, s-a conturat o orientare generală atocuprinzătoare a energiei din țara noastră, ținînd seama de necesități naționale de perspectivă. Pe de o parte, s-au prevăzut fonduri însemnate pentru activitatea geologică în vederea descoperirii de noi zăcăminte de țifet, gaz metan și materii prime. S-a prevăzut însă și dezvoltarea substanțială a extracției de cărbune, prin deschiderea de noi mine și prin sporirea extracției la minele existente.

*) Vezi și Emil Costin, Impactul restricțiilor asupra creșterii economice, Revista economică, nr. 3/1981.

În scopul unei utilizări cât mai judicioase a combustibililor, a fost urmărită o accentuată dezvoltare a termoficării, iar pentru producerea energiei electrice din combustibili inferiori s-a hotărât începerea construirii unor mari centrale termoelectrice (de peste 1 000 MW) folosind lignitul din bazinul carbonifer al Olteniei. Totodată, a fost dat un puternic impuls dezvoltării centralelor hidroelectrice, într-un timp relativ scurt punându-se în funcțiune CHE Porțile de Fier (1 000 MW — cota R.S.R.), CHE Argeș (200 MW), CHE Lotru (500 MW) etc. Tot la Congresul al IX-lea al partidului s-a avut în vedere și necesitatea construirii unor centrale nucleare electrice.

Sînt preocupări care au fost considerabil amplificate la Congresele al X-lea și mai apoi al XI-lea ale partidului, cînd s-a precizat că un obiectiv de mare însemnătate al energiei îl constituie dezvoltarea, diversificarea și utilizarea cât mai rațională a bazei energetice a țării. Tot atunci a fost subliniată în mod expres necesitatea economisirii și valorificării superioare a țigăii și gazelor iar, pe de altă parte, necesitatea dezvoltării accentuate a extracției de cărbuni și valorificării cât mai înalte a potențialului hidroenergetic al țării, cel de pe riurile interioare ca și al Dunării, acționîndu-se corespunzător în acest sens.

Preocupările susținute vizînd integrarea cât mai eficientă a componentei energetice în procesul creșterii economice, experiența bogată dobîndită în ce privește realizarea și desfășurarea unui ansamblu de măsuri urmînd cu prioritate descoperirea și punerea în valoare a noi surse de energie, utilizarea cu precădere a resurselor regenerabile, amplificarea activităților care valorifică superior energia și diminuarea celor cu un consum ridicat în acest sens, imprimarea unui spirit de economicitate la fiecare loc de muncă, au fost concentrate și armonios îmbinate în documentele programatice adoptate la cel de al XII-lea Congres al partidului, în speță în „Programul directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981—1990 și orientările principale pînă în anul 2000”.

Pentru fiecare unitate de venit național — consumuri energetice cât mai mici

CA UN EFECT ÎNSEMNAT al tuturor acestor complexe opțiuni se înscrie modificarea raportului dintre consumul anual brut de energie electrică și ritmul de creștere a produsului social. De la aproape 1,7 cît reprezenta în 1970 nivelul de devansare de către ritmul mediu de creștere a consumului de energie electrică, a ritmului mediu anual de creștere a produsului social, în 1979 și 1980 acest nivel a devenit 0,36 ori respectiv 0,58, punîndu-se astfel în lumină ample acțiuni îndrep-

tate spre obținerea unui volum cît mai mare de valoare raportat la o unitate de energie electrică consumată. În prezent, cca. 40% din energia electrică se produce pe cărbune, cea mai mare parte din marile centrale folosind lignitul din Oltenia. Numai în ultimii 5 ani, ponderea energiei electrice produse pe hidrocarburi a scăzut cu cca. 27%, ceea ce corespunde unei creșteri a gradului de utilizare judicioasă a resurselor primare, avîndu-se în vedere și faptul că extracția de țigăi a realizat creșteri reduse în ultimele două decenii, rămînd practic constantă.

Este, deci, evidentă trecerea treptată a producției de energie electrică pe cărbune inferior. În perioada ultimelor 3 cincinale, producția de cărbune a crescut de cca. 3 ori, pe lîngă bazinele carbonifere, așa cum am mai arătat, construindu-se mari centrale termoelectrice: centrale de la Deva, funcționînd pe bază de huiă mixtă și șlam, centralele de la Craiova și Rovinari, funcționînd pe bază de lignit, centrala Turceni, intrată în funcțiune parțial și funcționînd pe bază de lignit etc. O atenție însemnată s-a acordat introducerii și extinderii termoficării ca un important mijloc de economisire a combustibililor. În scopul creșterii eficienței termoficării s-au extins distanțele de transmitere a căldurii pînă la 20 km. Potrivit unor calcule, prin extinderea termoficării în cursul anului 1980, s-au putut face economii de combustibil însumînd aproape 3 milioane de tone c.c. Ponderea centralelor hidroelectrice în producerea de energie electrică a crescut în ultimii 20 de ani de la 5,2% la 18,7%. Aceste amenajări au contribuit substanțial și la alimentarea cu apă a localităților și industriilor din zonele respective, la protecția contra inundațiilor, la asigurarea cu apă a sistemelor de irigații și dezvoltarea pisciculturii etc.

În perspectivă, asemenea direcții de acțiune vor fi sensibil intensificate, în mod deosebit în lumina marilor exigențe pe care le impune înfăptuirea obiectivului complex hotărît la Congresul al XII-lea al partidului, și anume crearea condițiilor ca în acest deceniu România să devină independentă din punct de vedere energetic. Acțiunile de economisire și utilizare mai bună a energiei relevate în Programul — directivă amintit sînt concepute — și trebuie aplicate — țînînd seama de specificul și ponderea fiecărui sector sau domeniu al economiei în totalul consumului de energie. În acest sens, este de menționat că industria detine ponderea cea mai mare — peste 60% — în acest consum, ceea ce determină ca nivelurile de economisire a energiei să fie mai ridicate pentru industrie, unde, de exemplu, este prevăzut ca indicele mediu de consum energetic la 1 000 lei producție industrială să se reducă în acest deceniu cu 40%.

Alături de aceste orientări de bază se au în vedere măsuri în toate sectoarele economiei, fie cele din sfera producerii energiei, fie cele consumatoare de energie. De exemplu, dezvoltarea potențialului energetic național urmează să fie asigurată în condițiile descoperirii și valorificării de noi zăcăminte de combustibili, ale identității și exoloatării unor zăcăminte de ape geotermale ca și de combustibili pentru centralele nucleare electrice. Punerea în valoare a unor noi zăcăminte de cărbune — de orice fel, de petrol sau de gaze naturale, chiar exploatare în condiții dificile, concentrează eforturi prioritare. Tocmai în-

tr-un asemenea sens, în structura balanței producției de energie electrică urmează să se producă mutații însemnate. De exemplu, se prevede ca în anul 1990 circa 44% din totalul producției de energie electrică să fie obținute pe bază de cărbuni și sisturi combustibile (27,9% în 1970 și circa 40% în 1980**), circa 10% din totalul amintit să fie obținute ca urmare a utilizării unor surse noi de energie și resurse energetice recuperate (2,66% în 1970 și 2,7% în 1980), circa 24% din același total să fie obținute pe bază de energie hidroelectrică (7,9% în 1970 și 17,6% în 1980) și circa 17-18% să fie obținute pe bază de energie nucleară-electrică urmînd ca ponderea producției de energie electrică obținută pe bază de hidrocarburi să scadă de la 61,5% în 1970 și 39,7% în 1980, la 4—5% în 1990. Sînt orientări îndrăznețe, de o excepțională însemnătate pentru asigurarea dezvoltării țării și pentru înfăptuirea cărora trebuie depuse toate eforturile. Este necesar ca în fiecare județ, în fiecare localitate să fie puse în valoare rezervele și resursele locale de producere a energiei, asigurîndu-se astfel o mai bună echilibrare a balanței energiei electrice constituită la nivelul economiei naționale.

Măsurile de economisire a energiei și care, așa cum arătam, se conturează în bună parte, în industrie vizează, în cadrul de ansamblu al unei noi strategii de dezvoltare a economiei naționale, menținerea producției ramurilor mari consumatoare de energie la nivelul strict necesar economiei naționale, ca și reducerea și sistarea exportului produselor energointensive, promovarea cu precădere a unor procese tehnologice economice din punct de vedere al energiei, a acelor produse care economisesc energia, mobilizarea tuturor rezervelor din unități în acest sens — și realitatea dovedește că există astfel încă însemnate posibilități, etc. Este evident că alături de măsurile urmînd restructurarea dezvoltării la nivel macro-economic, numai întronarea unui climat de economisire a energiei în fiecare întreprindere, la fiecare loc de muncă este în măsură să permită ca, în cel mai scurt timp posibil, țara noastră să ajungă la un nivel de economicitate superior celui înregistrat în medie pe plan mondial în ce privește consumul de energie electrică pe unitatea de venit național.

TOATE CELE ARĂTATE pun în lumină concepția realistă a partidului nostru privind rolul factorului energetic în strategia dezvoltării, repere asemănătoare vîdînd concepția privind utilizarea oricăror surse de materii prime și materiale. Sînt elemente ce constituie componenta fundamentală a orientării de ansamblu privind sporirea eficienței, proces care trebuie, din ce în ce mai mult, să reprezinte trăsătura cea mai reprezentativă a dezvoltării economiei românești în această etapă în care sarcina de bază a ei este cea de trecere la o nouă calitate. Din acest unghi se relevă, odată mai mult, strălucitoarele virtuți ale partidului nostru de conducător înțelept al societății românești în condițiile complexe ale lumii de astăzi, de conducător al poporului român pe drumul progresului și prosperității.

dr. ing. Barbu Gh. PETRESCU
director general adjunct
al Institutului Central de Cercetări
Economice

** 1980, nivel Program-directivă.

Dezvoltarea economico-socială armonioasă a tuturor județelor țării (II)

PORNIND de la faptul că dezvoltarea echilibrată a industriei și agriculturii pe teritoriu constituie un factor hotărâtor al dezvoltării bazei tehnico-materiale a societății, al făuririi unei economii eficiente, Congresul al XII-lea al partidului a hotărât continuarea, pe o treaptă calitativ superioară, a dezvoltării industriei în toate zonele și județele țării, amplificarea bazei tehnico-materiale, buna organizare și creșterea puternică a producției agricole. Această creștere economică complexă are un caracter prioritar în județele cu un produs global mai mic pe locuitor, unde este necesară stimularea valorificării superioare, intensive a tuturor resurselor naturale și posibilităților locale, soluționarea în condiții cât mai bune a problemelor sociale din fiecare zonă.

Accentuarea procesului de omogenizare a dezvoltării industriei în actualul cincinal este ilustrată de faptul că numărul județelor cu o producție industrială pe locuitor de peste 60 000 lei va fi în anul 1985 de 35, față de 9 în anul 1980. Dinamici superioare mediei pe țară la producția industrială vor cunoaște județele cu un grad redus de industrializare și care dispun de resurse de forță de muncă — Ialomița, Botoșani, Suceava, Vrancea, Vilcea, Teleorman, Maramureș. În zonele și localitățile mai puțin dezvoltate urmează să se amplaseze unități de dimensiuni mai reduse, îndeosebi din ramurile industriei prelucrătoare. În același timp, în orașele și municipiile cu industrie dezvoltată, creșterea producției se va realiza în principal pe seama factorilor intensivi, pe baza mecanizării și automatizării proceselor de producție.

În scopul îmbunătățirii aprovizionării populației cu articole de uz casnic și gospodăresc, cu materiale de construcții, cu unele produse artisanale, cu produse alimentare, ca și în scopul creșterii exporturilor, în actualul cincinal se acordă o atenție deosebită dezvoltării industriei mici și artisanale pe baza folosirii resurselor locale, a produselor scundare din agricultură și a materialelor recuperabile. Dezvoltându-se într-un ritm superior mediei industriei pe țară, industria mică și artizanală va asigura creșterea veniturilor unităților agricole, ale consiliilor populare, ale cooperăției de consum și ale cooperăției meșteșugărești, contribuind direct la ridicarea nivelului de trai al populației din toate zonele și localitățile. O intensificare deosebită — creșteri superioare mediei pe țară — va cunoaște industria mică în județele Arad, Caraș-Severin, Covasna, Dimbovița, Gorj, Hunedoara, Iași, Mehedinți, Sălaj, Teleorman, Vaslui, etc.

Politica de realizare a unei economii complexe în fiecare județ are ca obiectiv fundamental înfăptuirea unui echilibru structural corespunzător în dezvoltarea celor două ramuri de bază ale economiei naționale — industria și agricultura. Creșterea producției agricole, sporirea substanțială a producției vegetale și animale în vederea satisfacerii nevoilor de consum ale populației, a acoperirii necesarului de materii prime pentru industrie și creării de disponibilități pentru export, constituie, alături de lărgirea bazei proprii de materii prime, prioritatea vitală a perioadei 1981—1985 și a deceniului următor în in-

treaga economie națională, în toate județele țării. Înfăptuirea acestei priorități presupune utilizarea cu maximă eficiență a fondului funciar, a mijloacelor tehnice și forței de muncă, întărirea economico-organizatorică a tuturor unităților agricole și transformarea lor în puternice centre de producție, organizate și conduse în mod eficient.

Prevederea că în anul 1985 volumul de activități agricole pe locuitor să fie de aproape 11 500 lei sau 17 900 lei pe hectarul agricol, față de 8 515 lei pe locuitor și, respectiv, 12 657 lei pe hectar în anul 1980, constituie o dovadă a accentuării dezvoltării intensive a agriculturii. Valoarea minimă a activității din agricultură de 10 000 lei pe locuitor în 1985 va avea ca rezultat o mai bună echilibrare teritorială a dezvoltării acestei importante ramuri a economiei naționale.

În repartizarea teritorială a producției vegetale se urmărește aplicarea principiului concentrării și specializării, mobilizarea întregului potențial de producție al fiecărei zone geografice. În același timp, pe fondul creșterii ponderii zootehniei în totalul producției agricole și pe ansamblul economiei la nivelul de 46—47 la sută în 1985, în unele județe cum sînt Bistrița-Năsăud, Brașov, Caraș-Severin, Cluj, Dimbovița, Harghita, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Neamț, Sibiu și Suceava — ponderea zootehniei în producția agricolă va ajunge la 50—60 la sută. Înfăptuirea acestei prevederi este condiționată de asigurarea unei baze furajere corespunzătoare, de desfășurarea unei activități superioare în întreaga zootehnie. Dezvoltarea cu caracter industrial a tuturor județelor țării va favoriza procesul de realizare a unei agriculturi intensive, de randament ridicat — evidențiind faptul că realizarea unei structuri eficiente a economiei naționale în ansamblu ca și la nivelul fiecărui județ în parte depinde, în primul rînd, de modul în care se îmbină cele două sectoare de bază ale economiei — industria și agricultura.

Asigurarea echilibrului economiei naționale și al economiei fiecărui județ presupune nu numai corelația celor două ramuri de bază — industria și agricultura — ci și dezvoltarea corespunzătoare a infrastructurilor la nivelul economiei cît și al fiecărui județ, asigurarea unor condiții optime pentru deplasarea locuitorilor și mărfurilor, pentru valorificarea potențialului economic al județelor cu cheltuieli cît mai reduse. Prin însuși conținutul indicatorului teritorial „producția globală pe locuitor”, acesta urmărește să asigure dezvoltarea complexă a economiei județelor. Prevederea ca în valoarea minimă de 70 000 lei a producției globale pe locuitor să se includă rezultatele activității industriale, ale celei agricole cît și din celelalte sectoare de activitate exprimă preocuparea ca dezvoltarea în profil teritorial să-și dovedească eficiența și raționalitatea creîndu-se o structură complexă, eficientă a ramurilor de producție.

Dezvoltarea industriei și agriculturii, a celorlalte ramuri economice, precum și a activităților social-culturale în toate zonele și județele țării, se realizează în continuare printr-un susținut efort investițional. Cu prioritate, investițiile sînt orientate, în actualul cincinal, spre județele cu un nivel mai redus de dezvoltare, ca: Alba, Botoșani, Buzău, Ialomița, Maramu-

reș, Mehedinți, Satu Mare, Suceava, Teleorman, Vaslui și Vâlcea. Așa după cum am mai arătat, o atenție deosebită se va acorda amplasării de capacități productive mai mici — în industriile alimentară, ușoară, materialelor de construcții, prelucrarea lemnului, construcțiilor de mașini și industria chimică. Se urmărește astfel stabilizarea forței de muncă și creșterea diversității sortimentale a producției, crearea condițiilor

pentru ca, la sfârșitul actualului cincinal, practic în toate orașele și comunele țării să existe unități cu activitate industrială.

Deplasându-se foarte mult la nivelul localităților, politica de repartizare a forțelor de producție cunoaște în acest cincinal și alte particularități. Astfel, în orașele cu industrie dezvoltată — îndeosebi Brașov, Galați, Timișoara, Sibiu, Ploiești, Craiova, Cluj-Napoca, Reșița, municipiul București — creșterea producției va avea loc prin reutilizarea și modernizarea capacităților de producție existente, pe baza creșterii productivității muncii, eliminându-se practic acțiunea factorului extensiv. De asemenea, în scopul asigurării echilibrului din punct de vedere al structurii pe sexe a populației, în localitățile în care prin structura de producție, populația ocupată este în cea mai mare parte bărbătească, accentul se va pune pe crearea de locuri de muncă pentru femei, îndeosebi la Călărași, Turda, Balș, Turnu Măgurele, Rm. Vilcea, Bălan, Moinești, Baia Mare, Anina, Comănești, Vulcan, Brad, Călan, Borșa. Alături de efortul investițional susținut, accentuarea și aprofundarea procesului de echilibrare a dezvoltării în profil teritorial va fi susținut de creșterea puternică a eficienței activității economice, ridicarea continuă a calității producției și produselor, procese stimulate de aplicarea noului mecanism economico-financiar.

Amplitudinea socială a dezvoltării teritoriale armonioase

POLITICA DEMOGRAFICĂ. parte componentă a politicii de optimizare a dezvoltării economico-sociale a țării și a fiecărei zone și localități în parte, a asigurat creșterea populației României socialiste la 22,3 milioane locuitori, față de 19 milioane locuitori în 1965. Ca urmare a dezvoltării economico-sociale puternice a fiecărei zone și localități, se estimează că în anul 1985, populația țării va ajunge la 23,4—23,7 milioane locuitori. Aceasta va avea ca rezultat creșterea numărului de județe, cu o populație de peste 400 000 locuitori, de la 29 în 1980 la 32 în 1985.

În strinsă legătură cu politica de repartizare teritorială a forțelor de producție, populația ocupată în economia națională a fost la sfârșitul cincinalului trecut de 10,4 milioane. Îmbunătățirea repartizării teritoriale a forțelor de producție, cu deosebire în cincinalul 1976—1980, a dus la modificări pozitive în structura populației ocupate. Caracteristica de bază a acestor modificări o constituie creșterea numărului de personal muncitor la 1 000 de locuitori în județele mai puțin dezvoltate: în județul Bistrița-Năsăud de la 179 în 1975 la 249 în 1980; în județul Buzău de la 200 la 265; Covasna — de la 276 la 325; Dolj — de la 243 la 285; Ialomița — de la 238 la 306; Mehedinți — de la 215 la 254; Neamț — de la 234 la 277; în județul Olt de la 202 la 241; Sălaj — de la 169 la 241; Teleorman — de la 178 la 217; Vâlcea — de la 232 la 261; Vrancea — de la 186 la 226. Ca urmare a dezvoltării armonioase a tuturor județelor patriei, în anul 1980 în 22 de județe numărul personalului muncitor ce revine la 1 000 de locuitori depășește 300, față de numai 13 județe în 1975.

Stabilindu-se ca obiectiv, pentru anul 1985, atingerea unui nivel de cel puțin 400 persoane ocupate la 1 000 de locuitori, se asigură îndeplinirea uneia dintre premisele fundamentale ale ridicării nivelului de trai pe baza dezvoltării economico-sociale a fiecărui județ și localități în parte. În acest sens, creșteri superioare mediei pe țară se vor înregistra în județele Bihor, Brăila, Bacău, Neamț, Argeș, Botoșani, Hunedoara, Vaslui, Iași, Galați, Satu Mare, Covasna, Bistrița-Năsăud, Mehedinți, Harghita, Dimbovița, Tulcea, Vâlcea, Ialomița și Sălaj.

*) Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la Congresul al II-lea al Consiliilor de conducere ale unităților agricole socialiste, al întregii țărâni, al consiliilor oamenilor muncii din industria alimentară, silvicultură și gospodărirea apelor, București, Ed. politică, 1981., p. 13

Politica de repartizare teritorială armonioasă a forțelor de producție a avut ca rezultat schimbări importante în sistematizarea teritoriului și localităților, în creșterea gradului de urbanizare. În prezent, numărul județelor cu un grad de urbanizare de peste 50 la sută a ajuns la 13, față de 6 în 1975 și de 2 în 1965. La sfârșitul actualului cincinal, numărul județelor cu o pondere a populației urbane de peste 50 la sută va fi de 18 față de 13 în 1980. Numărul de orașe a crescut de la 184 în 1965, la 236 în 1975, la 365 în 1980 și va fi de 505 în 1985. La finele actualului cincinal, în fiecare județ vor exista cel puțin 9 centre urbane, ceea ce exprimă o repartizare echilibrată a localităților urbane pe întreg cuprinsul țării.

În actualul cincinal, dezvoltarea rețelei localităților urbane se va caracteriza prin sporirea rolului economic și al orașelor mici și mijlocii, transformându-se în orașe agroindustriale încă 140 centre comunale. În anul 1985, numărul orașelor sub 20 000 locuitori va fi de 393, al orașelor între 20 și 100 mii locuitori de 90, iar a orașelor cu peste 100 mii locuitori va fi de 22. Realizarea acestor cote de urbanizare se desfășoară în paralel cu ridicarea puternică a satului românesc la nivelul de viață și confort al orașului. Măsuri corespunzătoare de dezvoltare și stimulare în agricultură sînt concepute să bareze exodul spre orașe al populației de la sate, din agricultură, condiție esențială pentru îndeplinirea revoluției agrare și creșterea producției agricole la nivelurile prevăzute.

Politica consecventă a partidului de dezvoltare armonioasă a forțelor de producție în profil teritorial își găsește cea mai concludentă ilustrare în realizările obținute în ce privește creșterea veniturilor și a puterii de cumpărare a populației din județele țării în ce privește ridicarea nivelului consumului de bunuri alimentare, nealimentare și servicii, în ce privește îmbunătățirea condițiilor de locuit, de muncă și odihnă, a stării de sănătate și a nivelului cultural al locuitorilor. Ca urmare a rezultatelor obținute în dezvoltarea economico-socială, deceniul 1970—1980 a asigurat, așa cum sublinia recent secretarul general al partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu, „dubla veniturilor reale ale populației, creșterea de peste 2,1 ori a desfacerilor de mărfuri și prestațiilor de servicii, dezvoltarea considerabilă a construcției de locuințe și a edificiilor social-culturale la orașe și sate“*).

Dezvoltarea puternică a industriei și agriculturii, a celorlalte ramuri ale producției materiale, în toate zonele și județele țării se va reflecta sintetic în creșterea venitului național, în anul 1985 față de 1980, cu 42,5 la sută. Semnificația acestui ritm de creștere a venitului național în perioada menționată iese și mai bine în evidență dacă avem în vedere că el va fi rezultatul accentuării influenței factorilor intensivi, de eficiență și competitivitate în toate ramurile de activitate, în toate județele țării. Sporul absolut al venitului național va fi de aproape 220 miliarde lei, revenind la fiecare punct de creștere peste 5 miliarde lei față de 3,61 miliarde lei cît revenea în cincinalul 1976—1980. Dezvoltarea puternică a producției materiale, creșterea venitului național se finalizează, în acest cincinal, într-o sporire a veniturilor reale totale ale populației cu 23 la sută. Progresele înregistrate de economia națională, în acest cincinal, în domeniul productivității și eficienței vor crea premisele reale ale reducerii, începînd cu acest an, a duratei săptămîinii de lucru pentru toți oamenii muncii la 46 ore, iar în următorii ani la 44 ore.

Actualul cincinal marchează pași importanți și pe linia accelerării procesului de apropiere a județelor în ce privește nivelul pe locuitor al desfacerilor de mărfuri și prestațiilor de servicii: pînă în 1985, la acest indicator, 32 de județe se vor situa în jurul mediei pe țară. Se vor construi 1 100 000 apartamente, circa 100 000 locuri în grădiniță — ceea ce va asigura cuprinderea tuturor copiilor de vîrstă preșcolară — se va încheia acțiunea de înzestrare cu spitale generale a tuturor reședințelor de județ, concomitent cu crearea de spitale mai mici în alte 26 de orașe, se va dezvolta baza materială pentru practicarea educației fizice și sportului, mai ales în județele care dispun de capacități mai reduse, se vor construi edificii social-culturale în toate județele și localitățile patriei, ș.a.

Realizările obținute în dezvoltarea economico-socială, în echiparea tehnico-edilitară a localităților, în dezvoltarea bazei materiale a sectorului social-cultural, precum și perspectivele luminoase pe care le deschide Congresul al XII-lea al partidului, pentru cincinalul și deceniul actual, în toate zonele și județele țării, constituie mărturie ale justiției politicii partidului de ridicare generală a gradului de bunăstare a tuturor cetățenilor, în spiritul profundului umanism al societății noastre socialiste.

dr. Dumitru CIUCUR
dr. Constantin POPESCU

Piloni ai creșterii eficienței

Realizarea parametrilor proiectați la noile capacități puse în funcțiune

PROCESUL CREȘTERII CONTINUE a producției materiale în țara noastră a necesitat de-a lungul anilor, construirea unui mare număr de întreprinderi și secții care au fost dotate cu mașini, utilaje și instalații de înaltă tehnicitate. Numai în ultimul deceniu au fost realizate și puse în funcțiune aproape 4 000 capacități industriale, iar numeroase alte întreprinderi existente au fost dezvoltate și modernizate.

În contextul măsurilor luate pentru creșterea și modernizarea fondurilor fixe, componentă însemnată a avuției naționale, întreprinderile, centralele industriale și ministerele de resort au acționat pentru încărcarea mai judicioasă a mașinilor-unelte, a instalațiilor și utilajelor, pentru o mai bună întreținere și exploatare a acestora, pentru atingerea la termenele planificate a parametrilor proiectați. Totuși, așa cum se arată la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 10 martie a.c., o serie de mașini-unelte de bază, instalații tehnologice, capacități de producție, îndeosebi cele intrate mai recent în funcțiune, utilaje de construcții, mijloace de transport nu au fost utilizate la întreaga capacitate. Pornindu-se de la această situație, partidul a trasat sarcina ca toți factorii de răspundere să ia neîntârziat măsurile necesare pentru stabilirea acțiunilor concrete menite să contribuie la îmbunătățirea gradului de folosire a fondurilor fixe, la sporirea continuă a eficienței investițiilor.

Accelerarea realizării producției stabilite

OBȚINEREA PRODUCȚIEI la nivelul parametrilor stabiliți și realizarea indicatorilor tehnico-economici aprobați, într-o perioadă de timp cât mai scurtă de la punerea în funcțiune a noilor capacități, constituie o necesitate obiectivă, o cerință imperioasă pentru realizarea efectului economic avut în vedere la aprobarea investiției. Experiența a confirmat faptul că, atunci când documentațiile tehnico-economice pentru noile obiective sînt fundamentate temeinic, cînd capacitățile de producție care se pun în funcțiune au asigurate condițiile necesare materializării și exploatării lor conform prevederilor din documentații, duratele de execuție și de atingere a parametrilor proiectați sînt minime. Concludente sînt în această privință termenele în care au fost atinși parametrii proiectați la unele capacități de producție ca: laminorul de benză la rece de la Combinatul siderurgic Galați, secția pompe de injecție de la Întreprinderea de mecanică fină Sinaia, secția de piese de schimb de la Întreprinderea de piese auto Iași, dezvoltarea întreprinderii „Electromagnetica”-București, Fabrica de scaune tîmplărești de la Combinatul de prelucrare a lemnului Sighetul Marmației, Întreprinderea de stofă tricotată și confecții Iași și altele. Puse în funcțiune în ultimii doi ani, aceste capacități au realizat indicatorii tehnico-economici în perioade de timp ce nu au depășit 12 luni.

Realizarea producției proiectate și a celorlalți indicatori de eficiență economică într-o perioadă de timp relativ scurtă, la unele dintre ele chiar infe-

rioră termenelor prevăzute, se datorește fundamentării temeinice, prin documentațiile tehnico-economice, a oportunității noilor capacități, inclusiv a profilului și structurii sortimentale a producției și materializării întocmai a prevederilor documentațiilor. În acest fel s-a evitat punerea în funcțiune a noilor capacități cu unele situații provizorii sau fără executarea unor lucrări care aparent nu ar influența direct desfășurarea normală a proceselor de producție. De asemenea, au fost soluționate, încă înainte de începerea execuției investițiilor, problemele privind realizarea — în strictă corelație cu capacitatea — a lucrărilor conexe și colaterale pentru asigurarea pe bază de contract a materiilor prime, la nivelul cantitativ și calitativ prevăzută în documentație pentru desfășurarea integrală pe piața internă și la export a producției finite, diversificarea producției în funcție de cererea consumatorilor etc.

Un loc important în asigurarea condițiilor care să permită folosirea intensivă și eficientă a mașinilor, utilajelor și instalațiilor din dotare l-a ocupat și **pregătirea din timp a personalului de exploatare și întreținere.** Ca urmare, la multe capacități, puse în funcțiune în ultimii ani, parametrii proiectați au fost atinși în perioade de timp relativ scurte (3—6 trimestre) și, în unele cazuri au fost chiar mai mici decât termenele prevăzute în graficele aprobate. Este cazul laminorului de 6 țoli nr. 2 de la Întreprinderea de țevi Roman și al laminorului de profile mijlocii cu secțiuni speciale de la întreprinderea „Oțelul Roșu”, al Țesătoriei de bumbac din Tg. Mureș, al întreprinderii textile „Trainica” din Pucioasa, al Întreprinderii de stofă tricotată și confecții Iași etc.

La alte capacități însă, unde asigurarea și pregătirea din timp a personalului muncitor, la nivelul impus de noile tehnologii, nu a constituit concomitent cu asigurarea celorlalte condiții necesare, o preocupare centrală, principalii indicatori tehnico-economici au rămas sub sarcinile stabilite, deși termenele prevăzute în graficele aprobate au expirat de mult. În această situație se află o serie de capacități ca: dezvoltările de la Șantierul naval Galați, Întreprinderea de autoturisme Pitești, Întreprinderea de minieră Lonea, întreprinderile de tricotaje din Cehul Silvaniei și Cîmpeni și altele.

Cauze și consecințe ale neatingerii indicatorilor tehnico-economici prevăzuți

CAPACITĂȚILE NOI puse în funcțiune nu au atins însă în toate cazurile parametrii proiectați în termenele prevăzute. Cauzele acestei stări de lucruri sînt diferite. Din 133 capacități de producție industriale, cu termenele prevăzute în grafice expirate, care la sfîrșitul anului 1980 nu aveau realizați integral indicatorii tehnico-economici aprobați, la peste 60% cauza principală a nerealizării a constituit-o lipsa unor materii prime sau asigurarea acestora în condiții diferite de cele prevăzute în documentațiile aprobate; în alte cazuri frecvențele schimbări care au intervenit în structura producției, determinate de cererile consumatorilor, au condus la depășirea termenului de încadrare în parametrii proiectați.

În asemenea situații au fost o serie de capacități de producție industriale puse în funcțiune în ultimii ani. Un exemplu îl constituie secția de cabluri de la Combinatul metalurgic Cîmpia Turzii, care a fost prevăzută să atingă, în trimestrul I 1980, producția la nivelul capacității, dar care — datorită lipsei de sîrmă trefilată — realizează o producție ce reprezintă doar 75% din nivelul proiectat. Cauza neasigurării integrale a necesarului de sîrmă trefilată, la această capacitate, o constituie neîntreținerea în funcțiune, la termenul planificat, a trăgătoriei de oțel tare nr. 3 din cadrul aceleiași combinat. Datorită aceleiași neajuns, nu și-a realizat producția și ceilalți parametrii aprobați nici noua capacitate de cabluri din oțel de la întreprinderea „Cablul românesc”-Ploiești. Asemenea situație ar fi putut fi evitată dacă investițiile destinate realizării trăgătoriei de oțel tare nr. 3 de

la Combinatul metalurgic Cimpia Turzii ar fi avut asigurate din timp condițiile necesare — inclusiv respectarea de către constructor și furnizorul de utilaje a obligațiilor contractuale — care să permită intrarea în producție a capacității la termenul planificat.

O situație asemănătoare se constată și la instalația de carbonat de calciu precipitat de la Combinatul de îngrășăminte chimice Piatra Neamț, pusă în funcțiune în aprilie 1979. La aceasta, principalii indicatori tehnico-economici aprobați nu au putut fi realizați integral datorită, îndeosebi, neasigurării de către unitățile Ministerului Economiei, Forestiere și Materialelor de Construcții a varului gras industrial tip I, cu maximum 70% reziduu la stingere și înlocuirii acestuia cu var de construcții cu 40-60% reziduu la stingere.

Cit privește greutățile legate de asigurarea desfacerii integrale a produselor, care apar după punerea în funcțiune a noilor capacități, în multe cazuri ele se datoresc fie modificării cererii consumatorilor interni și externi, în ceea ce privește cantitățile necesare, structura sortimentală și calitatea produselor, fie nerealizării în termenele planificate a tuturor capacităților consumatoare, care au fost avute în vedere la fundamentarea oportunității creării unor noi capacități de producție. Din această categorie face parte fabrica de mobilă din panouri din plăci aglomerate din lemn spacluit și texturat Covasna. Prevăzută prin graficele aprobate, să realizeze parametrii aprobați încă din trimestrul IV 1978, ea nu a atins acești parametri nici în prezent, datorită lipsei de comenzi. În schimb, fabrica are asigurată desfacerea integrală la producția de mobilă furnizată cu finisaj luciu oglindă și mat. Or, în

asemenea situație se ridică problema: **dacă preferințele consumatorilor s-au îndreptat spre alte tipuri de mobilă, de ce întreprinderea nu a manifestat mai multă receptivitate și operativitate în asimilarea și introducerea în fabricație a sortimentelor de mobilă cerute de piață, așa cum se preconizează în prezent prin programele de măsuri adoptate?**

Aceste exemple scot în evidență cu toată claritatea **necesitatea efectuării unei prospectări complexe a cerințelor curente și de perspectivă ale pieței, pe baza unor studii de marketing aprofundate.** Totodată, în contractele care se încheie cu furnizorii de echipamente sau materii prime, respectiv cu consumatorii produselor finite, se cer precizate atât cantitățile de materii prime și conținutul acestora în substanțe minerale utile, în cazul asigurării necesarului de consum pentru noile capacități, cât și volumul produselor finite și structura sortimentală a acestora în cazul desfacerii producției.

Dotarea noilor obiective cu utilaje și instalații tehnologice de înalt randament

UN ROL HOTĂRÎTOR în atingerea rapidă a parametrilor aprobați il are **calitatea utilajelor și instalațiilor tehnologice**, în primul rînd a celor de bază. De calitatea, randamentul și comportarea lor în exploatare, de gradul de calificare, pricepere și îndeminare a personalului de exploatare și întreținere depinde în măsură determinantă folosirea optimă a capacităților, atunci cînd

toate celelalte condiții sînt asigurate. Se constată însă că, dintr-un motiv sau altul (greșeli de proiectare materializate în funcționarea defectuoasă a unor utilaje sau instalații, supraestimarea de către furnizori a performanțelor tehnico-productive ale utilajelor și instalațiilor, achiziționate din import sau din țară etc.), o serie de capacități de producție, intrate în producție în ultimii ani nu au realizat în termenele prevăzute indicatorii tehnico-economici prevăzuți.

Un caz concret îl constituie instalația de brichetare cu liant a lignitului din bazinul carbonifer Căpeni, la care una din cauzele principale ale nerealizării parametrilor aprobați o constituie frecvențele defecțiunii ale unor utilaje de bază, care nu au putut fi constatate pînă la expirarea termenului de garanție asigurat de furnizorul extern (pentru utilajele livrate, ca și pentru procesul tehnologic de uscare și de producere a căldurii necesare). Cazuri asemănătoare pot fi citate și pentru alte instalații produse în țară sau procurate din import.

Asemenea situații ar fi putut fi evitate, cel puțin în parte, în condițiile în care mai înainte de contractare, ar fi fost verificată temeinic, comportarea utilajelor similare în exploatare, dacă ele au fost produse anterior și se aflau deja în exploatare. Se impune deci **prevederea în contractele care se încheie cu toți furnizorii de utilaje sau părți componente ale acestora, a unor clauze precise prin care aceștia să-și asume răspunderea materială corespunzătoare, în cazurile în care utilajele sau instalațiile livrate nu confirmă în exploatare parametrii indicați.**

Ioan MIHAI

(Continuare în pag. 8)

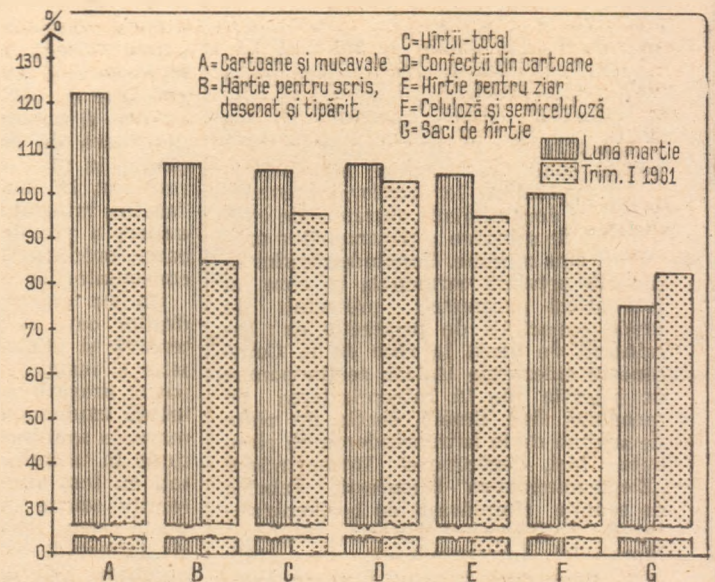
COMENTARIU LA UN GRAFIC

Oscilații în producția de celuloză și hirtie

PLANUL DE PRODUCȚIE pe luna martie 1981 la principalele produse din industria celulozei și hirtiei, a fost depășit cu peste 70 mil. mp. hirtii, 6,8 mil. mp. cartoane și mucavale, peste 1,1 mii tone confecții din cartoane ș.a. Depășirile din luna martie nu au putut însă recupera integral restanțele la realizarea producției fizice înregistrate în cursul lunilor ianuarie și februarie, astfel că pe trim. I a.c. planul de producție prezintă unele neîndepliniri. Analiza cauzelor care au condus la această situație, scoate în evidență, în principal, aprovizionarea neritmică cu materii prime (lemn și paie). Astfel, lipsa de lemn — care a afectat producția de celuloză la unitățile din Bacău, Brăila, Tr. Severin, Zărnești — s-a datorat nerealizării de către Centrala de exploatare a lemnului a planului de livrări, ceea ce a dus la scăderea stocurilor în unitățile de celuloză. Pe de altă parte, calitatea necorespunzătoare a paielor (umiditatea mare, mușgaiuri etc.), a determinat funcționarea cu randamente scăzute (circa 80%) a capacităților de la Com-

binatul de celuloză și hirtie Călărași și de la Întreprinderea de celuloză și hirtie Palas-Constanța, unități care produc celuloză papetară din paie.

În afara acestor cauze au existat și unele datorate direct întreprinderilor producătoare de hirtie și celuloză. Este vorba de defecțiunile mecanice și electrice care au condus la importante stagnări cu pierderi de producție, ca de exemplu avarierea unor turbine la combinatelor din Zărnești și Brăila, prelungirea peste termenele programate a unor reparații-revizii la instalațiile Combinatului de la Drobeta-Tr. Severin. Totodată, nerealizarea prevederilor la producția de celuloză a dus la nerealizarea producției de hirtii, cartoane și mucavale, din care cauză capacitățile au fost utilizate cu mult sub plan. Astfel, la hirtii, indicele de utilizare a fost de 33%, din care la Combinatul din Brăila 77%, la cel din Călărași 63% la Zărnești 80% etc., ceea ce reflectă rezervele încă mari care ar putea fi valorificate prin asigurarea ritmică a necesarului de celuloză furnizat chiar de a-

Nivelul de realizare a planului fizic la principalele sortimente din industria celulozei și hirtiei pe luna martie și trimestrul I din 1981

ceste unități pentru consum propriu.

Înlăturarea în cursul lunii martie, în cea mai mare măsură, a acestor neajunsuri și obținerea unor producții suplimentare, atestă faptul că există

condițiile necesare pentru ca sarcinile prevăzute pe trimestrul II să fie îndeplinite integral, concomitent cu recuperarea nerealizărilor din trimestrul I a.c.

I. C.

Promovarea factorilor intensivi și reducerea costurilor de producție

O TRĂSĂTURĂ CARACTERISTICĂ a dezvoltării economiei românești în anii actualului cincinal o constituie accentuarea promovării factorilor intensivi. Aceștia vizează realizarea sporului de producție pe seama creșterii productivității muncii și în general a producției planificate cu consumuri materiale mai mici pe unitatea de produs față de perioadele precedente, îmbunătățirea indicelui de utilizare a capacităților de producție, în ultimă instanță obținerea sporului de venit național prin creșterea coeficientului de eficiență. Prin însăși natura lor costurile de producție constituie o categorie economică endogenă factorilor intensivi, deoarece se integrează în conceptul de economisire a muncii sociale; prin mobilizarea căilor de reducere a cheltuielilor de producție se urmărește creșterea venitului net, respectiv a resurselor materiale și financiare ale economiei.

Componentă esențială a conceptului de economisire a muncii sociale, reducerea costurilor de producție exercită o influență directă asupra creșterii rentabilității, a obținerii unei mase sporite de venit național și, implicit, asupra asigurării mijloacelor necesare creșterii sistematice a nivelului de trai al populației. Potrivit prevederilor, în anii actualului cincinal urmează să se obțină prin reducerea costurilor de producție și a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs un volum de economii de 270 mld. lei, din care 27 mld. lei în 1981. Totodată, pentru a consolida baza de formare a prețurilor de producție și de livrare ce acționează de la 1 I 1981 în economia noastră, colectivele de muncă s-au angajat să obțină în acest an economii suplimentare față de plan de 5 mld. lei, iar la nivelul anului 1985 de 40 mld. lei.

Ținând seama de toate aceste considerente, nivelul costurilor de producție, în care o pondere hotărâtoare o dețin cheltuielile materiale, trebuie să constituie un element determinant în adoptarea diferitelor decizii de orientare în creșterea producției.

Măsurile tehnice și economice fundamentate

CONFORM PREVEDERILOR planului național unic, în acest an urmează să se obțină o creștere a masei venitului național cu 7% față de 1980; pentru atingerea acestui obiectiv trebuie să se reducă costurile în industria republicană cu aproape 13 lei, în construcții cu 11 lei, în agricultura de stat cu peste 130 lei la 1000 lei producție marfă.

Reducerea cu numai un procent a ponderii cheltuielilor materiale în produsul global ar permite, pe ansamblul industriei, obținerea în acest an a unei producții nete suplimentare de circa 8 mld. lei, iar pe ansamblul economiei naționale de 13 mld. lei.

Instrumentul de mobilizare a rezervelor existente în economie în vederea reducerii costurilor îl constituie programul de măsuri, ce face parte integrantă din planul național unic. Un program de măsuri elaborat și urmărit în mod corespunzător

în întreprinderi și centrale, cu soluții ce rezultă din analiza critică a evoluției nivelului costurilor în perioadele precedente, cu accent pe măsurile de ordin tehnic și tehnologic, cu evaluări științifice ale efectului economic scontat, cu termene și responsabilități precise poate permite o conducere eficientă a proceselor tehnico-economice, mobilizarea rezervelor interne de reducere a costurilor, în primul rând a cheltuielilor materiale.

Pe baza unei analize efectuate de organele de specialitate ale Comitetului de Stat al Planificării și Ministerului de Finanțe la sfârșitul lunii februarie a.c., a rezultat că din 68 centrale industriale, un număr de 23 au acoperit parțial cu măsuri sarcina de reducere a costurilor de producție. Astfel, în cadrul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, Centrala industrială de motoare și materiale electroizolante București a elaborat măsuri numai pentru 22% din volumul de economii planificate pe 1981, Centrala industrială de utilaj energetic, metalurgic și mașini de ridicat București numai pentru 40,5%, iar Centrala industrială de rulmenți și organe de asamblare Brașov numai pentru 48%. De asemenea, la unele unități din cadrul Ministerului Industriei Metalurgice, cum ar fi Combinatul siderurgic Hunedoara, Centrala industrială de metale neferoase Slatina și Centrala industrială de prelucrări metalurgice din București nu s-au elaborat încă măsurile necesare pentru acoperirea integrală a volumului de economii planificat. În aceeași situație se află și alte unități economice.

Analiza la care ne-am referit a mai scos în evidență că în programele de măsuri și, în general, în activitatea de reducere a costurilor și cheltuielilor materiale pe unitatea de produs, nu se acordă încă o atenție corespunzătoare măsurilor de perspectivă în domeniul economisirii muncii sociale. Ne referim la re-proiectarea unor produse învechite, la perfecționarea unor tehnologii de fabricație, la anumite procese de optimizare a transporturilor interne. De asemenea, se mai constată că nu în toate întreprinderile măsurile de reducere a costurilor sunt defalcate pe secții și ateliere. Or, baza materializării măsurilor nu poate fi decât secția și atelierul, respectiv acolo unde se desfășoară practic procesul tehnico-economic.

Existența unor asemenea situații se explică prin insuficiența preocupare a colectivelor respective pentru depistarea și punerea în evidență a rezervelor disponibile, prin tergiversarea stabilirii și aplicării unor măsuri care să conducă la accelerarea introducerii unor tehnologii avansate și cu un grad înalt de economicitate, cât și la valorificarea superioară a materiilor prime etc. La Combinatul metalurgic din Cimpia Turzii, de pildă, cu prilejul analizei amintite s-a constatat că normele de consum la unele materii prime și materiale erau luate în considerare la un nivel mai ridicat pentru 1981 față de cele realizate în anul trecut, iar la altele reducerile erau pur simbolice. Prin efectuarea modificărilor care se impuneau, gradul de acoperire a programului de costuri a crescut cu peste 10 milioane lei, respectiv cu circa 20%. Este evident că atunci când preocupările sunt concentrate spre rezolvarea unor obiective precise, se găsesc și soluțiile necesare atingerii scopului urmărit.

Accentuarea proceselor de valorificare superioară a materiilor prime

PROMOVAREA FACTORILOR INTENSIVI AI DEZVOLTĂRII presupune între altele, și accentuarea proceselor de valorificare superioară a materiilor prime și materialelor. Combustibilul și energia, care sînt chemate să contribuie puternic la reducerea nivelului costurilor de producție. Pentru a ilustra importanța acestui factor este suficient să subliniem că sporirea cu 1% a indicelui de valorificare a materialului, în anul 1981, ar conduce la economisirea a 52 500 tone de metal, sau a 12 mil. dolari S.U.A. (echivalentul cantităților de cocs, minereu, feroaliaje și energie la al căror import s-ar renunța) și la un plus de circa 210 mil. lei beneficii.

În prezent toate ramurile și subramurile economiei naționale au primit prin planul național unic sarcini de creștere a indicilor de valorificare. Astfel, în întreprinderile industriei constructoare de mașini, gradul de valorificare a materiilor prime aprovizionate urmează să crească în acest cincinal cu circa 30%, asigurînd o reducere a costurilor la 1000 lei producție-marfă, cu 68 lei; în întreprinderile industriei chimice urmează a se realiza o valorificare superioară cu 13,2% a materiilor prime prelucrate, asigurîndu-se o diminuare a costurilor de 59 lei la 1000 lei producție marfă; în întreprinderile din industria ușoară creșterea gradului de valorificare a materiilor prime urmează să fie de 22%, fapt ce va permite reducerea costurilor cu circa 60 lei la 1000 lei producție marfă. Realizarea acestor obiective de adîncire a proceselor de valorificare a materiilor prime și materialelor va contribui în măsură însemnată la reducerea costurilor.

În cadrul accentuării proceselor de valorificare a materiilor prime și materialelor, costurile în acest an ar trebui să primească impulsuri pozitive și datorită intensificării **recuperării și valorificării materialelor refolosibile**. Pe această cale, conform obiectivelor stabilite în plan ar trebui să se realizeze minimum 7 mil. tone oțel, 400 mii tone oțeluri aliate, 60 mii tone cupru, 26 mii tone zinc, 25 mii tone plumb, aproape 300 mii tone hârtie și cartoane și cca. 90 mii tone textile. Reciclarea materialelor refolosibile este deosebit de eficientă și din punct de vedere energetic, întrucât presupune un consum de numai 5%, din cantitatea de energie necesară pentru fabricarea, spre exemplu, a unei tone de aluminiu și de cupru și de 30% la oțel, decât în cazul utilizării materiilor prime noi.

Se constată, însă, că deși exercită o influență importantă asupra reducerii costurilor de producție, refolosirea materialelor nu își găsește un loc corespunzător în programele de micșorare a costurilor de producție din anumite unități economice (Centrala industrială de utilaj chimic și rafinării București, Centrala industrială de motoare și materiale electrice, Combinatul siderurgic Galați etc.), cu toate că dispun de importante cantități de resurse refolosibile. Aceasta întrucât o serie de măsuri eficiente prevăzute nu se aplică în termenele stabilite. Ne referim, în special, la introducerea recuperatoarelor de căldură, la modernizarea arzătoarelor, cazanelor de presiune, recuperarea aburului etc. — factori importanți în economisirea energiei primare și reducerea costurilor pe unitatea de produs.

Creșterea indicilor de utilizare a fondurilor fixe și nivelul costurilor

PRINTRE ELEMENTELE IMPORTANTE care pot conduce la reducerea costurilor de producție (prin intermediul amortizării pe unitatea de produs) se numără și **utilizarea rațională a capacităților de producție**. Economia românească deține un volum important, de fonduri fixe, de aproape 2 000 mld. lei, din care peste 62% au fost puse în funcțiune în ultimul deceniu; este vorba, deci, de un echipament industrial modern, cu parametri tehnico-economici de vîrf. Acest potențial trebuie fructificat cît mai bine, cu atît mai mult cu cît în 1981 valoarea fondurilor fixe urmează să sporească cu încă 9,2%.

Creșterea cu 1% a eficienței fondurilor fixe, față de sarcina prevăzută în planul național unic pe 1981, echivalează cu un spor de producție netă de aproape 3 mld. lei, care poate asigura fondul de retribuire pentru circa 40 mii oameni ai muncii, sau suplimentarea fondului de participare la beneficii cu peste 250 mil. lei, sau fondurile necesare pentru construirea a 15 000 apartamente convenționale (2 camere).

Probleme importante în legătură cu utilizarea deplină și eficiență a capacităților de producție se ridică în multe întreprinderi. Sînt încă o serie de unități noi la care se întîrzie perioade lungi de timp atingerea parametrilor proiectați, cu influență directă asupra costurilor de producție. În asemenea situație se află, de pildă, întreprinderea de lianți Hoghiz — unde costurile se situează cu mult peste prevederi tocmai datorită utilizării la indici scăzuți a instalațiilor din dotare. Sînt, de asemenea, cazuri cînd unele fonduri fixe de mare randament nu sînt folosite la întreaga capacitate pe parcursul unei luni sau trimestru, ceea ce se reflectă negativ în nivelul costurilor pe

unitatea de produs. Iată de ce sînt necesare eforturi în fiecare întreprindere pentru folosirea eficientă a zestrei tehnice, pentru organizarea superioară a proceselor de producție, promovarea de tehnologii înaintate, asigurarea aprovizionării ritmice cu cele necesare etc. Subliniind importanța utilizării mai bune a capacităților de producție, secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** spunea: „Numai dacă am asigura funcționarea deplină a capacităților existente la toate instalațiile, utilajele și mașinile, am putea realiza producția pe anul 1981, fără nici o altă investiție, fără nici o nouă capacitate pusă în funcțiune”.

O contribuție însemnată în domeniul economisirii muncii sociale urmează să aducă **unitățile din sectorul construcții-montaj**, care în acest an trebuie să obțină un volum de economii de aproape 1,9 mld. lei. În acest sector, ținînd seama de specificul activității, procesele economisirii muncii sociale urmează a fi realizate pe două căi: pe de o parte, prin determinarea cît mai reală a valorii devizelor lucrărilor respective (prin eliminarea, deci, a supradimensionărilor), iar pe de altă parte, prin reducerea costurilor de producție.

La expoziția organizată în cursul anului trecut, cu privire la tipizarea unor construcții și a unor elemente constructive, s-au stabilit soluții care reduc numărul proiectelor tip de construcții de la circa 3 300 la aproape 500 și o coordonare mai judicioasă a activității de tipizare a construcțiilor cu cea a materialelor de construcții. Proiectele tip reținute urmăresc o mai largă utilizare a materialelor locale, tradiționale, recuperabile, cît și modularea dimensiunilor clădirilor, ceea ce va conduce la reducerea spațiilor nefolosibile și la o unificare relativă a dimensiunilor elementelor prefabricate. Documentațiile tehnice pentru obiectivele de construcții urmează să ia în considerare aceste soluții. Pe această cale se scontează în cincinalul 1981—1985 realizarea unei economii de 50 mld. lei la investiții, precum și de circa 10,5 mil. tone ciment, 2,7 mil. tone metal, 400 mii tone bitum, 19 mii kg, cabluri și conductori și altele. Totodată, prin reducerea costurilor de producție față de deviz, urmează a se obține importante economii ce au ca suport eliminarea deficiențelor ce se fac resimțite pe unele șantiere, combaterea risipei, folosirea rațională a utilajelor și a forței de muncă, creșterea gradului de mecanizare a lucrărilor, diminuarea lucrărilor cu organizarea șantierei etc. Programele de măsuri pentru reducerea costurilor de producție urmează să ia în considerare aceste căi specifice de reducere a costurilor față de devize.

ÎN CONTEXTUL ECONOMIC INTERNAȚIONAL ACTUAL, al dificultăților existente în asigurarea materiilor prime și a energiei, precum și în pătrunderea pe piețele străine cu propriile produse, **creșterea calității produselor, a competitivității lor** constituie o sarcină primordială. Economii nu trebuie realizate în dauna calității produselor, sau prin rețete de fabricație ce se abat de la standardele de calitate și normele interne de producție. În calculațiile de costuri, în plan, se iau în considerare cheltuielile cerute de STAS-uri, normele interne de fabricație și, ca atare, orice economie în dauna calității afectează competitivitatea produselor noastre.

Reducerea costurilor de producție, element definitoriu al eficienței economice, necesită în această etapă o preocupare sporită din partea tuturor oamenilor muncii, în așa fel încît să se realizeze în condițiile asigurării unei calități ridicate a produselor.

Gh. ȘICA
director în C.S.P.

Realizarea parametrilor proiectați

(Urmare din pag. 6)

Desigur, sînt și situații în care, dintr-un considerent sau altul nu se pot asigura integral, într-o anumită perioadă de timp, noilor capacități puse în funcțiune, materia primă sau utilitățile necesare, la nivelul calității prevăzute în documentații. În cazurile în care schimbările survenite acționează pe perioade îndelungate de timp și nu mai este posibilă revenirea la condițiile avute în vedere la aprobarea documentației, apare oportună luarea în considerare a influenței acestor schimbări asupra nivelului parametrilor aprobați inițial, cărora trebuie să li se aducă corecțiile respective.

Înlăturarea cauzelor care pot influența în mod nefavorabil nivelul indicatorilor tehnico-economici ai noilor capacități de producție, care se pun în funcțiune în cadrul activității de investiții, este posibilă și trebuie să constituie una din preocupările de bază ale titularilor și beneficiarilor de investiții, ale proiectanților, constructorilor și furnizorilor de mașini, utilaje și instalații tehnologice. Ea poate și trebuie să fie obținută printr-o cooperare strînsă între toți acești factori și alte organe interesate în asigurarea, încă din faza de proiectare și realizare a investițiilor, a tuturor condițiilor care să permită folosirea completă și eficientă

a noilor capacități, pe întreaga lor durată de serviciu normată. Aceasta impune însă și pregătirea din timp a personalului de exploatare și întreținere. la nivelul cerut de procesele tehnologice și tehnica din dotare, ca și de asigurarea materiilor prime, a materialelor și combustibililor, energiei, apei și celorlalte utilități. Pe de altă parte, se cer avute în vedere crearea condițiilor pentru desfacerea integrală a producției, prin încheierea de contracte ferme, de lungă durată, cu consumatorii interni și externi, ca și asigurarea tuturor cooperărilor necesare în realizarea producției, crearea în cadrul noilor unități a unor nuclee de cercetare și proiectare cu ajutorul cărora să se poată asigura introducerea noului în producție și adaptarea operativă la cererea consumatorilor.

Înfăptuirea revoluției agrare — un complex proces tehnic, organizatoric, economic și social

Zonarea producției în cadrul județelor — factor de intensificare a agriculturii

INTREAGA concepție și strategie de abordare a problemelor privitoare la stabilirea structurilor zonale în agricultură are la bază politica agrară a partidului. Zonarea producției agricole pe județe urmărește să transpună în plan teritorial sarcinile trasate agriculturii de către partid, încadrându-se în conceptul general de conducere-decizie; pornind de la obiectivele majore stabilite pentru ansamblul agriculturii, care se repartizează în raport cu condițiile natural-economice și sociale de care dispune fiecare județ, se ajunge pînă la sistemele structurale zonale județene, ce reprezintă fiecare o parte a ansamblului.

Partidul nostru concepe intensificarea procesului de producție al agriculturii nu ca o evoluție lentă, în care metodele și mijloacele tradiționale se îmbunătățesc sau se adaptează unor noi situații, ci ca o dezvoltare dinamică în parametrii unei noi calități, care să asigure în următorii ani alinierea agriculturii noastre la nivelul celei din țările dezvoltate. De aceea, prin procesul de intensificare se înțelege atât folosirea într-o proporție mai mare de noi și variate mijloace (tractoare, mașini, îngrășăminte, lucrări de îmbunătățiri funciare, soiuri, rase și hibridi cu putere biologică sporită etc.), a unor sisteme tehnologice care să corespundă condițiilor noi de producție, cât și obținerea unor nivele de producție la hectar și pe animal și a unor costuri pe unitatea de produs care să corespundă cerințelor economiei naționale și să asigure competitivitate pe piața mondială.

Procesul de intensificare se îmbină în mod armonios cu procesul de specializare și concentrare a producției agricole. Prin aplicarea unor sisteme moderne de organizare, care stabilesc anumite minime și maxime de concentrare a producției, diferențiate în raport cu condițiile concrete din fiecare zonă, se caută să se realizeze cea mărime optimă a concentrării producției, cea specializare teritorială și acele structuri de producție care să asigure folosirea cu eficiență sporită a resurselor de care dispunem.

Înțelegem prin resurse atât condițiile naturale, exprimate prin fertilitatea naturală și economică pe care o are fiecare unitate de teren (concretizată în notele de bonitare a unităților ecologice omogene, pe categorii de folosință și culturi), cât și volumul mare de mijloace tehnice, economice și financiare de care va dispune agricultura în perspectivă, punind în valoare la maximum funcționalitatea diferitelor sisteme de mijloace în diferite condiții naturale, pentru diferite plante și specii de animale, pentru a se putea obține o eficiență sporită.

Procesul de intensificare nu poate fi conceput fără folosirea cât mai rațională a tuturor resurselor de producție ce vor exista, folosire care nu trebuie să se rezume la o utilizare primară, ci și la reciclarea mijloacelor existente (culturi duble, folosirea deșeurilor animale în furajare, utilizarea reziduurilor vegetale prin innobilarea lor, supraîngrășarea animalelor tinere etc.).

Resursele de care va dispune agricultura și relațiile acestora de condiționare directă și recurentă sînt studiate în ansamblul lor, în intercondiționarea lor firească, naturală-tehnică-economică-socială. În studiul zonării producției agricole pe județe, analiza condițiilor naturale se face, în primul rînd, sub aspectul cunoașterii amănunțite a conținutului lor, cantitativ dar și calitativ, precum și prin prisma funcționalității în relațiile directe cu diferite mijloace economice și sociale. Același lucru se referă și la funcționalitatea pe care o au diferite mijloace și structuri de mijloace, în diferite condiții de funcționalitate, pentru diferite produse agricole. În felul acesta lucrarea depășește limitele unei repartizări teritoriale a producției agricole pe baze naturaliste și capătă un profund conținut economic și social.

O deosebit de mare importanță în conceptul general de punere a problemelor o are fluxul stabilirii structurilor sistemelor și subsistemelor de agricultură. Determinarea structurilor zonale pe județe se realizează prin repartizarea pe teritoriu a pro-

ducției agricole prognozate pentru un anumit orizont, de la ansamblul țării la nivel de județ și de la acest nivel pe zone județene — și nu prin însumarea anumitor producții ce s-ar putea realiza în raport cu condițiile naturale de care dispun zonele județene. Concepția metodologică are la bază principiul defalcării producției sistemului județean de agricultură în subsisteme zonale și confruntarea resurselor acestora pentru realizarea conținutului sistemului județean. O astfel de abordare sistemică a problemei are în vedere atât realizarea sarcinilor stabilite agriculturii județene pentru o anumită etapă, cât și o optimizare a folosirii resurselor de care dispune fiecare zonă județeană în parte, realizându-se o legătură strînsă între cerințe și posibilități, primatul în stabilirea structurilor zonale avîndu-l sistemul superior față de cel inferior.

Conceptul de zonare și zonă județeană

ZONAREA producției agricole reflectă procesul de delimitare, în cadrul agriculturii județului, a unor teritorii de producție agricolă cu condiții natural-economice și sociale cît mai omogene și care primesc o anumită structură de producție, conferind teritoriului un anumit profil zonal. Acest proces se realizează prin repartizarea pe teritoriul județului a producției agricole, dar și a acelor mijloace de producție care nu au o inerție teritorială, în așa fel încît, folosindu-se condițiile naturale-economice și sociale de care dispune fiecare unitate în parte, să se repartizeze pe teritoriu noi mijloace de producție, sub formă de investiții care să îmbogățească și completeze conținutul fertilizant al mijloacelor existente și în special al celor naturale.

Determinarea de teritorii (zone) caracterizate printr-un profil omogen de producție, în special în ceea ce privește ramura de bază, specializată în obținerea anumitor produse agricole, se exprimă printr-o anumită îmbinare a ramurilor de producție agricole și o anumită interdependență cu alte ramuri ale economiei.

Cu toate că lucrările de zonare a producției agricole în cadrul fiecărui județ în parte au un profund caracter analitic și se bazează pe o informație deosebit de bogată, care reflectă condițiile și posibilitățile de producție locale ale fiecărui județ și fiecărei zone județene, s-a căutat ca ele să încadreze organic zonalitatea fiecărui județ în sistemul de agricultură programat pentru perspectivă pe ansamblul țării, stabilindu-se nivelele de indicatori care să exprime poziția optimă privind contribuția agriculturii județului la realizarea sarcinilor majore ale întregii ramuri.

Pornind de la această premisă, zonalitatea producției agricole pe județ nu poate fi apreciată de pe plan pur local, ci numai în contextul general al dezvoltării agriculturii țării. Abordînd problema de pe această poziție se explică unele aspecte care la prima vedere ar părea neconcordante.

Principalele funcții ale agriculturii, ca ramură de bază a economiei naționale, au fost conturate cu o deosebită claritate în Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R., și în documente de partid și de stat ulterioare, îndeosebi în cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la cel de-al II-lea Congres al tărînimii.

Principala funcție o constituie obținerea unui astfel de nivel al producțiilor agricole, care să asigure o alimentație fiziologic normală pentru întreaga populație a țării noastre, în continuă creștere. În acest sens, pe baza analizei rezultatelor și recomandărilor Institutului de alimentație, a studierii tendințelor consumului uman de produse agricole din țările dezvoltate, precum și din alte țări cu condiții climatice asemănătoare cu ale României, avînd în vedere și prognoza structurii pe vîrste și profesii a populației, s-a determinat necesarul total de calorii, proteine,

glucide, vitamine, aminoacizi, săruri minerale etc. ce trebuie asigurat. În urma unui șir întreg de studii, tatonări, extrapolări și corelări s-a determinat pentru orizontul anului 1990, ca normă de consum fiziologic optimă, o medie zilnică pe locuitor de cca. 3 000—3 100 calorii (din care aproximativ 33—35 la sută de origine animală), cu un conținut de proteine de cca. 100—110 g (din care de origine animală 45—50 g). Realizarea acestor nivele reclamă producerea de către agricultură, în cantități suficiente, a unui sortiment larg de produse agro-alimentare care să asigure o hrană gustoasă, variată, să permită păstrarea tradițiilor bucătăriei românești, să fie cât mai completă în principii nutritive și vitamine, în tot cursul anului.

Dacă zonalitatea fiecărui produs exprimă procesul de repartitie teritorială a acestuia și evidențiază în special caracterul de concentrare și specializare teritorială în cadrul fiecărei zone județene, la un moment dat se suprapun mai multe produse cu frecvență de intensitate diferită, care exprimă o anumită structură a producției, un anumit sistem de dezvoltare a fiecărei zone județene în parte. **Determinarea zonalității unui produs are un caracter analitic**, prin aceea că se exprimă repartitia sa pe teritoriu, fără a avea în vedere și combinațiile ce se creează între produsul respectiv și alte produse: **structura zonală are un caracter sintetic**, elementele sale exprimând legăturile ce se formează între diferite produse, raportul de proporționalitate dintre acestea, legăturile de intercondiționare și relațiile de producție spre care se tinde.

În această confruntare pe teritoriu, în fiecare zonă se formează structuri zonale, în cadrul cărora unul sau câteva produse vor fi evidențiate în mod special. În felul acesta, **fiecare zonă județeană are de fapt o structură de producție multilaterală**, specifică condițiilor sale concrete.

În procesul de profilare pe unități agricole, în special cînd se vor stabili profilele de producție ale fiecărei ferme, caracterul de specializare se va desprinde mult mai pregnant. În unele cazuri, cum este cel al complexelor de tip industrial de creștere a animalelor, pot să apară ferme specializate în producerea unui singur produs. În cadrul producției vegetale o ultraspecializare este mai greu de realizat, în special la culturile de cîmp. În legumicultură, viticultură și pomicultură, procesul se poate accentua mai mult; totuși, dacă avem în vedere că fiecare din aceste ramuri reprezintă de fapt, în formă agregată, o sumă de culturi, specii, soiuri, etc., structurile de producție se vor diferenția, avînd un caracter multilateral, dar condiționat. De multe ori este foarte greu de delimitat unu sau două produse care să exprime profilul zonei județene și este necesar să o caracterizăm prin 3, 4 și chiar 5 produse. Aceasta reprezintă de fapt un proces normal, dacă ne gîndim la intensificarea în perspectivă a producției agricole din țara noastră, care va duce la un nou sistem de agricultură, la o concepție de zonare pe teritoriu a produselor în care procesul de așezare, cooperare și integrare va avea o funcționalitate mărită.

Structuri zonale — profile complexe

DESIGUR, în cadrul fiecărui județ s-au format o serie de structuri zonale specifice. Reunirea și echilibrarea zonalității la nivelul întregii țări, în vederea orientării teritoriale a producției agricole, a urmărit să determine cîteva profile — complexe, dar oarecum mai distincte — care exprimă în mare procesul de zonalitate evidențiat cu ocazia lucrărilor de zonare a producției agricole pe macrozone. Găsirea unui echilibru între macrozone și zone în cadrul unui județ s-a bazat pe suprapunerea zonalității principalelor produse, prin care s-a scos în evidență caracterul zonal al fiecărui produs nu numai pentru zona județeană respectivă, dar pentru economia agriculturii pe ansamblul țării. S-a făcut în felul acesta o **legătură, atît pe verticală cît și pe orizontală, între produse și zone județene**.

În cadrul acestui proces de suprapunere s-au evidențiat acele produse care au, în zona respectivă, o pondere mai mare față de restul țării și prezintă un caracter zonal. S-au avut în vedere, în special, zonele republicane specializate și cele republicane, iar în unele cazuri și zonele cu caracter județean, în special acolo unde apar o serie de profile de orientare ale zonelor județene cu același profil. Pe baza multiplexelor suprapunerii de hărți și studiilor amănunțite ale indicatorilor tehnici și economici ce caracterizează zonalitatea diferitelor produse, s-a căutat să se scoată în evidență felul cum produsele se conjugă, formînd pe teritoriu zone omogene. Accentuăm că la o analiză atentă, fiecare microzonă are un anumit conținut distinct, de sine stătător, care reflectă de fapt profilul zonal județean.

Produsele care au fost luate în studiu pentru caracterizarea profilului de producție al macrozonelor pe total sectoare și care exprimă profile comparabile reunite pe mai multe zone județene au fost următoarele: **struguri, fructe, griu, porumb, soia, floa-**

rea-soarelui, în pentru ulei, în pentru fuior, cîneapă, sfeclă de zahăr, cartofi, legume, lapte de vacă și de oaie, carne, lînă ouă.

Gruparea macrozonelor și denumirea lor sînt cu totul orientative și au ca scop prezentarea unei imagini generale a fenomenului. Grupîndu-se după principalele produse macrozonelor care prezintă tendința asemănătoare, au rezultat următoarele tipuri de macrozone care exprimă, de fapt, zonalitatea producției agricole din cadrul zonelor județene (vezi harta):

Situarea în teritoriu a macrozonelor

carne, lapte, porumb, sfeclă de zahăr și floarea soarelui (1); carne, lapte, porumb, sfeclă de zahăr (2); carne, lapte, porumb, floarea soarelui (3); carne, lapte, porumb, legume (4); carne, porumb, floarea soarelui (5); carne, porumb, sfeclă de zahăr (6); carne, porumb (7); carne, porumb, vii (8); carne, porumb, soia (9); lapte, carne (10); vii, carne (11); vii, lapte, carne, (12); pomi, carne, griu (13); lapte, cartofi, griu (14); lapte, cartofi, griu, în pentru fuior (15); lapte, griu (16); griu, lapte (17); griu, lapte, pomi (18); carne, lapte, lînă, cartofi (19); carne, lapte, lînă (20).

Orientarea teritorială a producției

GRUPAREA realizată pe macrozone reflectă orientativ tendințele de repartitie pe teritoriu a principalelor produse agricole. Cînd macrozonele se defalcă pe sectoare de producție și în special cînd lucrările de zonare sînt studiate detaliat în cadrul fiecărui județ sînt, desigur, puse în evidență o serie de zone județene și subzone cu profile mult mai distincte, delimitarea macrozonelor avînd doar un caracter orientativ, direcțional, din punct de vedere spațial.

O analiză sumară a conținutului noii orientări evidențiază unele schimbări calitative privind tendințele teritoriale de așezare a producției agricole. Apare evident faptul că în perspectivă zonele agricole, vor avea un caracter complex. În fiecare zonă, pe baza unei concentrări și specializări optime a producției realizate în cadrul unităților productive, se îmbină mai multe ramuri de producție. **Creșterea animalelor are un rol preponderent în majoritatea zonelor**, exprimat prin întîietatea pe care o au produsele animale în denumirea zonelor. Chiar în acele zone al căror conținut calitativ nu este reflectat în mod determinant de produsele animale, acestea vor avea o importanță foarte mare. Reiese, de asemenea, cu pregnanță faptul că dezvoltarea irigațiilor va produce schimbări esențiale în zona de producție agricole. În teritoriile irigate se va dezvolta o agricultură deosebit de intensivă. **Introducerea lucernei în rotația culturilor de pe terenurile irigate**, ca o condiție tehnică și economică, va determina dezvoltarea într-o proporție considerabilă a efectivelor de animale din aceste zone, ceea ce va avea o influență, în perspectivă, în repartizarea pe teritoriu a animalelor.

S. HARTIA

(Continuare în pag. 14)

O resursă importantă a Cîmpiei Române

DEZVOLTAREA PISCICULTURII

P RINTRE RAMURILE agricole vizate să valorifice unele resurse naturale și să contribuie la satisfacerea nevoilor de consum alimentar ale populației se înscrie și piscicultura intensivă.

Pentru creșterea producției de pește, în condițiile restrîngerii — prin îndiguire și desecare — a unor mari suprafețe care dețineau resurse piscicole, s-a impus urgentarea ritmului de amenajare a unor crescătorii intensive, care, la un hectar de suprafață, pot da anual o producție de peste 3 000 kg în condițiile unei furajări raționale.

Pe baza rezultatelor obținute pînă acum și a investițiilor mari repartizate acestei ramuri pentru urgentarea amenajărilor, modernizarea bazei materiale etc., Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R. prevăd o dezvoltare mai susținută a pisciculturii, prin amenajarea de bălți și lacuri, în principal în regim furajat, dezvoltându-se, totodată, pepinierele de puiet necesar populației apelor. Producția de pește rezultată din apele interioare ale țării urmează să ajungă, în anul 1985, la 280—300 mii de tone.

Între zonele cu posibilități de dezvoltare a acestei ramuri se înscriu și județele Giurgiu, Călărași, Ialomița, precum și Sectorul agricol Ilfov. Din suprafața totală organizată pentru piscicultură pe care ele o dețin, aproape 8% este destinată pentru pepiniere piscicole, circa 30% reprezintă bazine amenajate, peste 34% bazine de acumulare, circa 18,6% bălți naturale și 9,4% unități neamenajate.

Prin organizarea mai bună a activității în fermele piscicole existente în zona centrală a Cîmpiei Române, care însumează o suprafață de peste 8 000 ha, producția medie la ha în unitățile amenajate a sporit de la 760 kg în 1975 la 1 200 kg în 1980, ceea ce a condus la obținerea unor importante venituri. Printre condițiile care au favorizat aceste rezultate se numără mai cu seamă asigurarea materialului de populare — puiet de crap și specii fitofage — a cărui cantitate a ajuns la 850 tone (față de 440 tone în 1975), în condițiile în care cea mai importantă pepiniară din zonă — Ramadan — a fost scoasă parțial din circuit.

Cu toate acestea, producția obținută este departe de a fi atins nivelul posibilităților.

Lipsa unor sortimente de furaje a făcut necesară schimbarea structurii speciilor, crescînd ponderea celor fitoplactonofage — de la 15% în 1975 la 30% în 1980. Față de necesarul de furaje planificat, s-au asigurat numai 50—55%, ceea ce a avut repercusiuni negative în ce privește îndeplinirea planului producției de pește (84,1%), calitatea acestuia, veniturile obținute și realizarea indicatorilor economici în ansamblu.

Totodată, trei ani la rînd, **calamități naturale** (viituri de ape), determinînd și deteriorarea unor lucrări de artă, au avut ca efect însemnate pierderi, în special la categoria reproducători și remonți. O altă cauză care a dus la neîndeplinirea planului o constituie și **starea bazinilor piscicole**. Unele dintre ele nu sînt amenajate potrivit cerințelor practicării unei pisciculturi de înalt randament, fiind invadate de vegetație dură, ceea ce împiedică obținerea unei producții corespunzătoare, în unele situații realizîndu-se numai 100 kg de pește la hectar. Din programul de amenajări piscicole s-a realizat numai o mică parte (368 hectare de iazuri și bazine). Trebuie menționat, de asemenea, că întîrzierea în elaborarea și definitivarea programului de amenajări de bazine hidrografice, elaborat de Consiliul Național al Apelor, nu a permis întreprinderilor piscicole din zonă aplicarea proiectelor de reamenajări pentru bazinele Gagu-Surlari, Belciugatele, Ciocănești, Balotești, Corbeanca, Căciulați ș.a.

Producția mică pe care au dat-o bazinele de acumulare de la Mostiștea, Tămădău, Cotorca (circa 100 tone de pește anual) se explică prin folosirea apei și pentru irigații, ceea ce împiedică practicarea unei pisciculturi de tip industrial.

Sub posibilități participă la producție unele bazine vechi, cu grad ridicat de colmatare, cu baraje și lucrări de artă necorespunzătoare, care în multe situații nu mențin **nivelul apei** la cota necesară exploatării piscicole; pentru folosirea lor la capacitatea maximă sînt necesare lucrări urgente de refacere și întreținere — ca, de altfel, și la bazinele destinate pepinierelor piscicole. Nici suprafața piscicolă rămasă în exploatare la pepinierea Ramadan nu

poate fi folosită în întregime, deoarece nu se asigură adîncimea de apă necesară creșterii în bune condiții a puietului.

La cauzele menționate s-au adăugat și neajunsuri în activitatea lucrătorilor — și în special tehnicienilor — însărcinați cu exploatarea bazinelor piscicole, care nu în toate cazurile și-au însușit și aplicat corespunzător **tehnologiile** de creștere a puietului, de reproducere artificială a peștilor fitoplactonofagi etc.

T ÎNÎND SEAMA de saltul calitativ care trebuie înfăptuit în noul cincinal, se impun măsuri hotărîte pentru **sporirea producției de pește la ficcare hectar de luciu de apă, pentru creșterea producției totale cu cheltuieli cât mai mici.**

Printre căile ce pot duce la sporirea producției de pește în zona centrală a Cîmpiei Române pot fi enumerate:

- atragerea în circuitul piscicol a unor **noi suprafețe de teren improprii pentru agricultură** și respectarea mai riguroasă a măsurilor prevăzute pentru creșterea producției pe unitatea de suprafață (în primul rînd îmbunătățirea tehnologiilor de exploatare);

- alocarea fondurilor de investiții necesare lucrărilor de dare în circuitul piscicol a unor suprafețe de teren și de reamenajare a unor bazine existente;

- creșterea eficienței investițiilor deja realizate, prin **folosirea integrală a capacităților de producție** — ceea ce presupune efectuarea unor lucrări de reparare și întreținere a actualelor bazine, de decolmatare, de înlăturare a stufărișurilor sau păpurișurilor, protejarea apelor împotriva pătrunderii unor substanțe poluante;

- organizarea unor **formații de lucru specializate**, înzestrate cu mijloacele necesare efectuării lucrărilor de **reparații și întreținere**;

- realizarea suprafeței planificate de pepiniere și respectarea riguroasă a tehnologiilor de producere și creștere a puietului, în vederea obținerii întregului material de populare pentru noile capacități de producție, trebuie corelate cu asigurarea unor loturi de reproducători cu calități de producție superioare, fie achiziționați de la terți, fie proveniți din selecție proprie;

● profilarea actualei pepiniere de la Ramadan pentru producerea de puiet de pește fitoplactonofag, ceea ce va da posibilitatea de a se extinde **policultura** și, pe această bază, de a spori producția de pește în ansamblul zonei. Experiența unor unități piscicole arată că prin practicarea pisciculturii, cu administrarea unui minim de hrană suplimentară, se pot obține 4 000—5 000 kg de pește la un hectar de luciu de apă;

● modernizarea pepinierii Bila în vederea realizării unor cantități sporite de puiet de crap, precum și de material de populare pentru restul unităților din zonă.

În raport cu condițiile specifice ale fiecărui bazin piscicol, trebuie aplicate formule de populare, tehnologii și planuri de furajare diferențiate, în vederea folosirii întregului potențial de producție, cu un consum minim de furaje — acordând prioritate pepiniereilor în ce privește atât cantitatea, cât și calitatea producției.

Un accent deosebit trebuie pus pe **valorificarea și pentru piscicultura a acumulărilor de apă pentru irigații**, care pînă la sfîrșitul anului 1985 vor însuma în această zonă peste 8 500 hectare — ceea ce, în condiții normale, ar putea asigura o producție de circa 2 500 tone de pește.

Pe linia creșterii eficienței economice, rezerve însemnate există în direcția **valorificării superioare a peștelui și a produselor conexe ale unităților piscicole**, se cere îmbunătățită în continuare activitatea întreprinderii de prelucrare și conserve de pește de la Filaret, care dispune de o capacitate anuală de 2 000 tone și 400 tone semiconserve, la care se adaugă unitatea de la Sultana, cu o capacitate anuală de 300 tone semiconserve și care utilizează ca materie primă peștele fitofag, specie care poate fi valorificată mai eficient prin prelucrare. Totodată, prin valorificarea integrală a crapului în stare vie s-ar putea realiza venituri suplimentare — la ni-

velul de producție prevăzut a se obține în anul 1985 — de circa 3 milioane de lei.

Cercetarea științifică în domeniul pisciculturii, recent reorganizată, trebuie să aducă o contribuție mai mare la soluționarea unor probleme ca: asigurarea selecției crapului, popularea turturilor lacurilor de acumulare, prevenirea îmbolnăvirii peștilor, elaborarea unor rații furajere corespunzătoare unei hrăniri raționale, stabilirea unor doze corespunzătoare de amendamente și îngrășăminte chimice și naturale, mecanizarea unor operații cu volum mare de muncă, valorificarea superioară a producției etc. În acest sens, Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic prevede că se vor intensifica cercetările pentru ameliorarea și selecția speciilor autohtone și aclimatizarea de noi specii, utilizarea apelor calde industriale în producerea intensivă a puietului, reducerea consumurilor specifice de furaje, valorificarea hranei naturale din bălțile și lacurile de acumulare, elaborarea de sisteme intensive și superintensive de acvacultură.

Asigurarea cu forță de muncă calificată a unităților de producție și de prelucrare constituie, de asemenea, una din condițiile esențiale în valorificarea superioară a potențialului piscicol al zonei.

O atenție sporită trebuie acordată reducerii cheltuielilor materiale, ca o condiție pentru creșterea producției nete.

Prin aplicarea cu consecvență a principiilor mecanismului economico-financiar, gospodărirea cu grijă a bazei materiale, piscicultura din zona centrală a Cîmpiei Române poate contribui mai substanțial la aprovizionarea populației cu un produs apreciat și cu proprietăți nutritive superioare.

prof. dr. P. AVRAMESCU
prof. dr. C. MOCANU

AGRORAMA

● Stimularea semințelor de cereale

PARAZIMOLUL — subprodus obținut la prelucrarea chimică a lemnului — constituie principalul component al unui nou mijloc de stimulare a semințelor de grâu de toamnă. Costul acestei substanțe este scăzut și nu-i necesară purificarea ei înainte de tratarea semințelor. Fiind vorba de un produs natural curat, parazimolul este ușor asimilat de plante și nu apar efecte secundare nedorite. Spre deosebire de metoda iradierii semințelor, această metodă de tratare nu alterează structurile celulare. Rezultatele a doi ani de experiență cu soiul de grâu de toamnă „Krasnodarskaia 39” la un institut de specialitate din U.R.S.S., în raionul Kuban, au arătat că sporul de producție față de varianta martor netratată este de peste 34%. Amestecarea noului preparat cu îngrășămintele azotate cu acțiune lentă a mărit eficiența. Acțiunea îngrășămintului a fost extinsă pe întreaga perioadă de vegetație și nu a fost nevoie de o a doua îngroșare.

● Cultura ciupercilor în tunel de plastic

OFICIUL silvic din provincia italiană Emilia-Romagna a experimentat cultura intensivă a unei specii de ciuperci comestibile (*Fleurotus cryngii*) sub tunel de plastic, într-o regiune muntoasă. Structura serei constă în arce de 5 m diametru, distanțate la 2 m, care sînt acoperite cu o plasă deasă (dînd un indice de umbră de 75%) și cu folie de plastic. Substratul cultivat este format din paie tocate și un suport special, cu care se formează calupuri însămîntate cu miceliu. Recolta de toamnă a fost foarte bună.

Zonarea producției

(Urmare din pag. 10)

Ritmul de dezvoltare a efectivelor de animale din zonele de val și submontan este determinat, în mare parte, de folosirea **integrală a masei verzi produse pe pășunile și fînețele naturale**, în zonele irigate — de volumul **producției vegetale cultivate**.

Ca urmare a lucrărilor de irigații efectuate pe sisteme mari, vor produce și mutații teritoriale în cadrul producției vegetale. Astfel, **cultura sfeclei de zahăr, cea a florii soarelui și chiar a cartofului**, pînă la o anumită limită, **tînd a se dezvolta în zonele irigate**, căpătînd în felul acesta un caracter deosebit de tensiv. **Grîul se va dezvolta în mod deosebit în zonele deluroase**, unde, comparativ cu alte culturi, este mai economic; această ecere a grîului din zonele irigate spre cele cu un relief mai înălțat se va putea face treptat, numai după ce se vor asigura condițiile pentru obținerea unor producții maxime la hectar în aceste zone. În același timp, în lucrările de zonare a producției agricole la nivel de zonă județeană, s-a avut în vedere menținerea într-o proporție mai mare a producției de grâu în zonele irigate, decît nivelul minim admis, atît pentru a asi-

gura producția necesară consumului, cît și pentru a facilita realizarea unor asolamente raționale și eșalonarea lucrărilor agricole în tot timpul anului.

Porumbul se concentrează într-o proporție mai mare în zonele irigate, lăsînd loc în felul acesta ca în zonele deluroase subcarpatice să se dezvolte mai mult culturile furajere, pe baza cărora producția animală să crească substanțial.

Producția de **carne de porc** este direct legată de locul de producție a principalului furaj — porumbul; în același timp sistemul de creștere industrială, în complexe mari, permite un înalt grad de concentrare. Dacă au fost determinate unele zone în care creșterea porcinelor se va dezvolta într-o proporție mai mare, aceasta nu înseamnă că toate unitățile din zonă vor crește porci. Pentru a se asigura un minim de consum local vor exista aproape în toate județele complexe pentru producerea cărnii de porc.

Desigur, acestea nu sînt decît unele imagini, cu totul generale, ale tendințelor de dezvoltare teritorială a producției agricole în perspectivă. Sistemul de agricultură se va schimba substanțial prin sporirea și diversificarea mijloacelor de producție utilizate, a sistemelor de cultură etc., asigurînd agriculturii țării noastre, în toate zonele, un conținut intensiv, modern, capabil să asigure, prin producțiile realizate, nivelele stabilite de partid pentru etapa actuală și cea viitoare.

ANCHETA „R. E.”

Carnetul consumatorului

OPȚIUNI PENTRU MICA INDUSTRIE (1)

O investigație privind cererea populației pentru articolele de uz casnic

STUDIILE ȘI CERCETĂRILE întreprinse până în prezent demonstrează că există o intercondiționare între funcționalitatea mecanismului economic și aspectele sociologice specifice anumitor sectoare și domenii de activitate.

Deosebit de relevantă apare această conexiune atunci când este vorba de realizarea în practică a unor obiective de dezvoltare economico-socială — ce vizează populația, nevoile de consum ale cetățenilor în proporție de masă — cum sînt cele desemnate de Legea privind dezvoltarea industriei mici, cu multiple și profunde implicații pe plan economic și social.

Unul din principalele obiective ale industriei mici îl constituie „dezvoltarea și diversificarea producției de bunuri de consum și servicii, în scopul satisfacerii în bune condiții a cerințelor populației și a altor nevoi ale economiei naționale”. Acest obiectiv global trebuie decelat cu mult discernămint și responsabilitate de organele locale coordonatoare, pe o structură de producție care să corespundă cel mai bine nevoilor populației locale, pornind de la resursele existente pe plan local. Informațiile necesare unor atari decizii pot fi obținute numai prin cercetare de teren, sociologică, de genul celei întreprinse recent în rîndul populației din București de Centrul de sociologie urbană din I.P.C.T. Ancheta de teren întreprinsă pe un eșantion de 513 gospodării, al cărui grad de reprezentativitate este de $\pm 10\%$ pentru numărul de 648 715 gospodării din București (fără comunele suburbane), a urmărit să descrie cantitativ stadiul actual de dotare și orientarea cererii populației pentru acele produse de uz casnic și gospodăresc care pot fi realizate în mare măsură de către industria mică.

În urma cercetării de birou a listelor existente la magazinele specializate în desfacerea produselor de uz casnic și gospodăresc, au fost selectate 150 de produse considerate ca fiind

mai reprezentative pentru dotarea locuințelor. După criteriul tipului de activitate casnică în care ele sînt folosite, au fost formate apoi 7 grupe de produse, după cum urmează: (I) pentru depozitare — în număr de 13; (II) pentru pregătirea alimentelor — 70; (III) pentru servirea alimentelor — 6; (IV) pentru întreținerea curățeniei — 31; (V) pentru reparații gospodărești — 17; (VI) pentru transportat alimente și sticle — 4; (VII) pentru activități diverse — 9.

Dotarea populației

O PRIMĂ GRUPĂ de probleme investigată prin cercetarea de teren a fost gradul de dotare a gospodăriilor cu produse de uz casnic din cele 7 grupe deosebite. Graficul (pag. 14), care concentrează rezultatele obținute în legătură cu aceste aspecte, arată că dotarea gospodăriilor cu produse de uz casnic este diferențiată pe grupe și tipuri de produse — de unde concluzia, pentru planificator, a necesității unor volume diferite de producție pe grupe și tipuri de produse. Cercetările întreprinse au relevat că această structură a „parcului” de articole casnice este generată de factori de natură obiectivă (de ex.: volumul fondului de marfă; amplasarea rețelei de distribuție pe teritoriul orașului; informarea populației despre existența unor produse pe piață etc.), ca și de factori conjuncturali — subiectivi (de ex.: aprecierea gradului de necesitate a unui produs; absența unor produse de pe piață într-o perioadă dată etc.).

La data efectuării anchetei de teren (vara anului 1980), dotarea medie a gospodăriilor cu produsele cuprinse în grupele analizate se prezenta astfel: produse pentru depozitare — 61,4%; produse pentru pregătirea alimentelor — 53,0%; produse pentru servirea alimentelor — 41,4%; produse pentru întreținerea curățeniei — 60,5%; produse pentru reparații gospodărești — 63,1%; produse pentru transportat alimente și sticle — 27,4% și produse pentru activități diverse — 28,6%. Compararea între grupele de produse este edificatoare asupra nivelului de dotare, cu excepția ultimei grupe de produse, unde dotarea este condiționată de unele caracteristici ale gospodăriilor, cum ar fi: prezența copiilor, posesia unui autoturism etc., care implică dotarea gospodăriilor cu produse ca: mobilier pentru copii, jucării, husă pentru autoturism etc.

Constatăm, din graficul nr. 1, că peste un sfert din produsele cuprinse în grupele I, a IV-a și a V-a sînt prezente în marca majoritate a gospodăriilor investigate (dotare — 60—100%). Dintre produsele care se găsesc la limita superioară a dotării gospodăriilor enumerăm: pentru grupa I — umerase (98%), bidoane, alți recipienti casnici (89,6%), dopuri de plută (82%); pentru grupa a IV-a — cîrlige (98%), bătător de covoare (95%), sfoară pentru rufe (94%), fârașe (94%), pentru a V-a — șurubelnițe (98%), ciocane (98%), clești patent (96%), clești obișnuiți (95%). Cauze de natură obiectivă — reprezentate de necesitatea reinnoirii dotării după o anumită perioadă de la achiziționarea produselor, ca urmare a uzurii fizice și morale — demonstrează însă că se impune producerea în continuare a acestor articole în cadrul industriei mici.

Rolul important ce revine industriei mici în realizarea acestor produse de uz casnic reiese din faptul că un număr însemnat din gospodăriile investigate nu au în dotare unele produse cuprinse în studiu. De aceea, gradul de dotare a gospodăriilor va constitui unul din criteriile de bază în stabilirea ordinii de prioritate pentru producerea și aprovizionarea pieței cu produsele de uz casnic analizate.

Structura cererii

O A DOUA GRUPĂ de probleme asupra căroră s-a axat ancheta se referă la modul de manifestare a intenționalității de cumpărare în rîndul populației.

Pornind de la tipurile de activități la care servesc produsele cuprinse în cele 7 grupe, se observă că, cu cît nivelul de implicare a produselor în munca desfășurată în gospodărie este mai substanțial, prezența acestora în gospodărie este și ea mai mare. Dacă unele activități (de ex.: pregătirea alimentelor, servirea mesei etc.) pot fi externalizate din locuință (produsele cuprinse în grupele a III-a și a VI-a se găsesc în cea mai mică proporție în dotarea gospodăriilor), activitățile de întreținere a curățeniei locuinței și de reparații gospodărești, de un anumit tip, sînt specifice și se realizează numai în cadrul locuinței.

Pe baza cererii ferme exprimată de populația investigată în cadrul eșantionului de sondaj a fost extrapolată cererea fermă

pentru numărul total al gospodăriilor din București, care arată conform datelor din tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1

Grupa de produse	Cererea fermă (in%)	Cererea fermă minimă și maximă evaluată (buc.)	Total cerere (evaluată*) (buc.)
I	6,3	3 793— 73 344	103 571
II	8,7	1 264—204 857	770 140
III	6,0	2 529— 60 698	45 522
IV	5,2	1 264—150 481	203 856
V	4,3	1 264—214 973	92 446
VI	6,7	31 613— 63 227	33 892
VII	3,9	12 645— 44 259	44 388
Total	—	—	1 293 815

*) Notă : La recensământul din ianuarie 1977 numărul gospodăriilor din București era de 648 715. Calculul cererii totale s-a făcut pornind de la cererea fermă înregistrată pentru fiecare produs în parte

Cererea fermă cea mai însemnată (aproximativ 9%) se înregistrează la grupa a II-a, „produse pentru pregătirea alimentelor”, care cuprinde și cele mai multe articole (70), urmată de cererea (de aproximativ 7%) pentru produsele din grupa a VI-a, „produse pentru transportat alimente” și cea (de aproximativ 6%) pentru produsele din grupele I și a III-a (depozitarea și servirea alimentelor).

O diversitate a cererii se înregistrează atât la nivelul grupelor de produse, cât și în interiorul acestora, pe produse. Spre exemplificare prezentăm, pentru fiecare grupă, produse pentru care cererea înregistrează oscilații foarte mari : (a) produse pentru depozitare : etajere 49,9%, cutii litografiate din tablă 44,8%, dulap cu rafturi pentru balcon 30,09%, umerase 1,0% ; (b) produse pentru pregătirea alimentelor : dispozitiv de curățat pește 70,2%, robot universal 64,2%, rișniță universală 59,8%, cuțit pentru curățat cartofi 25,6%, tocător de vinete 5,8% ; (c) produse pentru servirea alimentelor : măsură pe rotile 66,1%, suporturi pentru sticle și veselă 53,0%, tăvi litografiate 25,9%, coș pentru piine 3,1% ; (d) produse pentru întreținerea curățeniei : hotă pentru absorbirea mirosului și aburului 67,3%, antistrop 52,6%, suport de scurgere pentru tacimuri 30,8%, clește de scos rufe 13,3%, fărâșe (plastic, tablă) 4,3% ; (e) produse pentru reparații gospodărești : ascuțitor cu role pentru cuțite 51,4%, garnituri de toate tipurile 44,4%, set de clești 39,9%, ferăstrău manual 15,9%, șurubelnițe 1,0% ; (f) produse pentru transportat alimente și sticle : cărucior de piață 53,4%, suport pentru transportat sticle 45,3%, suport pentru ouă 32,5% ; (g) produse pentru activități diverse : scăriță pliantă 58,5%, cărucior-poșetă pentru transportat sugari 49,9%, mobilier pentru copii 37,7%, jucării din material textil 28,5%. Rezultat, de aici, utilitatea cercetării, care poate nuanța, în funcție de cererea reală a populației, sarcinile de producție de bunuri de consum.

Cererea fermă pentru produsele din grupa a V-a (produse pentru reparații gospodărești) înregistrează cele mai mari variații, cuprinse între 1 264 cereri estimate pentru șurubelnițe, patent etc. și 214 973 cereri estimate la ascuțitorul cu role pentru cuțite. Atât cererea minimă, cât și cea maximă sînt diferite pentru produsele din cele 7 grupe, cererea minimă variind între 1 264 și 31 613, iar cererea maximă luînd valori între 44 259 și 214 973. Nivelul de aproximare al cererii totale este influențat pe de o parte de eșantionul cercetării, care asigură o reprezentativitate de ±10%, iar pe de altă parte de volumul mare al populației care vine zilnic în București (de ex., în anul 1975 veneau zilnic în București cca. 350 000 persoane) și care apelează în bună măsură la rețeaua comercială.

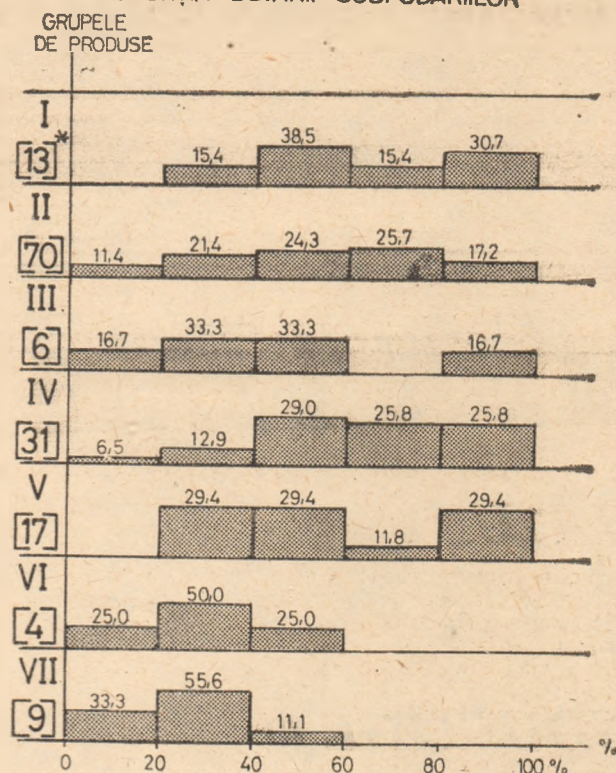
Luînd în calcul aceste două elemente, se poate afirma că cifrele din ultima coloană a tabelului nr. 1 reprezintă cererea minimă evaluată. Cu toate acestea, cifrele reprezentînd cererea totală evaluată numai pentru gospodăriile din București arată volumul mare al produselor de uz casnic solicitate de populația capitalei.

Prioritățile în achizițiile populației

ÎN CADRUL CERCETĂRII am urmărit să evidențiem, de asemenea, variațiile comportamentului de consum de la un produs (grupă de produse) la altul, ca element de bază pentru planificarea producției bunurilor de uz casnic, aspect hotărîtor pentru îndeplinirea sarcinilor ce revin industriei mici.

Ca factori importanți ce determină comportamentul de consum ne-au apărut aprecierile privind gradul de necesitate și

PROPORȚIA DOTĂRII GOSPODĂRIILOR

* Numărul produselor din fiecare grupă

nivelul de complexitate al produselor de uz casnic aspecte studiate prin „metoda panelului”, specifică cercetărilor sociologice. Cererea fermă exprimată în funcție de gradul de necesitate a produselor din cele 7 grupe este exprimată sintetic în tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2

Grupa de produse	Total	Gradul de necesitate a produselor de primă necesitate	
		necesitate	utile
Total	100,0	44,6	55,4
I	100,0	90,7	9,3
II	100,0	38,3	61,7
III	100,0	—	100,0
IV	100,0	46,5	53,5
V	100,0	85,9	14,1
VI	100,0	—	100,0
VII	100,0	28,1	71,9

Acest model de scalare a gradului de necesitate al produselor are unele limite care decurg din numărul redus al intervalelor : a) de primă necesitate — produsele indispensabile dotării unei gospodării și b) utile — produsele folositoare, care se pot găsi în dotarea gospodăriilor pentru ușurarea unor tipuri de activități, prezența lor nefiînd însă atât de stringentă ca în primul caz. Prioritățile în domeniul producției obiectelor de uz casnic vor trebui, așadar, să fie stabilite și după gradul de necesitate a acestora. În cadrul anchetei noastre s-a constatat că aproximativ 45% din produse sînt considerate de primă necesitate (de ex. : tablă pentru copt ardei și vinete, umerase, bătaoară de covoare, pensule, perii etc.), în timp ce 55% din produse sînt considerate utile (de ex. : suport de scurgere pentru zarzavaturi — fructe, aparat de stors roșii, pompă pentru ornat tort, presă pentru stors struguri, rișniță universală etc.) pentru dotarea gospodăriilor. Ierarhizate după numărul produselor de primă necesitate pe care le includ, observăm o diferențiere între grupele de produse de primă necesitate cerute pe piață. de la circa 50% din produse în grupa a II-a și pînă la grupele a III-a și a VI-a ale căror produse sînt integral apreciate ca utile, dar nu stringent necesare, ca în cazul primelor.

Trăilă CERNESCU
Rodica GHEȚĂU

Mecanismul economico-financiar: funcționalitate - eficiență

Gospodărirea judicioasă a materiilor prime și materialelor - cale de rentabilizare a activității în construcții

ÎN CADRUL consfăturilor de lucru care au avut loc în lunile aprilie, mai și iunie 1980, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, a făcut ample referiri asupra principalelor probleme și sarcini privind aplicarea noului mecanism economico-financiar și a dat indicații cu privire la măsurile ce trebuie luate pentru înlăturarea lipsurilor și perfecționarea radicală a activității în domeniul proiectării și executării construcțiilor. S-au stabilit o serie de măsuri care să introducă mai multă ordine, mai multă disciplină în lucrările de investiții și construcții, în producerea și folosirea materialelor de construcții. Plecând de la necesitatea reducerii simțitoare a consumurilor materiale, îndeosebi a celor mari consumatori de energie și combustibil, s-au stabilit sarcini pentru încheierea acțiunii de tipizare a construcțiilor și a materialelor de construcții.

Respectarea cu strictețe a normelor de consum

CRITICÎND faptul că nu s-a făcut totul pentru ca principiile noului mecanism să fie bine înțelese și că mai avem un număr de întreprinderi care lucrează nerentabil, care primesc dotații de la buget, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, atrăgea atenția: „...nu vom mai acorda nici o dotație de la buget nici unei unități economice... Prin reșezarea prețurilor... vom stabili beneficiul și rentabilitatea minimă

Situația cheltuielilor de producție la T.C. Brașov

ANUL		Total cheltuieli de producție la 1 000 lei producție marfă	Cheltuieli materiale la 1 000 lei producție marfă
		%	%
1976	Plan	100	100
	Realizat	99,68	99,54
1977	Plan	100	100
	Realizat	99,42	99,36
1978	Plan	100	100
	Realizat	100,14	100,29
1979	Plan	100	100
	Realizat	107,96	108,43
1980	Plan	100	100
	Realizat	100,2	100,03
1981	Plan	100	100
	Realizat pe 2 luni	99,5	

atît în sectorul minier, cit și în alte sectoare pe care am avut în vedere să le finanțăm de la buget, în așa fel încît nimeni să nu mai aibă nici o justificare“¹⁾

În situația întreprinderilor care își desfășoară activitatea fără eficiență economică, fără rentabilitate se găsește și Trustul

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la Ședința plenară lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii, București, Ed. politică, 1980, p. 29

de construcții Brașov. Cu toate că în cincinalul încheiat (vezi tabelul) s-a realizat o reducere a cheltuielilor totale la 1 000 lei producție marfă de la 1 185,8 lei în 1975 la 1 032,4 în 1980, totuși în anul 1981 s-a prevăzut să se cheltuiască mai mult decît se produce (1 110,7 lei), diferența respectivă fiind subvenționată din bugetul statului, din plusprodusul realizat de întreprinderile cu activitate bună. Desigur, justificările aduse la fundamentarea cheltuielilor de producție sînt multiple. Ele se concretizează îndeosebi în faptul că documentația de execuție a fost întocmită la prețuri mai mici decît cele sociale încorporate în materialele și lucrările de deviz, baza de prețuri nu s-a mai modificat din anul 1976 (cu unele corecții în 1977), în ultimii ani au avut loc majorări substanțiale ale retribuției personalului muncitor, a crescut prețul la materialele folosite în construcții, au crescut normativele la cheltuielile de transport, s-au modificat amortismentele etc.

Lucrul cel mai de neînțeles este însă atitudinea conducerii trustului și a grupurilor de șantiere care, în spatele acestor justificări obiective, se împacă cu această stare de lucruri și nu acționează să facă ceva mai mult pentru a se încadra în cheltuielile planificate și a contribui la reducerea cheltuielilor materiale, a costurilor de producție care constituie baza reală de la care se pleacă în reșezarea prețurilor de producție.

Pentru a se stabili ce trebuie făcut în privința formării unei noi concepții în problema consumurilor materiale, Comitetul județean de partid Brașov a analizat această problemă într-o plenară lărgită cu întregul activ de partid și de stat de la nivelul județului Brașov. Printre unitățile economice care au făcut obiectul analizei a fost și Trustul de construcții-Brașov. La această unitate de construcții s-a apreciat faptul că noua organizare a trustului în grupuri de șantiere pe loturi de specialitate — fundații, structură, finisaje, drumuri — a permis șefilor de șantiere, șefilor de lot, maiștrilor și șefilor de echipă să poată urmări mai ușor încadrarea în cheltuielile de producție, creîndu-le posibilitatea să cunoască din timp toate felurile de cheltuieli materiale și să le defalce, cu ajutorul bugetelor de venituri și cheltuieli, la nivel de șantier și obiectiv de construcții. Noua organizare a trustului a dat posibilitatea ca extra-sele de materiale (fișele limită) să treacă de la depozitul central la nivelul grupului de șantier, iar planul de aprovizionare să fie întocmit pe baza documentației de execuție, scoînd în evidență materialele deficitare. Stabilirea și defalcarea cheltuielilor administrativ-gospodărești și a celor indirecte pe șantiere, în noua organizare, a permis reducerea volumului acestora în anul 1980 cu 3,6 la sută față de anul 1979. S-a stabilit ca una din condițiile de bază pentru acordarea retribuției în acord global să fie încadrarea în consumurile materiale prevăzute în deviz, măsură ce are în vedere stimularea personalului muncitor pentru mai buna gospodărire a materialelor.

În noua schemă de organizare au crescut competențele directorilor economici și ale contabililor șefi ai grupurilor de șantiere, care, împreună cu colectivul din subordine, poartă răspunderea pentru activitatea de transport-depozitare și buna gospodărire a materialelor la obiectivele în lucru pe șantiere.

Efectele acestor măsuri de îmbunătățire a organizării producției și a muncii au putut fi evaluate prin faptul că în anul 1980 s-au putut realiza un număr mai mare de apartamente

(117%), iar cheltuielile totale de producție au fost reduse, față de planul pe 1980, cu 2,3 lei la 1 000 lei producție.

Printre multiplele acțiuni privind cultivarea spiritului de economie se înscrie și măsura luată de a se constitui o comisie de precepție care are rolul de a preîntîmpina efectuarea unor lucrări de slabă calitate, asigurîndu-se și recepția lucrărilor pe faze. S-a organizat un concurs de calitate pe trust unde comisiile de precepție au stabilit un clasament pe bază de puncte.

Totuși, activitatea unității de construcții analizată este necorespunzătoare, întrucît și în prezent lucrează cu pierderi planificate. În condițiile noului mecanism, a principiilor autogestivității și autoconducerii muncitorești, se impune să lichidăm această anomalie în activitatea construcțiilor de locuințe.

Orientări prioritare pentru creșterea eficienței

Din discuțiile avute cu șefii grupurilor de șantier ale trustului, cu șefii de lot, maiștri și alte cadre de conducere a reieșit că s-ar putea reduce substanțial cheltuielile materiale prin următoarele căi:

- **Tipizarea construcțiilor.** Este vorba de extinderea gradului de prefabricare și tipizare la coloanele termice, la pardoseli, la pereți despărțitori, la lucrările de organizare de șantier etc. S-a estimat că pe această cale s-ar putea obține economii în valoare de 130 mii lei anual.

- **Asimilarea de noi materiale de construcții și introducerea unor tehnologii noi.** În primul rînd, se impune să se găsească toate soluțiile necesare pentru respectarea recentului nomenclator de materiale care prevede înlocuirea unor materiale tradiționale, energointensive. Pînă în prezent unele din pozițiile noi ale nomenclatorului n-au putut fi respectate din lipsa soluțiilor; trustul nu a avut posibilitatea ca într-un termen scurt (cu începere de la 1 iunie 1980) să înlocuiască vata minerală și polistirenul, utilizate la izolarea planșelor, cu plăci aglomerate din deșeurii de lemn (coajă de copac) care ar fi adus trustului o economie de 200 t.c.c. anual.

Pentru anul viitor se pregătește introducerea unor noi materiale și tehnologii în executarea lucrărilor de construcții, cum sînt: folosirea scoriei de Racoș la termoizolația peste subsoluri; folosirea adezivului crilorom în locul aracetului și a prenadzelului care sînt mult mai scumpe; utilizarea șlamului (a rezidului) de la fabricarea clorului în locul varului; folosirea balastului din excavațiile fundațiilor de la blocuri; extinderea folosirii plastifianților la prepararea betoanelor care va reduce dozajul de ciment la numai 0,5 la sută și betonul poate fi mai lucrabil; înlocuirea pereților B.C.A. cu fișii din ipsos (cu miez din fagure de hirtie) va putea aduce trustului o economie de 280 t.c.c.; realizarea panourilor prefabricate de fațadă neportantă cu izolație termică din B.C.A. sau monostrat cu beton de scorie bazaltică de Racoș va aduce o economie de 300 tone combustibil convențional; creșterea gradului de turnare cu pompe de mortare va elimina risipa și va reduce volumul de muncă vie; grăbirea lucrărilor pentru extinderea utilizării energiei solare la încălzirea apei tehnologice și menajere folosită la microbazele trustului și la atelierile de prefabricate etc.

- **Recuperarea și valorificarea materialelor refofosibile.** În acest sens, se are în vedere extinderea următoarelor acțiuni: resturile de la plasele sudate să fie folosite la executarea prefabricatelor mai mici (trepte, plăci de mozaic etc.); cupoanele de fier beton să fie folosite de atelierul de confecții metalice; deșeurile de la atelierul de timplărie să fi folosite ca material termoizolant la terasele blocurilor; nisipul rezultat de la spălarea agregatelor să fie utilizat la tencuieli etc. Toate aceste acțiuni vor putea aduce trustului o economie anuală de 200 mii lei.

Dezvoltarea răspunderii cadrelor de conducere, a tuturor muncitorilor pentru eliminarea risipei de materiale și energie, a risipei de orice fel. Este imperios necesar ca și în unitățile de construcții să se înțeleagă că noul mecanism presupune trecerea la disciplină, la ordine, la o nouă concepție în problema consumurilor materiale, la o activitate eficientă, rentabilă.

Valorificarea tuturor rezervelor existente

SÎNT DESE SITUAȚII cînd nu se verifică montajul panourilor prefabricate pe verticală și se obțin decalaje mari între casa scării și nivelele locuibile, ceea ce face ca prin această decalare să se depășească grosimea șapei cu peste 10 cm față de cea prevăzută în documentația de execuție. Aceeași situație se întîmplă cînd la fabricarea șapelor se folosește nisip nespălat, iar muncitorul nu scoate pietrele mai mari și toarnă șapă pînă le acoperă, depășind astfel consumul specific. De asemenea, neatenția la cantitatea de șapă care poate fi pompată într-un apartament cu ajutorul pompelor de beton, face ca să se pompeze mai mult decît ar fi necesar, iar muncitorul, în loc să transporte surplusul de șapă în alt apartament, o nivelează în întregime în apartamentul în care a fost pompată. Asemenea situații au făcut, de pildă, ca numai la un singur bloc să se depășească consumul de mortare cu 1 027 m.c. și cheltuielile de transport cu 250 mii lei.

Aceste deficiențe se întîmplă și pentru faptul că nu există fișe limită la consumul de șapă și betoane pe fiecare obiectiv de construcții în parte. Problema acestor depășiri trebuie să preocupe mai mult șefii de șantier, șefii de lot și maiștrii pentru a se preîntîmpina depășirile și a se imputa diferența la consumul de șapă și betoane, așa cum se procedează la faianță, vopsea etc. Dealtfel, și fișele limită actuale utilizate au încă o parte de formalism întrucît permit să se mai scoată materiale pe poziții diferite pentru a se ascunde unele depășiri la alte materiale.

Se impune să se desfășoare o amplă acțiune educativă în cadrul acestui trust de construcții privind respectarea proiectului de organizare de șantier. Astfel, manipularea și depozitarea materialelor nu se efectuează în conformitate cu normativele în vigoare. Încă nu se containerizează materialele care pot și este indicat să se transporte în continuare — cărămida, geamul, elementele B.C.A. etc. Din lipsă de spațiu de depozitare și neamenajare a unor platforme, materialele se depozitează pe grămezi de pămînt și moloz, ceea ce duce la degradarea lor. Bitumul se topește la soare și se amestecă cu pămînt, pînza și cartonul, în loc să fie stivuite în rînduri cu intercalarea unor straturi de nisip, sînt depozitate în bătaia soarelui, ducînd la lipirea și degradarea acestora. Se mai practică încă bascularea materialelor de zidărie. Mozaicurile, varul pastă, mortarele, scoria etc. nu sînt descărcate în recipiente sau platforme amenajate, ci direct pe pămînt, ceea ce face ca circa 10—15 la sută din ele să devină inutilizabile. Șefii de echipă, șefii de lot sau maiștrii trebuie să ia măsuri pentru înlăturarea acestor aspecte de dezordine și risipă.

De aceea, o problemă importantă este aceea a **obligării conducătorilor punctelor de lucru să răspundă de modul cum sînt manipulate, depozitate și gospodărite materialele pe șantiere.**

Sînt și alte aspecte care generează consumuri mari pe șantierele de construcții; cantitatea de geam livrată pe șantiere se dublează pe motiv că diferența respectivă reprezintă pierderi la tăierea geamului; față de actele de livrare, în realitate se livrează mai puțin la varul pastă, la mortare, betoane etc.; materialul lemnos se folosește în multe cazuri o singură dată, fără să fie dat în primire șefului de echipă; datorită tarifelor mai mici la mijloacele de transport de tonaj mare față de cele cu tonaj mic (furgonete), face ca șantierul de instalații să prefere solicitarea unor mașini de 5 tone pentru a transporta piese mici de cîteva sute de kilograme.

Acestea au fost doar cîteva aspecte care demonstrează necesitatea de a pune în valoare rezervele existente și mai multă ordine în ce privește costurile de producție în construcții. Nu se poate realiza o reșezare corectă a prețurilor de producție în condițiile în care pe șantierele de construcții se manifestă dezordine și risipă. Trebuie înțeles rolul foarte mare pe care-l au organele de conducere colectivă ale grupurilor de șantier în stabilirea costului de producție tocmai pornind de la reducerea risipei și a cheltuielilor de producție în general.

Cristea IONIȚA
Brașov

Unități teritoriale pentru asigurarea de servicii complexe în transportul mărfurilor

TEZELE pentru cel de-al II-lea Congres al consiliilor oamenilor muncii subliniază îndatorirea organelor de conducere colectivă din transporturi de a pune pe primul plan al activității lor folosirea eficientă a capacității de transport feroviar, auto, aerian și naval în scopul asigurării integrale și la timp a cerințelor economiei naționale, de a acorda o atenție sporită organizării raționale a transporturilor și optimizării acestora, de a lua măsuri ferme pentru îmbunătățirea ritmului și siguranței circulației, reducerea continuă a consumului de combustibil și energie, utilizarea intensivă a parcului de mijloace de transport.

Redacția supune atenției ministerului de resort și altor organisme interesate propunerile din articolul de față, care avansează ideea unui sistem de organizare combinată a diferitelor categorii de transporturi de mărfuri, ce ar putea oferi premise pentru îndeplinirea la un nivel superior a acestor cerințe.

BINOMUL calitate-eficiență, care trebuie să-și pună amprenta în procesul dezvoltării din noul cincinal, presupune implementarea fermă, în concepție și practică, a unor obiective și restricții în concordanță cu realitățile impuse de noua etapă.

Economisirea resurselor este una din formele prin care se manifestă noua calitate în economie. Ea polarizează preocupările colectivelor de oameni ai muncii din unitățile economice, ale factorilor de decizie din ramurile economice, ale organelor de conducere teritoriale. Totuși, apar fenomene contrare eficienței, în zona care fie că intră în sfera de preocupări a mai multor factori interesați, fie că nu preocupă în mod deosebit pe nimeni; pe măsura identificării și cercetării lor, ele sînt rezolvate prin reglementări normative care produc modificări organizatorice profunde.

În cele ce urmează ne vom referi la unele cerințe și posibilități de perfecționare a organizării în transporturi — proces care implică un consum substanțial de resurse energetice, în special hidrocarburi.

În transportul feroviar, concepția unitară de organizare permite să se valorifice pe scară largă căile de economisire. Dacă însă analizăm periferia sistemului, vom constata numeroase și variate cazuri de dereglări: aglomerări neraționale de mijloace de încărcare-descărcare pentru evitarea locațiilor, mijloace de transport utilizate sub capacitate la transportul de coletărie, folosirea liniilor de cale ferată uzinale numai de către întreprinderea care le administrează, existența unor secții de expediție-camionaj și mecanizare care absorb preferențial și limitat curenții de marfă etc.

Cît privește transportul rutier, s-a reușit o concentrare mai eficientă a parcului; totuși, ea prezintă anumite limite evidente. Astfel, dacă înainte preponderentă era dotarea unităților economice productive cu mijloace de transport și mai rar se recurgea la închirierea lor, acum aceasta din urmă s-a generalizat; dar, ca un punct comun al ambelor situații (și înainte de concentrare, și după), utilizarea mijloacelor de transport a rămas în mare parte la aprecierea unor beneficiari mai mult sau mai puțin pricepuți în — sau preocupați de — optimizarea

transporturilor efectuate. Evident, cel ce are în dotare parcul poate fi prioritar preocupat de a încasa cît mai mult, lăsînd pe planul al doilea utilizarea economicoasă a mijloacelor auto.

Chiar și cea mai elementară acțiune de transport pe care o efectuează la ora actuală o unitate economică — cum ar fi transportul unui vagon de cartofi de la o unitate agricolă din județul Suceava la București — necesită: un contract de transport cu întreprinderea de transporturi auto din teritoriul expeditorului, un contract de transport cu căile ferate și un nou contract cu unitatea de transporturi auto ce servește beneficiarul. Acest exemplu simplu reflectă o realitate bine cunoscută — aceea că de fapt, organizațiile economice beneficiare de transporturi organizează procese de desfășurare a transportului, intervenind astfel în sfera de preocupări a acestei mari ramuri economice. Sau, ca să fim mai explicit: un fenomen asemănător, la o scară mai mică, s-ar petrece dacă, de pildă, fabrica de vagoane din Arad ar condiționa livrarea de vagoane către C.F.R. numai în măsura în care beneficiarul ar asigura cooperarea între propriile secții ale producătorului...

LA ORIGINEA fenomenelor arătate stă și modul de a privi activitatea generală de transport (mai ales în profil teritorial, adică acolo unde se desfășoară efectiv procesul de transport) pornind de la mijloc. Adică, în asigurarea bazei tehnico-materiale a transporturilor, nu întotdeauna se pornește — pentru determinarea eficientă a necesarului — de la conceptul care, de fapt, stabilește cel mai cert criteriile de organizare: acela de a realiza mișcarea materialelor în spațiu cu minimum de cheltuieli și în primul rînd de consum energetic, într-un timp convenabil. Apare necesitatea ca activitatea de transport să fie mai mult orientată spre asigurarea randamentului ei în ansamblu — sporirea încălătorii utile pe unitatea energetică consumată.

O cale pentru atingerea acestui obiectiv este, desigur, aceea de a impulsiona și orienta creația tehnică spre sporirea randamentelor motoarelor, modificîndu-se chiar concepția de realizare a acestora și/sau a mijlocului de transport (fie asigurîndu-se posibilitatea funcționării în trepte a motorului în funcție de sarcină, fie realizînd, pentru capacități mari, mijloace de transport cu două motoare, urmînd ca în exploatare, în raport cu sarcinile utile, să fie folosite unul sau ambele). Dar, în același timp, este necesar să se acționeze și prin măsuri organizatorice structurale care să asigure premise sigure de realizare a unor transporturi cît mai economicoase.

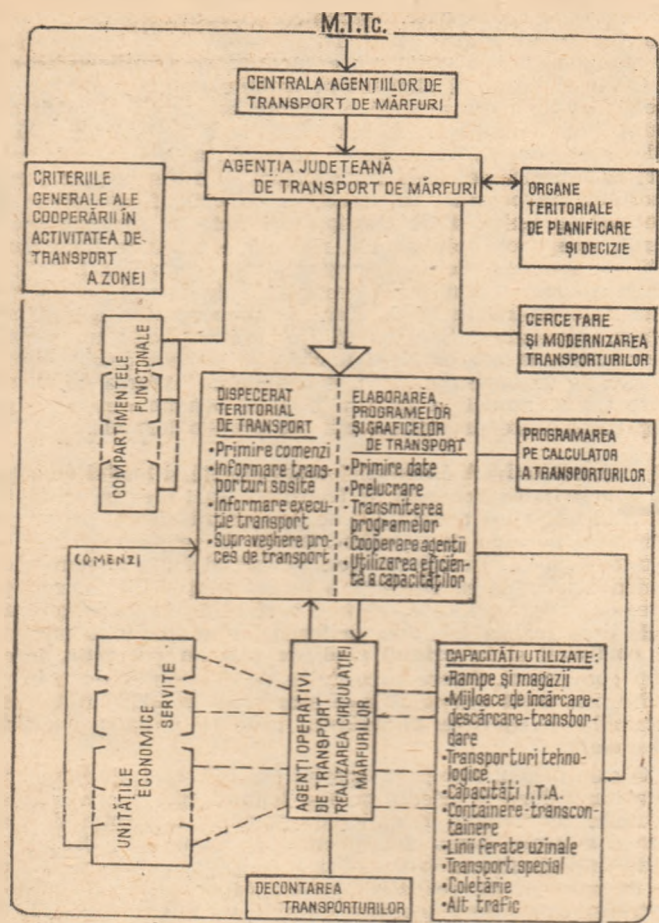
Nu trebuie să insistăm asupra faptului că toate unitățile economice sînt dependente de efectuarea unui anumit volum de transport, pe care îl dorește cît mai operativ; și că acest caracter operativ este un criteriu al calității activității de transport, cu profunde implicații — mai mult sau mai puțin cuantificabile — în zona indicatorilor pur cantitativi.

Puternica bază tehnico-materială creată în acest scop trebuie însoțită de aplicarea unei formule organizatorice care să permită cel puțin generalizarea transportului „din poartă în poartă”. În prezent, elementele organizatorice de cooperare între diverse sisteme de transport nu funcționează cum ar trebui, lipsesc elemente organizatorice care să permită un control sigur și eficient al curenților de marfă de la formarea pînă la stingere, ceea ce limitează posibilitatea de optimizare a transportului la nivelul exigențelor economiei de resurse. Căci, chiar dacă realizăm concentrarea și specializarea, acestea nu vor funcționa cu o eficiență corespunzătoare, dacă nu vom aduce la același nivel cooperarea, un element fundamental al formelor de socializare.

PORNIND de la această necesitate, consider că realizarea pe o anumită arie teritorială (județ) a unui transport optim ar putea fi asigurată de o unitate economică anume constituită, care să cunoască permanent, pentru zona respectivă, totalitatea cerințelor de transport și evoluția lor, capacitățile de transport și amplasarea lor în spațiu (parc auto, rețea feroviară, rampe de descărcare, magazii, linii uzinale etc.) și să fie investită cu dreptul de a dispune efectiv de exploatarea acestora în vederea prelucrării totale a fluxurilor de marfă din aria teritorială.

O astfel de unitate — pe care o vom denumi convențional „AGENȚIE JUDEȚEANĂ DE TRANSPORT MĂRFURI” — investită cu răspunderea de a optimiza curenții de marfă, recurgînd la urmărirea pe calculator a procesului de transport (domeniu în care pînă acum s-au făcut, de către centrele teritoriale de calcul, prea puține aplicații, axate prioritar pe probleme de gestiune economică și foarte timid pe operațiuni de proces), ar putea da conținut și materializare multi-doritului transport „din poartă în poartă”.

Modelul pe care-l prezentăm în schemă cuprinde o serie de elemente esențiale referitoare la activitatea unei astfel de agenții, capabile să susțină utilitatea ei.

Agencia preconizată este structurată în direcția unui control sigur asupra întregului flux de mărfuri din raza teritorială : flux de mărfuri vagonabile, flux de coletărie, utilizarea liniilor uzinale, a rampelor și magaziiilor. Ea preia de la unitățile economice beneficiare activitatea de transport, prestind pentru aceste servicii. Dispeceratul din cadrul agenției asigură coordonarea necesităților de transport ale unităților economice și repartizarea lor pe compartimentele specializate. Agenția ar urma să fie însărcinată și cu organizarea și optimizarea traficului tehnologic pe căile rutiere de pe teritoriul județului. Prin cooperare cu agențiile din alte județe vor fi rezolvate problemele transporturilor pe distanțe lungi.

Ar fi necesar ca întreaga activitate a acestor agenții să fie coordonată și condusă de o centrală, ceea ce ar pune de acord

structura organizatorică de conducere a Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor cu cerințele noii activități specializate.

Un loc aparte în cadrul modelului este destinat promovării cercetării științifice în direcția modernizării transportului. Această preocupare ar trebui să ocupe un loc prioritar în activitatea agențiilor, ca o premisă a reușitei în realizarea obiectivelor pentru care ar urma să fie înființate. Nu este vorba numai de promovarea transportului paletizat, pachetizat, containerizat și transcontainerizat, la care s-a ajuns deja la un nivel satisfăcător; dar adaptarea noii unități specializate la cerința de a organiza transportul cu minimum de cheltuială energetică implică răspunderea de a găsi noi mijloace adecvate acestui scop, soluții de promovare a transportului plin-plin (chiar și la mijloacele de transport cu destinație specială), a unor ambalaje care să faciliteze transportul general de coletărie cu cheltuieli materiale de ambalare scăzute, soluții pentru acoperirea în timp util cu capacități a cererilor de transport a recoltei agricole.

ASEMENEA organizație de cooperare în transport (agenție) va avea, evident, în profilul teritorial, importantul rol de organ de specialitate în probleme de transporturi. Ea va fi, de fapt, răspunzătoare de cunoașterea necesităților de transport actuale și viitoare, de acoperirea acestor necesități cu capacități, de sporirea capacității prin utilizarea ei eficientă — răspundere ce ar putea fi stimulată printr-un sistem de indicatori specifici care să aibă în vedere interesele generale ale procesului de transport. Astfel, pe lângă o serie de indicatori cantitativi (volumul mărfurilor transportate prin intermediul agenției, mărimea comisionului, ponderea transportului de marfă optimizat prin agenție în volumul total de mărfuri transportat în aria teritorială), nu ar trebui scăpați din vedere, în primul rând, indicatorii calitativi, care stau la originea ideii unor astfel de agenții — legați de reducerea consumului de energie pe unitatea de marfă transportată, reducerea duratei de transport a mărfurilor, micșorarea cheltuielilor generale de transport și ambalare etc.

Vor apare, desigur, o serie de influențe pozitive asupra unităților servite, influențe care nu sînt deplin cuantificabile, dar se vor reflecta în indicatorii acestora. Nu trebuie scăpat din vedere și faptul că vom beneficia de o sporire a securității mărfurilor aflate în circulație, prin limitarea la strictul necesar a personalului care are acces la operațiunile de transport.

Consider că analiza, experimentarea și eventuala aplicare a propunerilor de mai sus ar putea crea posibilitatea de satisfacere mai bună a exigențelor actuale de transport, în direcția promovării unei noi calități în această ramură deosebit de importantă a economiei naționale. Aceste agenții pot fi un răspuns concret al ramurii transport la promisiunea mai veche, de generalizare a transportului combinat. Este un exemplu de dezvoltare a sferei serviciilor productive, cu implicații profunde în activitatea unităților economice. Evident, modalitatea reală de funcționare va putea fi concretizată efectiv în urma unor experimentări și adaptări.

Eugen HANCĂ
Suceava

COLABORAREA TEHNOLOGI — ORGANIZATORI

ACTUALA dotare tehnică a unităților industriale ar permite creșteri însemnate ale producției și productivității muncii, fără a se recurge la investiții suplimentare, ci doar prin utilizarea mai bună a capacităților existente.

O investigație făcută de Cabinetul județean de organizare Prahova a relevat cazuri semnificative de valorificare a unor astfel de posibilități. Reorganizarea fluxurilor tehnologice în secțiile de prelucrare și montaj de aparatură hidraulică ale Intreprinderii de mecanică fină din Sinaia, în secția de dispozitive, ștanțe și matrite de la fabrica Băicoi a Intreprinderii mecanice Plopeni ș.a. au permis ca pe aceleași mașini-unelte, cu un personal egal sau chiar mai mic decît cel anterior, să se realizeze cantități sporite de piese — prin simplificarea circuitului interoperației cu reducerea corespunzătoare a distanțelor de transport, prin degajarea locurilor înguste și încărcarea deplină a posturilor de muncă mai puțin solicitate, în unele cazuri recurgîndu-se

la reconceperea constructivă și/sau tehnologică a pieselor în vederea reducerii numărului sau volumului unor operații. Aceste îmbunătățiri reprezintă rodul colaborării cadrelor tehnice și a celor mai buni muncitori din secțiile respective cu specialiști din compartimentele tehnologice și de organizare. Întreținerea climatului de creativitate propriu unei astfel de colaborări, apt să concentreze și să direcționeze forțele spre interpretarea necesităților și identificarea posibilităților, spre valorificarea acestora din urmă prin idei noi, formularea de soluții și materializarea lor, este indispensabilă pentru a trece de la rezolvări izolate la o deschidere permanentă către optim. În acest sens, consiliile oamenilor muncii din întreprinderi, fiecare membru al acestora, comisiile pe domenii trebuie să se considere continuu implicate.

Iată exemplul reputei întreprinderii ploieștene „1 Mai”, unde înnoirea relativ rapidă a produselor este însoțită și facilitată de o serie de perfecționări

organizatorice (de pildă, actuala formă a locurilor de muncă pentru montarea robinetilor cu sertar, din secția sape de foraj, reprezintă un real model); cu toate acestea din cele aproape 16 mii tone de piese din oțel și fontă turnate în anul trecut, doar pentru a opta parte au fost utilizate amestecuri cu autointăritori (care economisesc 12—15% din manopera necesară la procedeul clasic) — iar metodele moderne de turnare (sub presiune, în modele fuzibile, în cochilii, centrifugale) nu au fost încă aplicate. E o problemă doar de tehnologie, nu oare și de organizare? Și nu e și de resortul compartimentului de organizare problema celor 5 translațoare importate încă în 1978 pentru mecanizarea operațiilor în depozite și a căror punere în funcțiune a fost tergiversată, sau problema indicilor scăzuți (50—80%) de utilizare a majorității mașinilor și agregatelor procurate din import în ultimii doi ani?

Dan CONDREA

Optim, optimalitate, optimizare (II)

Modele de optimizare pentru sisteme informatice

ÎN CADRUL unei dezbateri asupra electronicii și informaticii, organizată de Colectivul de prognoză al Academiei R.S.R., în șirul de reuniuni având ca subiect problemele fundamentale ale dezvoltării economico-sociale văzute în perspectiva dezvoltării științei și tehnologiei⁶⁾, dr. V. Peteanu, directorul Centrului de calcul teritorial Cluj-Napoca, observa că, născute cam în același timp cu primele calculatoare electronice, metodele cercetărilor operaționale au dat speranțe multor specialiști și conducători, că vor influența în mod substanțial metodele de conducere, că în scurt timp eficiența economică va realiza salturi importante. În ce privește includerea metodelor de optimizare în cadrul sistemelor informatice pentru gestiune, atât la noi în țară cât și pe plan mondial, realizările practice sînt descurajante, deocamdată, dacă le raportăm la așteptări. Și dr. V. Peteanu crede că neutilizarea modelelor de optimizare se datorește, în primul rînd, rigidității gândirii moderatorului și că informatica în general și modelarea matematică în particular nu au reușit încă să-și pună amprenta pe unele practici eficiente în cadrul conducerii tradiționale, dar incompatibile cu metodele de optimizare. Aprecierea activității după gradul de depășire a planului, practica curentă a angajamentelor de depășire a aceluiași plan, sînt elemente incompatibile cu planificarea optimă bazată pe modelare normativă.

În realitate, un bun conducător caută să obțină un plan cu suficiente rezerve, pentru a-l putea realiza și chiar depăși în cele mai vitrege condiții. Un astfel de plan este departe de a fi optim conform axiomei alegerii. În mod firesc dr. Peteanu își pune întrebarea dacă există vreo soluție la această problemă. Răspunsul său este limpede, vor trebui realizate modele de un tip nou, avînd la bază o altă filozofie. Modelele actuale au un caracter static, pe cînd realitatea este extrem de dinamică. În realitatea clasic modelată predominau cantitățile și formele geometrice, în realitatea socială și deci economică predomină structurile. Se caută prea mult încorporarea problemelor în modele care nu sînt pe măsura lor. Se afirmă astfel, cu alte cuvinte, de zideratul trecerii de la modelele normative la modele descriptive. Și dr. V. Peteanu constată că, în cele mai multe cazuri, între model și decident se interpune cercetătorul, specialistul în cercetări operaționale.

Dacă în domeniul calculatoarelor se tinde spre limbaje cît mai simple, în așa fel încît să poată fi utilizate direct de beneficiar și în cadrul cercetărilor operaționale se doresc modele mai simple care să poată fi utilizate direct de decident. Se afirmă, astfel, de zideratul trecerii de la modele de alegere la modele interactive.

Un alt specialist român, dr. Gh. Boldur, de la catedra de Cibernetică Economică a Academiei de Studii Economice, observînd că disciplinele managementului științific modern orientate spre modelare matematică și spre informatică se află la un moment de răscruce, consideră că trebuie întreprinse eforturi sistematice pentru depășirea lui și că atât timp cît managementul modern nu va deveni o preocupare principală a conducătorilor, perspectivele de succes vor continua să fie, ca și pînă acum, neglijabile.⁷⁾

Datorită naturii lor, metodele normative de optimizare tind să devină rigide, atât ca mod de lucru cît și ca specific al soluțiilor pe care le propun. Ca urmare a acestei tendințe poate fi **diminuarea sau chiar dispariția inițiativei indivizilor, preocupărilor de a respecta riguros prevederile** ce se impun. Carența de inițiativă poate determina, la rîndul ei, grave perturbări în funcționarea mecanismului informațional — decizional. Este, de exemplu, suficient să apară o situație neprevăzută sau o defecțiune a calculatorului, ca să se producă blocarea parțială sau totală a sistemului. Suplețea trebuie să fie o caracteristică generală a managementului modern, evitîndu-se în felul acesta adevărate prăbușiri organizatorice. Ori, suplețea poate fi asigurată numai dacă procedurile mecanismului decizional sînt cele naturale. Este vorba de încă un argument în favoarea unei abordări descriptive.

Dr. Gh. Boldur observă, de asemenea, că pătrunderea calculatoarelor în managementul modern ne-a obișnuit cu restricțiile severe ale informaticii care impune ordine și precizie în ceea ce privește volumele considerabile de date, dar, în același timp, poate conduce la apariția unui pericol prin impunerea unor tehnici normative rigide și schitează unele principii de analiză complexă a sistemelor insistînd asupra canalizării spre obiective centrale pentru a nu eșua în aplicarea unor tehnici sau metode care tind să devină scop în sine sau în abordarea unor probleme unor spectaculoase, dar cu efect minor în ceea ce privește îmbunătățirea conducerii cum sînt unele aplicații ale informaticii de tipul calculului retribuțiilor sau evidenței contabile.

Concepții de planificare

AR TREBUI poate notat că aceste observații sînt în concordanță și cu experiența de planificare la nivelul macroeconomic. Astfel, cu zece ani în urmă⁸⁾ J. Kornai, cunoscut economist maghiar, tratînd planificarea pe un plan mai general, ca modalitate de desfășurare a acțiunii umane, de realizare a legăturii dintre tendințele reale, obiective, pe de o parte și realizarea țelurilor propuse, a deciziilor de politică economică pe de altă parte; identifica trei concepții generale despre planificare.

— Concepția fatalistă consideră că viitorul unei țări este determinat de situația istorică dată. Potrivit ei, politica economică a planificării are o influență limitată. În acest caz planificarea care construiește un viitor dorit este egală cu prevederea (care reflectă un viitor probabil). Prevederea trebuie să descopere tendințele „obiective” date și atât. Fundamentul ideologic al acestei concepții, în anumite cazuri, este o supraevaluare a determinismului istoric și o subevaluare a capacității umane de acțiune.

— O altă concepție consideră planificarea ca un caz special de optimizare. Decidentul este confruntat cu mai multe alternative, iar planificarea la nivelul economiei nu este altceva decît selecția optimului, conform unui criteriu de ordonare. Pentru a găsi o astfel de soluție ar trebui cunoscute toate restricțiile care caracterizează situația dată și apoi maximizată o funcție de bunăstare socială aplicată unei colecții de planuri admisibile. Maximizarea ar trebui să exprime interesele societății ilustrate de preferințele planificatorilor. Se ignoră astfel faptul că în lumea reală, dorințele și scopurile factorilor politici în luarea deciziei nu sînt complet definite înaintea începerii procesului planificării. Această concepție este o variantă modernă a iluminismului secolului 18, bazată pe o încredere supraoptimistă în raționalitate. Se presupune că este absolut suficient să se explice oamenilor care este „cel mai bun” mod de dezvoltare al unei economii, pentru ca aceștia să urmeze cele preconizate de planificatori.

— În sfîrșit, cea de-a treia concepție consideră planificarea un proces de cunoaștere (de înțelegere a propriilor doleanțe și scopuri și de confruntare a lor cu realitatea). Cei mai mulți dintre planificatori, care lucrează în practică, urmează (uneori în mod inconștient) această concepție.

Constantin Virgil NEGOIȚĂ

(Continuare în pag. 22)

⁶⁾ V. Peteanu, Cercetările operaționale în cadrul sistemelor informatice pentru conducere, în M. Drăgănescu (coordonator): Viitorul electronicii și informaticii (Ed. Academiei, București, 1979).

⁷⁾ Gh. Boldur, Analiza complexă a sistemelor — o metodologie integratoare a disciplinelor managementului științific. Studii și cercetări de calcul economic și cibernetică economică, nr. 3, 1980.

⁸⁾ J. Kornai, A general descriptive model of planning processes, Economics of Planning 1 (1970).

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

A. G. GALAN, doctor în științe comerciale, s-a remarcat în perioada interbelică ca organizator, îndrumător și autor de literatură în domeniul cooperăției*). El a fost, alături de Gromoslaw Mladenatz, unul din principalii reprezentanți ai menținerii autonomiei cooperăției față de încercările diferitelor partide burgheze de a o subordona scopurilor lor înguste, de clasă. Din întreaga operă scrisă a lui A. G. Galan se degajă o concepție burghezo-democratică, de apropiere și simpatie față de masele populare a căror soartă o dorea îmbunătățită, în special, prin cooperare.

Angrenat în mișcarea practică de organizare și îndrumare a cooperăției, A. G. Galan n-a desfășurat însă o simplă activitate empirică. A fost preocupat și de elucidarea teoretică a întregii mișcări cooperatiste pe care o considera parte integrantă a vieții economice și sociale a societății. Cooperarea, considera A. G. Galan, se încadrează în numeroasele fapte, fenomene și activități economice ale oamenilor în vederea obținerii bunurilor necesare satisfacerii trebuințelor. Aceste fapte, fenomene și activități economice formează o ramură importantă a vieții sociale pe care o numește viața economică. Iar „știința care se ocupă cu cercetarea acestor activități economice, care au în vedere producția bunurilor ce tind la satisfacerea trebuințelor se numește — arată A. G. Galan — economie politică“).

În vederea explicării raporturilor cooperatiste și a fundamentării necesității apariției cooperăției, economistul român analizează în diferite lucrări teoretice noțiunile de trebuințe, utilitate, bunuri, capital, profit, întreprindere, întreprinzător etc. În general A. G. Galan adoptă, e drept într-o formă modificată, teoria cu largă circulație în gândirea economică burgheză a factorilor de producție a lui J. B. Say. Dar, spre meritul său, nu va trage din această teorie concluzii apologetice în favoarea justificării integrale și necondiționate a profitului burgheziei, în dauna celor ce muncesc. Dimpotrivă, el va încerca să subordoneze teoria factorilor de producție demonstrării necesității reducerii profiturilor și a dominației capitaliste asupra celor ce muncesc, concomitent cu lărgirea veniturilor provenite din muncă.

Elemente ale concepției despre cooperare în România interbelică

A. G. Galan s-a ocupat în mod deosebit de problema repartiziției producției. Ea se pune, consideră el, chiar și în cazul „producătorilor autonomi“, adică a micilor agricultori și mici meseriași. Aceștia sînt independenți, după părerea sa, de factorul muncă, întrucît folosesc munca proprie, nu au salariați, dar nu sînt independenți față de factorul capital, pe care trebuie să-l imprumute de la capitaliști. Dar chiar și acei mici producători care nu recurg la împrumuturi, deoarece dispun de „capital“ propriu, nu sînt stăpîni pe procesul de circulație — remarcă economistul — căci atît desfacerea produselor lor cît și aprovizionarea exploatareilor și gospodăriilor lor, depinde, din ce în ce în mai largă măsură, de piața comercială. „Iar drumul, îndeosebi între sate și orașe, e adeseori atît de lung și presărat de o sumedenie întreagă de intermediari cari fiecare caută să ia o parte cît mai mare din valoarea produsului“).

Economistul român considera că sistemul cooperativ își propune „...crearea de noi capitaluri pe seama muncitorilor, cari devin astfel proprii lor întreprinzători și deci în situația de a dispune ei înșiși de împărțirea profitului. Astfel salariații din industrie, în calitate de producători pot deveni ei înșiși fabricanți, urmînd ca la salariile lor să se adauge profitul provenit din noua lor situație de întreprinzători ai întreprinderilor industriale“).

Aceiași salariați, în calitate de consumatori, pot deveni proprii lor negustori, întemeind cooperative pentru cumpărarea mărfurilor, magazine de „en-gros“ și chiar fabrici. Pe această cale ei au posibilitatea, după părerea lui A. G. Galan, să ieftinească produsele și, în același timp, în calitate de stăpîni ai acestor întreprinderi comerciale, încasează sub formă de primă de consumație profitul care altădată revenea capitaliștilor și care de data aceasta contribuie la creșterea veniturilor din muncă ale lucrătorului. Același lucru, a-

precia Galan, se întîmplă și cu meseriașii și cu micii agricultori, care fiind deja stăpîni pe instrumentele de producție prin cooperare sînt ajutați să-și păstreze proprietățile pe care le au și, totodată, să-și creeze noi capitaluri prin faptul că-și păstrează pe seama lor profitul care înainte revenea intermediarilor de toate categoriile.

Sistemul cooperativ, considera A. G. Galan, nu duce la desființarea proprietății și a libertății individuale, ci, din contră, democratizează aceste două elemente pentru a le pune la dispoziția maselor muncitoare în calitate de producători și consumatori, lărgind și consolidînd astfel și bazele societății individualiste (capitaliste), pe care Galan o subordonează însă intereselor principiului de solidaritate economică și socială. Din teoria factorilor de producție, menită inițial apologeticii directe a sistemului de repartiziție capitalist, A. G. Galan trage, deci, concluzii care susțin necesitatea unor schimbări democratice, în favoarea celor ce muncesc, în sistemul de repartiziție capitalist. Dar soluțiile sale nu sînt radicale. Cu unele schimbări în sistemul de circulație, cu menținerea repartiziției între factorii de producție (cu toate că factorul muncă va primi acum și ceea ce se cuvenea factorului capital în sfera circulației, și într-o anumită măsură și factorului capital din producție sau întreprinzătorului), A. G. Galan se menține, în fond, în limitele orînduirii capitaliste. El n-a înțeles că problemele sociale nu sînt numai probleme ale repartiziției și schimbului, că acestea depind de natura și caracterul relațiilor de producție, de caracterul proprietății asupra principalelor mijloace de producție. Această neînțelegere nu l-a împiedicat însă să desfășoare activitate democratică, progresistă în domeniul cooperăției românești în perioada interbelică.

Păstrarea principiului proprietății private era folosită de A. G. Galan pentru a demonstra respectarea altui principiu considerat de bază pentru cooperare: principiul autonomiei și neutralității politice față de stat și partidele politice. Dar nu absolutizează acest principiu, mai ales pentru țările în care rămășițele feudale s-au menținut încă multă vreme, cum era și cazul României. El scria: „... este de notat, ca un ce specific cooperăției românești, că aceasta s-a născut și dezvoltat într-un mediu neobișnuit — în raporturile e-

FIȘE

dr RADU CIURILEANU

CONTROLUL FINANCIAR ÎN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

● Investit, încă de la încheierea primelor forme de activitate economică organizată, cu largi atribuții în ce privește gospodărirea și administrarea rațională a patrimoniului, a finanțelor și

banului public, în direcția sporirii eficienței cu care sînt utilizate fondurile societății, controlul financiar dobîndește un rol deosebit de însemnat în actuala etapă de dezvoltare a economiei românești. După cum argumentează Radu Ciurileanu în volumul recent tipărit la Editura Academiei, „CONTROLUL FINANCIAR ÎN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA“, extinderea prerogativelor acestei instituții specializate constituie un efect nemijlocit al restricțiilor energetice și de materii prime, a rolului pe care îl poate avea controlul financiar în reducerea continuă a consumurilor la nivelul economiei. Pe de altă parte, însă, acest proces este determinat de concepția înaintată a partidului nostru privind rolul instituțiilor de

control financiar: acestea nu reprezintă numai instrumente de verificare a calității activității economice, ci ele trebuie să exercite un rol activ, de sprijinire a unităților în aplicarea concretă și eficientă a noului mecanism economico-financiar, în îmbunătățirea activității. Tocmai pe acest temei autorul susține necesitatea integrării aspectelor practice ale controlului financiar într-un sistem teoretic adecvat analizelor desfășurate; se promovează ideea cristalizării unei teorii a controlului, teorie ce ar trebui considerată ca o componentă principală a științei conducerii societății.

Stimularea exporturilor

● Boza Iovanovic analizează — în articolul „Kako stvoriti realne

uslove za egzpanziju Izvoza“ (Cum pot fi create condiții favorabile pentru lărgirea exportului) publicat în numărul 12/1980 al revistei iugoslave TRZISTE ● NOVAC ● CAPITAL — care sînt cele mai importante căi de acțiune pentru sporirea volumului și eficienței comerțului exterior în această țară. Problema centrală, opinează B.I., o constituie asigurarea suportului material al dezvoltării exportului, cu alte cuvinte realizarea unor produse în volum și calitate corespunzătoare, apte să pătrundă pe piața externă. În această perspectivă, un rol deosebit revine industriei, ramură de bază a economiei, care deține o pondere însemnată în totalul exporturilor, al cărei spor de competitivitate în schimburile economice internaționale ar putea

conomice de la sate predominant încă sistemul clăcii și al dijmei – spre deosebire de celelalte țări din centrul și apusul Europei, unde cooperarea s-a dezvoltat în condițiile mai fâștite, adică după lichidarea regimului iobag și în plin regim capitalist¹⁾). Produs specific contradicțiilor capitaliste, cooperarea, consideră A. G. Galan, întâmpina greutăți în apariția și dezvoltarea sa în țările în care se mențineau încă multe rămășițe feudale. În aceste condiții sprijinul statului pentru nașterea și dezvoltarea cooperării apare ca obiectiv necesar. Acesta este și cazul apariției cooperării în România.

Preocupat de organizarea și îndrumarea cooperării românești din perioada interbelică A. G. Galan se străduiește să surprindă trăsăturile și specificul acesteia determinate de condițiile specifice istorice în care s-a dezvoltat. El considera că din cauza unor puternice rămășițe feudale din agricultura României, încercările unor oameni politici, economiști și sociologi ca P. S. Aurelian, Ion Ionescu de la Brad, I. C. Brătianu, Dobrescu Argeș și alții de a înființa unități cooperatiste nu s-au putut transforma într-o amplă mișcare, nu au putut să determine crearea unui sistem. De aceea, încercările lor au rămas sporadice, iar inițiatorii lor doar precursori ai cooperării moderne românești de la sate și orașe. O adevărată mișcare cooperatistă în România poate fi considerată numai acțiunea învățătorilor de înființare a băncilor populare de la sate, la sfârșitul secolului al XIX-lea. Între 1893 și 1898, menționa A. G. Galan în diferite lucrări ale sale, s-au înființat 28 asemenea bănci. Învățătorii au fost puternic sprijiniți de ministrul învățământului, Spiru Haret, care a inițiat o serie de măsuri pentru susținerea cooperării românești, cu deosebire a băncilor populare, sprijinind chiar înființarea unei centrale a băncilor populare la începutul secolului al XX-lea (centrală al cărei prim director a fost I. G. Duca).²⁾

Ca organizator, îndrumător și teoretician al cooperării românești din perioada interbelică, A. G. Galan a acordat atenție tuturor formelor de cooperare: cooperativelor de consum orașenești, cooperativelor orașenești de credit, dar în mod deosebit s-a preocupat de cooperativele agricole de credit. El pornea de la convingerea că în viața agricolă cooperarea are o însemnătate mai mare decât în viața industrială. Micii producători agri-

coli pentru a supraviețui, relata cooperativul român, trebuiau să se folosească de cooperative: la vânzarea produselor, la procurarea inventarului agricol, a sementelor, nutrețului, îngrășămintelor, vitelor, pământului, să se asigure contra incendiilor, grindinei, mortalității vitelor etc. Dar în mod deosebit țărani aveau nevoie de cooperare pentru procurarea creditelor.

În multe țări, considera A. G. Galan, agricultura era slab dezvoltată, micii producători erau nevoiți să producă de toate. Neputând organiza cooperative specializate, micii producători înființau, cu precădere, cooperative de credit agricol, a căror organizare și funcționare era mai puțin complicată și lipsită de riscuri. Prin aceasta țărani își creau posibilități lesnicioase de procurare a creditelor ieftine, care trebuiau să fie făcute, după părerea lui A. G. Galan, numai în scopuri productive. Într-o statistică întocmită, în anul 1932, A. G. Galan arăta că în România revenea o cooperativă sătească la 43 kmp și la 2 618 locuitori. Referindu-se la cooperarea de credit el arăta că de fiecare societate în cadrul cooperativelor de credit reveneau, în anul 1935, în România, numai 7 814 lei capital, în Bulgaria reveneau 10 741 lei, iar în Elveția 192 887 lei. Media redusă a capitalului pe societate în cooperarea de credit românească era considerată un indicator al înapoierii acesteia. Și aceasta în condițiile în care 3/4 din mișcarea cooperatistă românească din anul 1935 era reprezentată de cooperarea de credit, proporție care nu era depășită decât de Bulgaria³⁾. „Proporția prea mare a cooperativelor de credit – scria economistul român – dovedește și ea o evoluție înapoiată a economiei noastre naționale, căci prezența formelor mai înaintate ale cooperativelor de consum și de producție este mai mult rezultatul unor condiții obiective ale mediului economic și mai puțin rezultatul voinței legiuitorului și organizatorilor⁴⁾. În țările cu agricultura extensivă, explica A. G. Galan, relațiile cu piața erau foarte slabe, proporția cea mai mare a producției fiind consumată în propria gospodărie. Structura economică a acestor țări reclama prezența mai numeroasă a cooperării agricole de credit. Acesta era cazul țării noastre, al Iugoslaviei, Bulgariei și a

Mișcarea cooperatistă românească se caracteriza, în anul 1935, după părerea

lui A. G. Galan, prin următoarele trăsături generale: a) predominarea cooperativelor sătești; b) cooperativele de credit constituiau proporția cea mai mare; c) pretenții, sub o formă sau alta, exista intervenția statului. Analizând apariția, dezvoltarea și starea cooperării românești în diferite etape, A. G. Galan a criticat neajunsurile mișcării noastre cooperatiste, propunând măsuri de întărire și dezvoltare a ei. Deși în lucrările sale se observă unele idei ale ideologiei țărăniste, el nu s-a situat pe poziția subordonării nemijlocite a mișcării cooperatiste românești intereselor Partidului Național Țărănist. El a militat pentru autonomia cooperării față de partidele politice burgheze, iar intervenția statului o justifică parțial prin specificul apariției mișcării cooperatiste românești în condițiile unor puternice rămășițe feudale în agricultura românească.

După 23 August 1944, A. G. Galan s-a străduit să-și însușească ideile socialismului științific. În scurta activitate științifică pe care a mai desfășurat-o reiese cu claritate efortul său de a se debarasa de unele teorii neștiințifice susținute în trecut și de a adopta idei teoretice revoluționare. În acest sens, el demonstrează înțelegerea faptului că, în socialism, cooperarea îndeplinește un important rol economic și social, fiind pusă în slujba intereselor masei muncitoare.

conf. dr. Toader IONESCU
Cluj-Napoca

¹⁾ A. G. Galan, *Lecțiuni de economie politică pentru clasa a VIII-a normală*, București, 1939, p. 13.

²⁾ Idem, p. 37.

³⁾ Idem, p. 40.

⁴⁾ A. G. Galan, *Ce este cooperarea*. Gîndirea și sistemele cooperatiste în România, București, 1938, p. III.

⁵⁾ Vezi: A. G. Galan, *Director al serviciului de studii și statistică din Oficiul național al cooperării române*. Monografia cooperării de credit din România, 1900–1935, București, 1935, p. IV–V.

⁶⁾ Idem, p. V.

^{*)} A. G. Galan a fost director al Federației Cooperatiste din Galați în perioada imediat următoare primului război mondial, apoi consilier al „Direcțiunii generale a centralelor cooperatiste” etc. A scris cărți și studii dintre care consemnăm pe cele mai semnificative: „Rolul și situația cooperării în România”, București, 1927; „Monografia cooperării de credit din România”, București, 1935; „Ce este cooperarea. Gîndirea și sistemele cooperatiste în România”, București, 1938.

^{**)} Prima federală pe regiuni mici s-a înființat la Găiceana, în 1907 în județul Tecuci din inițiativa ardeleanului Eugen Brote

fi asigurat prin realizarea atât a unor serii mari cit și mici de producție, pe calea susținerii interesului partenerilor externi privitor la posibilitățile pe care le oferă economia iugoslavă, pe calea modernizării continue a fondurilor fixe precum și prin delimitarea unei strategii clare în ce privește importurile de echipament și subansamble. O altă pîrghie însemnată în creșterea exporturilor, susține B.I., o reprezintă stimularea economică a întreprinderilor, crearea unor condiții comparabile în ce privește beneficiile obținute de aceste unități prin destacarea produselor lor pe piața externă și cea internă. Creșterea activității de comerț exterior – subliniază B.I. – este, de asemenea, condiționată de sporirea exportului de inte-

ligentă, de tehnologii, a proiectelor predate „la cheie”.

Populația feminină

● Comentînd, în cadrul articolului „Femmes et développement: idées et stratégies des organisations internationales” inserat în numărul din octombrie-decembrie 1980 al publicației „REVUE TIERS-MONDE”, rezultatele unor studii asupra relației dintre populația feminină a țărilor în curs de dezvoltare și procesul creșterii economice, Yvonne Mignot-Lefebvre reține, drept fundamentală, următoarea observație: dezvoltarea economică și socială modernă declanșează un proces de dezintegrare a diviziunii tradiționale a muncii între cele două sexe. Acest proces, care se desfășoară simultan cu

încetarea unui nou model de distribuție a funcțiilor economico-sociale ce revin celor două sexe și a cărui înțelegere presupune studii sociale complexe, are la bază, în mod concret, trei grupe de factori. Modul de viață și specificul muncii feminine în țările în curs de dezvoltare, subliniază Y.M.L., este sistematic ignorat de către planificatori, care au tendința de a utiliza în studiile întocmite propria imagine pe care o au despre munca feminină preluată de la modelul țărilor occidentale și considerat drept universal valabil. Urmărind programele de dezvoltare rurală în Africa – și aceasta ar constitui o a doua dimensiune a fenomenului – se remarcă faptul că proiectele respective sînt orientate în mod unilateral spre

FIȘE

promovarea muncii bărbaților, deși, în mod indirect, ele modifică în profunzime volumul și specificul producției asigurate în mod tradițional de populația feminină; în acest fel se creează un decalaj de calificare între cele două sexe. În sfîrșit, cel de al treilea aspect, arată autoarea, constă în modificarea funcției economice a femeilor în cadrul familiei, ca urmare a restrîngerii orizontului de activitate la nivelul gospodăriei, fapt ce afectează populația feminină pe plan socio-cultural, situînd-o frecvent într-o situație dezavantajată în cadrul propriei familii.

Optim, optimalitate, optimizare

(Urmare din pag. 19)

Chiar dacă nu au teze teoretice, știu din experiență că un plan nu este niciodată nici manifestarea unei forțe oarbe și nici victoria unei cunoașteri perfecte. J. Kornai acceptă această concepție, observând că procesul elaborării planului nu se termină cînd devine optim, ci atunci cînd decizia nu mai poate fi aminată, că numai în situațiile cele mai favorabile aceasta se întîmplă înainte de începerea perioadei de realizare a planului și că uneori planul este aprobat în ultima formă cînd s-a trecut deja la transpunerea sa în practică.

Mulți cercetători ai procesului de planificare se realizează la această concepție. Astfel prof. M. Ellman⁹⁾ criticînd identificarea planificării cu optimizarea bazată pe formularea unui optim extern, observă că aceasta nu poate fi implementată la nivelul unei economii datorită impreciziei datelor, tehnicilor insuficiente de prelucrare a datelor și complexității realității. Astfel, deoarece procesul de luare a deciziilor recomandat de tehnicile clasice de optimizare nu este adaptat mediului insuficient cunoscut care poate evolua imprevizibil, se impune o imagine și se acționează pentru a o conserva. Viața economică este continuu afectată de evenimente care nu au fost prevăzute atunci cînd s-a elaborat un plan și acest fapt este în mod special vizibil în ce privește recoltele agricole, inovațiile tehnice sau organizatorice, relațiile internaționale și factorii demografici. Observația nu este deloc nouă. Încă din anii '60, prof. Emilian Dobrescu¹⁰⁾ observa că „planul nu înseamnă automat și dirijarea conștientă. Uneori realitatea a evoluat altfel decît unii indicatori de plan, ba chiar în direcție nedorită. La baza unor astfel de fenomene, pe lângă alți factori a stat și insuficiența cunoașterii a situației, a posibilităților și cerințelor economiei. Cu cît planul nesocotește aceste cerințe, cu atît economia este expusă mai mult unor forțe necontrolabile, cu atît mai greu pot fi dirijate procesele economice. Numai pe baza unui studiu aprofundat al realității, în toată complexitatea și dinamica ei, prin fundamentarea riguroasă a deciziilor, conducerea pe bază de plan va contribui într-o tot mai mare măsură la utilizarea rațională a resurselor materiale și de muncă.“

Sisteme de sprijinire a deciziei

ÎN DOMENIUL sistemelor informatice pentru conducere începe să fie vehiculat acum conceptul de „sistem de sprijinire a deciziei“¹¹⁾. Ca orice concept și acesta este vag. Într-un anumit sens, el înseamnă sistem informatic interactiv (pentru utilizare

directă de către decidenți). Din această perspectivă, de la cercetare se cere elaborarea de programe, studii de caz și metodologii de evaluare. Obiectul cercetării este fuziunea sistemelor informatice pentru conducere cu cercetările operaționale și știința managementului. Se urmărește depășirea abordărilor normative care au dominat domeniul aplicării calculatoarelor. Se accentuează studiile descriptive ale proceselor de decizie și baza teoretică o constituie atît psihologia cît și informatica. Se acceptă primatul judecării și se presupune că problemele „interesante“ (cele care merită o tehnologie pentru fundamentarea deciziei) presupun invariabil ambiguitate, multidimensionalitate, imprecizie. Pînă acum astfel de probleme au fost explorate superficial, simplist.

Cercetările în curs sînt orientate spre sisteme informatice (mai degrabă decît spre cercetări operaționale sau management) și către nevoile aplicației (mai degrabă decît spre posibilități de aplicare). Sistemul interactiv face față complexității, ține seama atît de logică cît și de valori, acceptă intuiția, ajută decidenții să lucreze în condiții de ambiguitate sau fuzitate, lipsă de structură și mai ales în condiții de multiplicitate și multidimensionalitate. Nu se pune problema automatizării proceselor de decizie, ci se urmărește să se facă aplicabile metodologiile informaticii la cele mai complexe probleme fără a le deforma prin impunerea unor structuri false sau prin reducerea multidimensionalității.

Speranța cercetătorilor din acest domeniu este să se afle dacă după treizeci de ani de cercetare în științele economice. În științele conducerii, în psihologie și în alte discipline asemănătoare am învățat ceva despre decizia umană și ce implică rezultatele pentru proiectarea sistemelor de fundamentare a deciziilor dacă putem construi sisteme de fundamentare a deciziilor care să lucreze cu valori și calități (există vreunul din modelele teoretice ale disciplinelor particulare care să ofere o bază pentru așa ceva?), ce înseamnă decizia în situații nestructurate și ce înseamnă să „îmbunătățim“ decizia, care este rolul potențial al sistemelor de calcul în procesul complex de luare a deciziilor, unde ar trebui să începem să aplicăm sistemele de sprijinire a deciziilor la situații care implică rezolvarea intuitivă și calitativă a problemelor și ce ar trebui să știm pentru a elabora o știință a sprijinirii deciziei (ce știm pînă acum și cum să căutăm restul). Aceasta înseamnă cercetare fundamentală căreia în mod sigur i se va acorda atenția în viitorul foarte apropiat.

Evoluția de la sisteme informatice pentru decizii automate la sisteme informatice pentru sprijinirea deciziei a fost prevăzută mai de mult. Astfel

prof. Emilian Dobrescu¹²⁾ observa în 1976 că: „În ultimul deceniu într-o serie de țări socialiste s-au intensificat cercetările privind constituirea unui sistem național de informatică, adecvat nevoilor conducerii economiei socialiste unitare. Deși inițial s-au exprimat puncte de vedere generale și oarecum fanteziste, treptat s-a reușit să se ajungă la interpretări și concepții destul de realiste și în acest domeniu“. Recent, prof. Mihai Drăgănescu¹³⁾ observa că:

„Trebuie subliniat faptul că pînă acum nicăieri în lume nu s-a realizat un sistem informatic național. Pe de o parte acest lucru ar fi cerut un imens efort material care nu se poate realiza decît într-un timp mai îndelungat, pe de altă parte conceptul SIN are nevoie de o anumită perioadă de gestație, de concurența mai multor căi de gîndire și de atac a problemelor pe care le implică și nu cred că exagerez dacă afirm stringența generării unor capitole noi ale științei.“ Și mai departe. „O cale de atac în concepția sistemului informatic național este aceea de pornire de la structurile actuale ale societății, de la sistemul informațional existent și, cu anumite raționalizări, ținînd cont și de tehnica disponibilă, acesta să fie transformat într-un sistem informatic. Acest proces va genera însă imediat consecințe, idei noi, atît în ceea ce privește organizarea și conducerea societății, modul ei de funcționare, ș.a.m.d. Deci putem să bănuim că vom avea de-a face cu un proces iterativ, determinat de tehnica în perfecționare, dar mai ales de ideile noi pe care informatica și funcționarea societății în unele condiții le va genera. Ne putem totuși întreba, astăzi cînd cunoaștem esența proceselor informatice, a mașinilor de calculat, rețelelor de calculatoare, băncilor de date etc. dacă nu putem elabora un proiect final de sistem informatic național? Dar imediat acest lucru ne duce la ideea, avînd în vedere caracterul de sistem nervos al sistemului informatic național, nu se pune atunci problema de a reprojeta în-săși societatea? Putem trata oare societatea atît de tehnic încît s-o reprojecțăm, la fel cum am proiecta o întreprindere? Iar acest proiect să devină un obiect către care să tindem? Problemă foarte dificilă, căci noi considerăm societatea a fi nu numai sistem ci o realitate mult superioară fără a nega și caracterul ei sistemic.“ Evident, aceasta este problema și tocmai pentru rezolvarea ei se întreprinde acum un efort sporit de cercetare

⁹⁾ M. Ellman, The fundamental problem of socialist planning. Oxford economic papers, 30 (1978)

¹⁰⁾ E. Dobrescu, Ritmul creșterii economice. Ed. Politică, București, 1968, p. 84

¹¹⁾ P. Keen, Editorial plan for Decision Support Systems, Human Systems Management, 1 (1980)

¹²⁾ E. Dobrescu, Optimumul economiei socialiste. Ed. Politică, București, 1976, p. 390

¹³⁾ M. Drăgănescu, A doua revoluție industrială. Microelectronica, automatica, informatica, factori determinanți. Ed. Tehnică, București, 1980, p. 150

NEOCOLONIALISMUL -- obstacol în calea dezvoltării de sine stătătoare a națiunilor (I)

ÎN PEISAJUL contradictoriu al lumii contemporane, o pondere deosebită o dețin confruntările dintre tendințele imperialiste și neocolonialiste de reimpărțire a zonelor de influență și dominație, de exploatare în forme noi a unor țări și popoare și voința de libertate și independență a națiunilor, năzuința și lupta acestora de a fi stăpîni pe bogățiile și pe destinele lor, de a realiza rapoarturi bazate pe egalitate, respectul dreptului la dezvoltare independentă, suverană, neamestec în treburile interne, renunțare la forță și la amenințarea cu forța în soluționarea problemelor. Dacă privim la tensiunile ce se manifestă în diferite părți ale lumii, putem constata, aproape pretutindeni, conturarea tot mai puternică a celor două tendințe diametral opuse din

viața internațională, relevate în mod constant în documentele Partidului Comunist Român, în cuvîntările secretarului său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU: „Pe de o parte, s-a manifestat tendința spre menținerea sferelor de influență și dominație, spre o nouă reimpărțire a acestora, iar, pe de altă parte, tendința de a se pune capăt politicii imperialiste de forță și dictat, a sferelor de influență, de a asigura afirmarea independentă a tuturor națiunilor lumii, destinderea și pacea“¹⁾. În cele ce urmează ne propunem să examinăm prima din aceste două tendințe, să caracterizăm premisele, conținutul și formele de manifestare a ceea ce, într-o exprimare sintetică, se numește neocolonialism.

Originile dependenței

POLITICA de dominație și aspirare, exploatarea, inegalitatea și inechitatea ce se manifestă în lumea de azi își au originile în acel sistem de relații instaurat de capitalism încă de la începuturile formării sale ca sistem mondial, prin subjugarea popoarelor unor vaste zone ale globului și includerea lor forțată în sistemul global al exploatarea capitaliste, ca parte dependentă și subordonată.

Formarea sistemelor coloniale a transformat, pentru secole de-a rândul, teritorii și populații imense în surse ale unor uriașe venituri pentru metropole, în izvoare de aprovizionare a industriilor capitaliste cu materii prime ieftine, piețe de desfacere avantajoasă, imense rezervoare de mină de lucru ieftină. O serie de activități tradiționale, meșteșuguri și industrii casnice înfloritoare, au fost desființate atît prin măsuri administrative, cît și pe calea unei concurențe distrugătoare din partea produselor de masă ale industriilor metropolitane. Dezvoltarea de tip endogen, acea evoluție treptată, naturală, firească care are drept mobil satisfacerea nevoilor proprii ale unei anumite comunități umane, iar ca forțe propulsoare resursele și eforturile proprii ale acesteia, a fost oprită brutal. „Teritoriile de peste mări“ — coloniilor, semicoloniiilor și țărilor dependente — le-a fost impus un model de dezvoltare străin de interesele și nevoile lor — un model imperialist, colonialist. Monocultura agricolă sau producția extractivă au ancorat cu lanțuri grele coloniile, semicoloniiile și teritoriile dependente la interesele exclusive ale dezvoltării economiilor imperiale coloniale, au cauzat imense suferințe și pierderi de vieți omenești, au deteriorat grav sistemul ecologic al unor întinse zone geografice, constituind, pînă în zilele noastre, cauze fundamentale ale sărăciei și foametei.

Prăbușirea imperiilor coloniale sub loviturile revoluțiilor de eliberare națională și accesul la independență al popoarelor din fostele colonii nu au putut înlătura aceste realități. La jumătatea anilor '60 celor aproape 100 de state subdezvoltate

și în curs de dezvoltare, care împreună dețineau 50% din suprafața întregului glob și concentrau 46% din populația lumii, le reveneau doar 7% din producția industrială mondială. Progresul economic și social mai rapid al acestor state se lovea în mod dramatic de lipsa de capitaluri, de tehnologii, de cunoștințe, de cadre calificate care să pună în valoare bogatul potențial de resurse naturale de care dispun. În fața lor s-au acumulat treptat noi și noi dificultăți provocate de evoluția nesatisfăcătoare a relațiilor lor economice externe datorită existenței unui mediu economic internațional tot mai ostil procesului dezvoltării. Adăugate la sărăcia și la deformările economice structurale moștenite de la îndelungata dominație colonială, aceste dificultăți au constituit terenul prielnic pentru continuarea în forme noi a politicii de exploatare a resurselor naționale, materiale și umane, ale țărilor în curs de dezvoltare.

Conținutul conceptului

ÎN ESENȚĂ, neocolonialismul semnifică politica și acțiunile țărilor și monopolurilor imperialiste orientate în direcția menținerii țărilor sărace, slab dezvoltate și în curs de dezvoltare în sfera lor de interese economice, politice, militare, sociale și ideologice, a conservării esenței, principiilor și structurilor fundamentale ale ordinii economice și politice, a diviziunii internaționale a muncii existente, a exploatarea, în continuare, în forme și metode adecvate epocii actuale, a resurselor naționale ale acestor țări. Se urmărește menținerea țărilor în curs de dezvoltare în cadrul sistemului mondial capitalist, apărarea și promovarea în continuare a intereselor politice, economice și militar-strategice ale țărilor dezvoltate în țările sărace, păstrarea acestor țări în calitate de furnizoare de materii prime, semifabricate, ori de produse ale unor industrii energointensive și poluante, precum și de piețe de desfacere avantajoase, de sfere rentabile de investire a capitalurilor, de furnizoare de forță de muncă ieftină în vederea sporirii profiturilor companiilor imperialiste, aruncarea pe șapele lor a greutăților provocate de criza globală și de celelalte crize ciclice și sectoriale ale capitalismului.

Țările în curs de dezvoltare furnizoare a circa o treime din producția mondială de minereuri utile, dintre care, la bauxită 78%, la petrol 70%, la fosfați, mangan și cupru, aproximativ 59%, la minereu de fier 42%, consumă doar 14—15% din producția lor proprie de minereuri. Dat fiind faptul că prin semiprelucrare valoarea materiilor prime poate fi sporită cu 4—5 ori, iar prin prelucrare superioară de circa 20 de ori, par a fi subevaluate cifrele conform cărora prin semiprelucrare ori prin valorificarea superioară a resurselor lor naturale țările în curs de dezvoltare ar putea obține un spor la venitul național între 38 și 190 milioane de dolari pe an.

Exploatarea neocolonialistă este legată în egală măsură și de modelul distorsionat prin care s-a realizat crearea unor posibilități de prelucrare internă a resurselor proprii prin industrializarea unora dintre aceste țări. Astfel, în ultimele decenii a fost stimulat dezvoltarea unor industrii care să rămîină dependente de livrările de utilaje și piese de schimb din țările dezvoltate, de importul de resurse energetice de pe piața mondială, uneori chiar de procurarea de materii prime din alte țări. Caracterizînd esența procesului dezvoltării economice recente a țărilor latino-americane, un cunoscut economist ecuadorian scria: „Trecerea de la un model de export de produse primare la un model de creștere către interior a semnat sporirea dependenței, crearea unor noi mecanisme ale acesteia. Noul model urmărea modernizarea structurii productive prin substituirea importurilor. Dar aceasta a devenit ceea ce era în realitate: un fals subtil. Funcționarea sa a necesitat importuri substanțiale de utilaje, tehnologie, produse intermediare; adeseori a dus la sporirea capitalului străin în economie și la sprijinul necondiționat al acestuia de către stat“ (José Davalos H., Comentariu asupra crizei și Americii Latine, în „Teoria y acción socialistas“, 1980, nr. 2). Referindu-se la cazul Africii, ministrul algerian al industriei grele arăta: „Se pot observa în numeroase domenii ale industriei sau altele, manifestări ale geniului răufăcător al colonialismului care acaparează anumite inele ale lanțurilor, de la materiile noastre prime la piețele noastre de consum și astfel, lipsește țările noastre de plus-produsul creat

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R., Ed. politică, București, 1979, p. 90

de muncă. Africanii care cumpără cioclata nu se pot adresa africanilor producători de cacao. Aceeași situație este și cu lanțul care pornește de la minereul de cupru și ajunge la bare sau la cablurile de cupru, la fel ca și filiera care pleacă de la bauxită, ajungând la aluminiu. Sau cazul procesului de la petrol la îngrășăminte chimice și materiale plastice. De fapt, această absență de continuitate pe continentul african, a lanțului de transformare a produselor, constituie un obstacol major al integrării economiilor noastre". (Mohamed Lyassine, *Industria și lumea a treia — exemplul Algeriei*, L'Union, octombrie, 1980).

În ultimii câțiva ani, în economia mondială, îndeosebi în industrie, se desfășoară cu o deosebită intensitate, noi procese de restructurare care determină reamenajări și remodelări în diviziunea internațională a muncii. Sensul și esența acestei remodelări constă în realizarea unui nou nivel, al unei trepte superioare în procesul de concentrare a activităților economice de înaltă eficiență în țările dezvoltate, îndeosebi a cercetării științifice și dezvoltării tehnologice, a inovației și creativității, în timp ce producția fizică de mărfuri se deplasează spre regiunile periferice, în esență spre țările în curs de dezvoltare. Noile industrii relativ „intensive” în capital și tehnologie urmează să rămână în continuare legate și controlate de centrele din țările dezvoltate, fiind lipsite de o bază proprie corespunzătoare de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică. Un asemenea nou tip de diviziune internațională a muncii este menit să păstreze rolul economic și politic conducător al citorva națiuni dezvoltate, să restrângă posibilitățile statelor rămase în urmă de a adopta de sine stătător decizii privind dezvoltarea economică și socială, să restrângă suveranitatea lor economică și politică.

Exploatarea prin comerț

ȚĂRILE în curs de dezvoltare depind într-o măsură hotărâtoare de piața țărilor dezvoltate în ce privește desfășurarea relațiilor lor comerciale externe. Peste două treimi din volumul exporturilor și importurilor lor se realizează cu statele dezvoltate, îndeosebi cu cele membre ale C.E.E., cu S.U.A. și Japonia. În schimb, țările dezvoltate nu depind de piața țărilor în curs de dezvoltare decât în proporție de o cincime din totalul relațiilor lor externe. La aceasta trebuie adăugat profundul dezechilibru al structurii fizice a exporturilor și importurilor reciproce ale celor două grupe de țări. Exportul țărilor în curs de dezvoltare este constituit în proporție de patru cincimi din produse de bază, în timp ce, în cazul țărilor dezvoltate acestea nu reprezintă decât o cincime. Produsele manufacturate dețin sub o cincime în exporturile țărilor în curs de dezvoltare; în schimb ele se ridică la aproape patru cincimi în cele ale țărilor dezvoltate. Având în vedere că piața mondială „este o scenă care prezintă jocul puterii economice” („Que faire”, Raport Dag Hammarskjöld, 1975), că acest „joc” dă câștig de cauză cu regularitate celor care dețin situații dominante, monopoluri de diferite tipuri, apare evident rolul comerțului internațional, în structura sa actuală, de instrument al neocolonia-

lismului. La acest potențial structural se adaugă efectele politicilor comerciale promovate de statele dezvoltate, de monopolurile internaționale, precum și cele ce rezultă din posibilitățile superioare ale acestora pe plan organizatoric, juridic, instituțional. În ultimii ani au fost adoptate noi măsuri protecționiste de către țările dezvoltate îndreptate împotriva unor categorii importante de produse prelucrate exportate de țările în curs de dezvoltare. Alături de mijloacele protecționiste tradiționale — taxele vamale, — s-au introdus altele noi, între care antantele (cartelurile) de comerț exterior, prin care monopoluri din diferite țări reglementează strict volumul și direcțiile exporturilor și importurilor, reprezintă forma cea mai evidentă și prejudiciabilă de comerț internațional, mai ales pentru țările în curs de dezvoltare (CNUCED V, Principes et règles et autres pratiques commerciales restrictives, TD 231. Manille, mai 1978). Se folosesc, totodată, pentru obstrucționarea importurilor așa numitele „limitări voluntare”, „aranjamente de comercializare metodică”, prețuri prag, îngrădiri administrative, sanitare, ca și subsidiile acordate de țările dezvoltate propriilor lor industrii. Exporturile unei singure regiuni — America Latină — sînt afectate în prezent de peste 400 de restricții impuse de către S.U.A. la 1051 de produse, a căror valoare se ridică la 8 miliarde dolari pe an; 431 de produse în valoare de 3,6 miliarde de dolari sînt afectate de restricțiile introduse de Japonia, iar 479 de produse în valoare de 8 miliarde de dolari — de cele impuse de C.E.E.

Efectul global al factorilor examinați îl constituie reducerea ponderii țărilor în curs de dezvoltare nepetroliere în fluxurile comerciale mondiale, deteriorarea raportului de schimb în comerțul lor exterior, instabilitatea extremă a veniturilor provenite din exporturi, scumpirea importurilor, destabilizarea economiilor lor naționale, contractarea de datorii crescînde și, în final, crearea de noi premise pentru creșterea dependenței economice și politice față de puterile imperialiste.

Neocolonialismul tehnologic

MONOPOLIZAREA rezultatelor revoluției științifice și tehnice contemporane de către țările bogate și continua adîncire a decalajelor tehnico-științifice mondiale a generat un nou instrument al dependenței țărilor sărace față de cele dezvoltate — neocolonialismul tehnologic. Incluziunea efectivă a acestui instrument în arsenalul neocolonialist se poate realiza în mod practic prin „transferul de tehnologie”, noțiune care include în sfera sa atât livrările comerciale de utilaje, piese de schimb, tehnologii de fabricație, vânzările de brevete, licențe, proiecte, studii tehnico-economice, de marketing, mărci de fabrică, de comerț, de servicii etc., cît și asistența tehnică, formarea cadrelor etc.

Experiența din ultimele decenii oferă numeroase fapte și date care evidențiază că în condițiile și formele în care s-a derulat pînă în prezent acesta a servit în esență, cel mai adesea, interesele țărilor dezvoltate, defavorizînd în multe privințe țările subdezvoltate și în curs de dezvoltare. Departe de a fi o donație filantropică a celor bogați către cei săraci, așa cum ar lăsa să se

înțeleagă denumirea sa, „transferul de tehnologie”, implică în realitate costuri exorbitante (Dimitri Germides, Christine Brochet, *Le prix du transfer de technologie*, Centrul de dezvoltare al O.C.D.E., Paris, 1975). De-a lungul anilor '70 acesta a împovărat factura de plăți a țărilor în curs de dezvoltare, și așa devenită insuportabilă pentru multe dintre ele cu 3—5 miliarde de dolari anual, sumă care, în situația menținerii actualelor condiții în care se acordă, ar putea spori, pînă spre sfîrșitul secolului de 20—35 de ori (Document UNCTAD, TD 183, 1976).

Analizele efectuate de UNCTAD arată că transferul de tehnologie este, de regulă, însoțit de tot felul de clauze și restricții care depășesc cadrul unei practici normale, de afaceri, scumpindu-l enorm (cazul Ecuadorului a evidențiat o creștere a costurilor cu 200%) și imprimîndu-i caracteristici ce stirbesc interesele țărilor în curs de dezvoltare. Între asemenea clauze și restricții menționăm „cumpărările condiționale” (vînzarea tehnologiei se face cu condiția livrării obligatorii de materiale, utilaje și piese de schimb interzicerea totală sau parțială a exportului, limitarea importului de mărfuri care pot concura cu producția proprietarului de tehnologie, acordarea de funcții de conducere personalului străin, sistarea sau amînarea lucrărilor locale de cercetare științifică și de proiectare ce privesc tehnologia utilizată. Numărul și amploarea unor astfel de restricții sînt invers proporționale cu posibilitățile partenerului străin de a controla activitatea întreprinderilor locale (Document UNCTAD TD B/C/e/104 RV 1).

O caracteristică a neocolonialismului tehnologic este inflația de expertize, birouri de studii și de planuri de dezvoltare. Este semnificativ sub acest aspect cazul Zairului unde între 20 și 40% din creditele internaționale atribuite sînt sterilizate la nivelul de studii. „Or, acestea se află aproape în exclusivitate în mîna străinilor care sînt experți internaționali sau funcționari ai birourilor de studii private. Mistificarea tehnologică este organizată în sinul unui sistem de dependență externă perfect integrat în care experții internaționali, cooperanții externi, instituțiile internaționale și societățile multinaționale joacă fiecare rolul lor” (Pierre Joye, *Les rapports entre les pays capitalistes dominantes et leurs ex-colonies: Le cas du Zaïre, Communiqué la masa rotundă '78, Socialismul și țările în curs de dezvoltare*, Cavtat, Iugoslavia, 25—29 sept. 1978).

De regulă, tehnologia transferată nu este adaptată nevoilor și condițiilor de producție specifice țărilor în curs de dezvoltare. Studiile existente arată că sub aspectul metodelor de fabricație, firmele multinaționale schimbă tehnologia în funcție de condițiile locale doar în 3% din cazuri, o ușoară adaptare este efectuată în 24% din cazuri, în timp ce transferul pur și simplu al tehnologiei folosite de societatea-mamă este întîlnit în circa 73% din cazuri. Din aceasta rezultă o accentuare a dezechilibrelor economice interne din țările în curs de dezvoltare, accentuarea rupturii dintre sectoarele noi și cele tradiționale, agravarea problemei ocupării populației și, din nou, amplificarea premiselor pentru creșterea dependenței externe.

dr. Constantin MECU

Construcțiile navale in așteptarea ieșirii din criză

CRIZA ECONOMICĂ, corelată cu „criza” petrolului, a afectat în cursul deceniului, trecut, între altele, și sectorul construcțiilor navale din țările occidentale. Scăderea portofoliului de comenzi, depășirea cererii de către ofertă în acest domeniu, au determinat numeroase restructurări și fuziuni de șantiere navale pe plan național, la dependența crescândă a acestora de subsidiile sau creditele statului, la accentuarea concurenței pe plan mondial.

În cadrul acestei lupte de concurență, șantierele navale japoneze, care au beneficiat de o conjunctură mai bună pe piața externă și au dat dovadă de mai multă suplețe față de modificarea structurală a cererii de nave, au reușit să-și mențină și chiar să-și întărească poziția de „lider”, în special în dauna șantierelelor navale rest-europene.

Astfel, anul trecut șantierele navale din Japonia realizau 73% din totalul comenzilor de nave

primite de țările O.C.D.E. și 83% din comenzile de nave destinate exportului. În același timp, R.F. Germania, de pildă, care în 1975 se situa pe locul cinci printre constructorii de nave din lume (cu 2,3 mil. t.r.b. de nave lansate), a ajuns să ocupe locul unsprezece (cu 380 mii t.r.b., în 1980), șantierele sale navale fiind nevoite să concedieze aproape o treime din personal și să reprofileze peste două cincimi din acesta.

În prezent constructorii vest-europeni contează pe o ușoară înviore a activității, ca urmare a necesității de a înlocui treptat partea învechită din parcul de nave aflate în circulație, o expansiune a cererii de nave maritime fiind prognozată pentru mijlocul deceniului actual.

Olanda: direcții in dezvoltarea economică

OFICIUL central de planificare din Olanda estimează numărul total al șomerilor în economia națională la 343 mii în

1980, apreciind că dacă nu vor fi luate măsuri pertinente pe planul reorientării priorităților industriale această cifră va putea ajunge la 475 mii în 1985. Industria olandeză nu este pregătită pentru actualul deceniu, consideră sursa citată, menționând ponderea ridicată a unor ramuri energofage, necompetitive. Pentru a putea rezista fenomenelor de criză și cheltuielilor energetice ridicate se apreciază că industria metalurgică va trebui să renunțe la 24 mii locuri de muncă în următorii cinci ani, industria chimică la 5 mii, industria textilă, a confecțiilor și pielăriei la 16 mii. Anticipările sînt la fel de puțin optimiste în ce privește industria de automobile.

Propunerile Oficiului central de planificare subliniază necesitatea reducerii consumurilor energetice în sectoarele vizate a fi cel mai puternic afectate în următorii ani. Totodată, avînd în vedere experiența Olandei în unele sectoare devenite tradiționale, se insistă asupra posibilităților, încă insuficient valorificate, de creștere a rentabilității în agricultură și în prelucrarea industrială a produselor agricole, precum și în domeniul construcțiilor de nave și al construcțiilor civile.

Programe de dezvoltare

Columbia: valorificarea resurselor energetice

ÎN CADRUL programului de dezvoltare economică a Republicii Columbia accentul se pune în prezent pe sectorul energetic, a cărui dezvoltare este dictată de necesitatea asigurării cu energie a industriei.

Pentru Columbia a devenit o necesitate reactivarea industriei petoliere, fără de care echilibrul balanței comerciale și de plăți a țării riscă să fie serios amenințat. În prezent, Columbia importă o treime din necesarul de consum de țitei. În 1980 valoarea importurilor s-a ridicat la 700 mil. dolari, iar pentru 1985 se apreciază că aceasta va depăși 1 800 mil. dolari.

În anul 1979 a fost dat publicității programul de zece ani de dezvoltare a sectorului petrolifer, al cărui obiectiv de bază îl reprezintă atingerea, pînă la sfîrșitul deceniului actual, a autoaprovizionării cu țitei a țării. Programul preconizează efectuarea în următorii zece ani a aproximativ 730 foraje de explorare și exploatare a țiteiului. Acestea vor permite obținerea în anul 1989 a unei producții suplimentare de 450 mil. barilii.

Principala cale de reducere a dependenței față de importurile de țitei o reprezintă pentru Columbia valorificarea bogatelor zăcăminte de cărbuni de care dispune țara. Rezervele certe de cărbuni se ridică la 10 miliarde tone, cele probabile la 40 miliarde tone, iar cele potențiale la peste 300 miliarde tone.

Intrucît Columbia are proiecte însemnate în domeniul extracției de cărbuni (se intenționează ca pînă în anul 1990 exporturile de cărbuni să le egaleze ca valoare pe cele de cafea), întreprinderea „Empresa Carbones de Colombia” (CARBOCOL), creată în 1976, desfășoară o activitate intensă atît în vederea explorării de noi perimetre, cît și a exploatarea zăcămintelor cunoscute. Se intenționează ca pînă în anul 1985 să fie finalizată inventarierea acestei importante resurse.

Pentru susținerea dezvoltării economice și în primul rînd a procesului de industrializare, Columbia este obligată să acorde atenție creșterii capacității generatoare de energie electrică. Se estimează că cererea de energie electrică a Columbiei va înregistra pînă în anul 2000 o creștere de 10,5%, ceea ce înseamnă că, pentru acoperirea cererii este necesară dublarea la fiecare opt ani a puterii instalate.

Printre proiectele care vor fi realizate în actualul deceniu amintim: pînă în anul 1982 prima etapă în construcția hidrocentralii San Carlos (putere instalată de 620 MW), hidrocentrala Betaria (618 MW), pînă în 1985, construirea pînă în 1986 a hidrocentralii Guavio (1 000 MW), hidrocentralele Urra I și II (1 760 MW putere instalată totală) pînă în 1987.

Relațiile economice dintre România și Columbia au înregistrat în ultimii ani o continuă dezvoltare, reflectată de sporirea volumului schimburilor comerciale precum și de lărgirea și diversificarea formelor de cooperare. În anul 1980 exporturile țării noastre în Columbia au constat din autoturisme de teren, mașini-unelte și îngrășăminte chimice, în timp ce importurile au fost reprezentate de cafea și banane.

Rodica Maria RĂDULESCU
I.E.M.

EVOLUȚII MONETARE

ÎN PERIOADA 6-10 aprilie a.c., principala caracteristică a evoluțiilor înregistrate pe piețele valutare internaționale a fost dată de conturarea treptată a unei tendințe de consolidare a poziției dolarului S.U.A. față de majoritatea valutele occidentale. Cursul monedelor americane a cunoscut oscilații relativ pronunțate, în ambele sensuri, marcînd însă, pe ansamblul perioadei analizate o îmbunătățire sensibilă, în special în raport cu lira sterlină, francul elvețian și francul belgian. Suportul major al consolidării poziției dolarului l-a reprezentat și de această dată mișcarea dobânzilor la fondurile în această valută atît în S.U.A. cît și pe piețele internaționale de capital. La sfîrșitul perioadei analizate două mari bănci americane, Chase Manhattan și Manufacturers Hanover Trust au proclamat la majorarea dobânzii preferențiale „prime rate” de la 17% la 17,50%. La nivelul întregii săptămîni, dobânziile la depozitele în eurodolari au marcat creșteri de peste 1%.

Lira sterlină a cunoscut cea mai pronunțată deteriorare a cursului față de dolarul S.U.A. înregistrată de valutele vest-europene, atît ca rezultat al evoluției puțin favorabile a economiei britanice cît și ca efect al știrilor potrivit cărora F.M.I. ar urma să procedeze la acordarea de împrumuturi în această valută. (F.M.I. dispune în prezent de circa 4 miliarde în liră sterlină) ceea ce ar spori sensibil volumul aflat în circulație pe piețele internaționale, în această monedă. Cursul lirei sterline s-a diminuat de la 2,2150 dolari/1 liră la 3 aprilie la 2,1910 dolari/1 liră la 10 aprilie. Francul elvețian a înregistrat o depreciere de curs față de dolar de circa 1% în intervalul analizat, între altele și ca efect al publicării unor date ce atestă ritmul relativ înalt al inflației atins în această țară. În luna martie a.c. prețurile de consum s-au majorat în Elveția cu

0,7% față de ianuarie a.c., iar în raport cu nivelul existent în urmă cu un an sporul a fost de 6,3%.

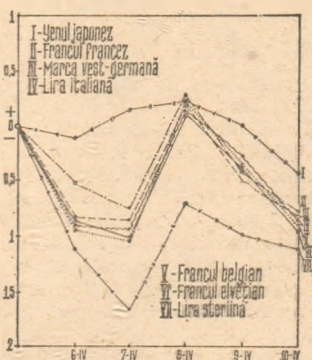
Cursul mărcii vest-germane față de dolarul S.U.A. s-a diminuat de la 2,1275 mărcii/1 dolar (3 aprilie) la 2,1450 mărcii/1 dolar (10 aprilie). O influență nefavorabilă asupra poziției acestei valute pe piețele internaționale au exercitat și știrile privind soldarea balanței de plăți a țării cu un deficit de 6,094 miliarde mărci în luna februarie a.c., după un excedent de 85 milioane înregistrat în ianuarie a.c. În cadrul Sistemului Monetar European, moneda vest-germană s-a menținut însă ca cea mai puternică valută. Cursul francului francez a înregistrat o slăbire mai puțin pronunțată față de dolar decît alte valute europene (de 0,78%) situîndu-se la finele săptămîinii la 5,0650 franci/1 dolar.

Poziția yenului japonez față de dolarul S.U.A. s-a deteriorat de asemenea, dar într-o proporție sensibil mai redusă decît în cazul valutele vest-europene (deprecieră a fost de circa 45%).

Dobânzile la depozitele în eurovalute au cunoscut o evoluție diferențiată. Dobânzile la depozitele pe 6 luni în eurodolari au marcat o majorare puternică (de la 14,8125% la 3 aprilie la 15,9375% la sfîrșitul săptămîinii) cele în eurofranc elvețian o creștere mai puțin marcantă (de 0,625% de la 7,9375% la 8,5625%) iar cele în euromărci vest-germane o ușoară diminuare (de la 12,625% la 12,50%).

Prețul aurului a înregistrat o scădere de 29,5 dolari/uncie la nivelul întregii săptămîni fiind, la cel de al doilea fixing de la Londra, în ziua de vineri 10 aprilie, de 493,50 dolari/uncie.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 6-10. IV., luîndu-se ca bază nivelul cursurilor din ziua de 3. IV. a.c.

DOCUMENTAR

Surse noi și regenerabile de energie

ÎN FAȚA PROBLEMELOR ENERGETICE cu care se confruntă omenirea și mai ales țările în curs de dezvoltare, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a decis reunirea la Nairobi a unei Conferințe asupra surselor noi și regenerabile de energie. De altfel, la sediul din New York al Națiunilor Unite se desfășoară, în prezent, lucrările celei de a treia sesiuni a Comitetului pregătitor al acestei Conferințe care se apreciază că va avea o mare importanță pentru toate statele, și în primul rând pentru rezolvarea problemelor energetice ale țărilor în curs de dezvoltare.

În perspectiva acestei conferințe, Națiunile Unite au reținut următoarele categorii de energie: biomasa, lemnul de încălzit, cărbunele de lemn, turba, tracțiunea animală, șisturile bituminose și nisipurile asfaltice. Dată fiind actualitatea problemei, revista „FORUM DU DEVELOPPEMENT” publică un amplu documentar consacrat acestor surse de energie din care prezentăm esențialul în cele ce urmează.

CU EXCEPȚIA Chinei, sursele de energie noi și regenerabile joacă încă doar un rol modest. Printre ele lemnul de încălzit ocupă totuși un loc mai important, furnizând 10—12 miliarde MWh din cele 13—15 miliarde obținute din ansamblul surselor de energie menționate. Dar, specialiștii consideră că pînă în anul 2000 sursele regenerabile de energie ar putea să furnizeze pînă la 52,7 miliarde MWh, adică 30 la sută din consumul energetic al întregii lumi.

După cum se știe, principalul agent pentru formarea combustibililor vii sau fosili este soarele. Eficacitatea fotosintezei este însă foarte slabă (2—3%), dar ea ar putea, cel puțin teoretic, să fie mărită. Cantitatea de energie solară pe care pămîntul o primește într-un an echivalează cu de 75 de ori rezervele cunoscute de combustibil, dar numai jumătate din ea ajunge pe un sol fertil pentru a fi absorbită de plante. Acestea nu pot să utilizeze decât o parte a radiației solare, aceea a cărei lungimi de undă se situează între 400 și 700 microni, adică în general partea vizibilă a spectrului. Dacă adunăm acești doi factori, proporția de energie virtual utilizabilă nu mai este decât de 43%. Consumul de energie al reacției însăși ca și al respirației plantei și necesarul pentru schimburi interne, mărește pierderile. În final, partea din energia solară transformată în biomasă nu depășește 0,20 la sută din total.

Fotosinteza este un proces extrem de complex și, după cum s-a constatat, unele specii vegetale cum sînt trestia de zahăr, sorgo sau porumbul, au un randament mai mare al fotosintezei, depășind de regulă 2 și chiar 3 la sută, obținînd cele mai bune rezultate în țărilor tropicale. În schimb, în climatul temperat sfecla de zahăr este aceea care prezintă randamentul cel mai bun, de peste 4 la sută. Desigur, sînt și alți factori care influențează aptitudinea vegetalelor de a crea biomasa.

Cum orice cultură pentru producerea energiei nu are sens decât în măsura în care se obține un beneficiu net, preocuparea principală este aceea de a reduce costurile. O recoltă care necesită utilizarea pesticidelor și îngrășămintelor și care, în plus, poate să epuizeze solul, apare în ultimă analiză mai puțin eficace decât o exploatare forestieră permanentă chiar cu un randament anual în energie mai mic.

Sistemul de conversie a biomasei care cunoaște cel mai mult succes — respec-

tiv care este cel mai justificat din punct de vedere economic — este acela care consistă în producerea de alcool etilic din trestia de zahăr sau din porumb. Producătorul cel mai important din lume de alcool etilic este Brazilia, cu 3,2 miliarde de litri anual, avînd un preț de vinzare la ieșirea din distilare de 0,33 dolari/litru, respectiv 81 la sută din prețul benzinei la ieșirea din rafinărie. Amestecat într-o proporție de 30 la sută cu benzina, alcoolul etilic poate fi folosit în motoarele de automobile fără nici o adaptare specială.

Statele Unite se interesează, de asemenea, de etanol, avînd ca obiectiv să producă în 1982 circa 3,47 miliarde litri de alcool pentru a fi utilizat drept carburant. Majoritatea distileriiilor utilizează ca materie primă porumbul. În ceea ce privește eficiența operației, ținînd seama de consumurile energetice pentru îngrășămintele, carburantul consumat de tractoare și de diverse alte cheltuieli și investiții, specialiștii sînt departe de a se fi pus de acord. Printre alte țări care se interesează de distilarea produselor vegetale în scopuri energetice pot fi numite Australia și Noua Zeelandă.

În fapt, utilizarea cerealelor alimentare drept combustibil provoacă neliniște mai ales avînd în vedere consecința unei asemenea alternative: celor bogați automobilul, celor săraci foamea. După aceste păreri, factorii care au condus la decalajele existente astăzi între țările bogate și sărace vor fi agravate prin trecerea

unor suprafețe de teren care produc alimente la producția de carburant. În schimb, nici o neliniște de acest fel nu se manifestă atunci cînd este vorba de o altă soluție bazată, de asemenea, pe utilizarea biomasei, respectiv producția de metanol. Metanolul, sau alcoolul metilic, este o substanță toxică, obținută din lemn sau din deșeuri agricole, astfel încît alternativa hrără sau energie nu se mai pune. Din păcate, metanolul are, din punct de vedere economic, două mari inconveniente: nu se amestecă cu benzina, deci pentru utilizare sînt necesare importante adaptări tehnice și nu pare să poată fi produs în mod rentabil decît pe scară mare. În Statele Unite unii specialiști apreciază că pentru a ajunge la un preț de 33 cenți pe litru ar fi necesară o uzină cu o capacitate anuală de cel puțin 190 milioane litri, ceea ce ar face necesare investiții de 100 milioane de dolari. Există însă și alte aprecieri care consideră că metanolul obținut din lemn este o sursă de energie competitivă și că în anul 1983 ea ar deveni rentabilă chiar și în uzine de capacitate mică.

Metanol sau biogazul este un gaz obținut din deșeuri animale prin procedee care nu cer investiții considerabile. China este atît de avansată în acest domeniu încît ea construiește anual circa 1 milion de noi instalații; în anumite regiuni alimentare ca gaz a gospodăriilor rurale este asigurată în proporție de 80 la sută prin acest procedeu. În plus, deșeurile organice prin descompunerea la care sînt supuse formează un reziduu conținînd mai mult azot decît îngrășămintul natural sau materiile din care a fost obținut. Sistemul prezintă deci interesul suplimentar de a furniza agriculturii îngrășămintele în care ciclurile naturale fiind întrerupte, nu mai pot constitui un agent pentru răspîndirea unor boli. Există desigur și alte procedee de conversie a biomasei în energie, dar al căror interes economic este mai contestat.

În ultimul timp atenția se îndreaptă

Utilizarea actuală pe plan mondial și perspectivele surselor noi și regenerabile de energie

Forma de energie	Utilizare actuală (mld.kWh)	Utilizare în anul 2000 (mld.kWh)
Solară	2—3	2000—5000
Geotermică	55	1000—5000
Eoliană	2	1000—5000
Maremotrică	0,4	30—60
Valuri	0	10
Termică a mărilor	0	1000
Biomasa	550—700	2000—5000
Lemn pentru foc	10000—12000	15000—20000
Cărbune de lemn	1000	2000—5000
Turbă	20	1000
Animale de tracțiune	30 (numai în India)	1000
Șisturi bituminose	15	500
Nisipuri asfaltice	130	1000
Hidraulică	1500	3000

și spre animale ca surse de energie, respectiv vite, cai, elefanți sau cămile. Acestea consumă vegetale care nu pot fi consumate ca atare de om și pot să furnizeze lucru mecanic direct. De aceea, va trebui studiat, în ceea ce le privește, raportul randament/investiție și consum ca în orice alt proces de conversie. Valoarea de piață a șeptelului mondial de animale de tracțiune și de muncă, evaluat la 335 milioane de capete, este estimat la 60 de miliarde de dolari. Dacă ținem seama însă de energia pe care o produc, de circa 150 de milioane de cai putere și la costul unui cal putere, de alte ajustări necesare, valoarea reală a acestui șeptel se poate ridica la minimum 150 miliarde de dolari.

Este, deci, cazul să fie studiate mijloacele pentru ameliorarea cel puțin a unei părți din verigile acestui lanț: producția de iarbă și alte materii vegetale folosite ca hrană, asimilarea și producerea de energie, transmisia mecanică, utilizarea finală. Dacă avem în vedere transmisia mecanică nu ar fi

Deși cărbunele este o sursă de energie, nici nouă și nici regenerabilă, ar fi greșit să îl neglijăm deoarece el constituie singura soluție în cazul că sursele alternative de energie dau greș sau dacă exploatarea lor ar cere mai mult timp decât ne imaginăm în prezent. Rezervele de cărbune sînt enorme în mărime absolută și le depășesc cu mult pe cele de petrol, gaze și hidrocarburi de exploatare mai recentă — șisturile bituminoase și nisipurile asfaltice. Un subiect de reflexie îl constituie și faptul că fotosinteza produce anual o cantitate de biomasă echivalentă cu 8×10^{10} tone de cărbune. Cu alte cuvinte la fiecare 5 ani radiația solară care atinge un sol fertil produce o biomasă egală cu rezervele certe de cărbune ale globului. În fiecare an producția de biomasă echivalează cu de 10 ori consumul mondial de energie.

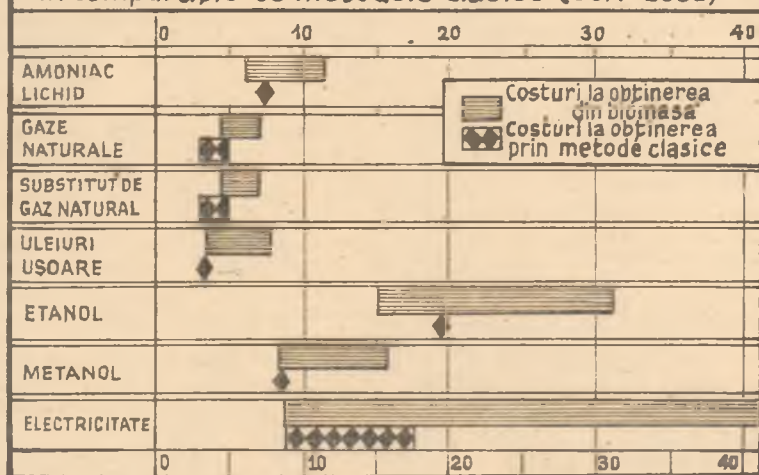
Dacă cercetarea surselor de energie noi și regenerabile este o sarcină de actualitate ar fi greșit să se neglijeze măsurile de conservare a energiei, mai ușor de aplicat. De exemplu, utilizarea unei sobe de concepție modernă ar putea să reducă cu cel puțin 30 la sută consumul de lemn al populațiilor rurale din Africa Orientală, menținînd același aport caloric. S-ar putea obține economii identice trecînd de la arderea

sursă energetică a petrolului la alte surse cu totul noi, cum ar fi de exemplu hidrogenul lichid, ar impune cheltuieli extrem de mari, practic imposibil de realizat, se apreciază că investițiile care vizează să facă mai economice procedeele de extracție ale combustibililor tradiționali ar corespunde unei strategii mai realiste. Astfel, tehnicile pentru sporirea randamentului de extracție a petrolului nu au nevoie de un alt stimulent pentru a fi aplicate decât de creșterea în continuare a prețului petrolului care, după toate aparențele, nu va întîrzia să se producă. Această apreciere nu este totuși valabilă în cazul șisturilor bituminoase și al nisipurilor asfaltice aceasta fiind și motivul pentru care cele două surse de energie au fost incluse pe ordinea de zi a Conferinței de la Nairobi.

Atunci cînd petrolul în loc să fie lichid este foarte viscos și din această cauză nu poate fi extras avem de-a face cu nisipuri asfaltice, iar atunci cînd este dispersat în particule foarte fine, astfel încît nu poate să se scurgă, este vorba despre șisturile bituminoase. Amîndouă expresiile sînt relative, dar rezervele existente apar ca deosebit de importante. Un singur zăcămint de nisipuri asfaltice din Venezuela conține o cantitate mai mare decît toate rezervele de petrol ale Orientului Mijlociu, iar unele țări în curs de dezvoltare importatoare de petrol au zăcămint reprezentînd 1 pînă la 5 miliarde de barili. Dar costul actual al exploatării reprezintă circa dublul costului în cazul unei exploatări clasice cu costuri ridicate.

Extragerea petrolului din șisturile bituminoase ridică probleme încă și mai importante, dar rezervele fiind și ele mult mai mari există argumente puternice pentru atacarea lor. Țările dezvoltate capitaliste luate împreună dețin rezerve echivalînd cu 2247 miliarde de barili de petrol, Statelor Unite revenindu-le partea leului cu 2100 de miliarde. Sînt însă și numeroase țări în curs de dezvoltare care au rezerve importante. Printre producătorii actuali se numără China care obține circa 9 la sută din petrolul său din șisturi, precum și Uniunea Sovietică care prelucrează anual 35 milioane tone de șisturi obținînd 12 milioane tone de petrol. La ora actuală costurile de producție ar fi 25—35 dolari pe barilul de petrol obținut într-o instalație producînd 50 000 de barili pe zi și aceste cifre sînt comparabile cu cursul oficial al petrolului din Orientul Mijlociu, ceea ce demonstrează că este vorba de o sursă de mare interes pentru viitor.

Costurile energiei obținute din biomasă în comparație cu metodele clasice (SUA-1981)

oare posibilă reducerea pierderilor prin frecare? După unii specialiști indieni prin dotarea căruțelor cu arcuri, pneuri și rulmenți pe axe, capacitatea de încărcare ar putea fi dublată sau chiar triplată. Căruța asiatică cu oiștea scurtă nu permite să se obțină cel mai bun randament din efortul de tracțiune. În China și Mexic căruțele au o oiște mai lungă, ceea ce reduce unghiul pe care-l formează cu solul, mărînd eficacitatea efortului de tracțiune. În general, numărul animalelor de tracțiune este atît de important cît economiile realizate grație unor ameliorări chiar minime ajung la nivele foarte ridicate, comparabile de exemplu cu sumele consacrate anual diferitelor tipuri de asistență.

Creșterea și selecția animalelor oferă un alt exemplu de domenii încă neglijate. În Europa, înainte de introducerea motorului cu combustie internă, selecția cailor produsese o vastă gamă de tipuri diversificate, de la calul greu de tracțiune pînă la poneiul pentru călărie. Din păcate, nici un efort comparabil nu a fost încercat în legătură cu alte specii de animale de tracțiune utilizate în țările cele mai puțin dezvoltate.

lemnului la mangal (cărbune de lemn) ceea ce ar fi mult mai rațional. Ținînd seama că circa 10 la sută din cantitatea de lemn tăiat în lume se transformă în cărbune de lemn, orice ameliorare a acestei industrii ar putea avea efecte foarte importante. În prezent, prin mijloacele tradiționale sînt necesare 5 tone de lemn pentru a obține o tonă de cărbune de lemn. În tehnicile mai evoluate este folosit un cuptor special care permite recuperarea emisiei calorice și a unei mari părți din substanțele volatile care altfel se pierd.

Tehnologiile de piroliză a deșeurilor menajere au atras însă mai mult atenția țărilor dezvoltate care consacră mai puține eforturi sprijinirii lumii a treia în obținerea unui randament mai bun din resursele sale de lemn, decît reciclării propriilor lor deșeuri în condiții raționale economice. Uzinele respective sînt de regulă foarte complexe și cer investiții considerabile. Dar, în cazul sistemului Occidental Research Corporation raportul între energia produsă și energia consumată este de circa 2,7/1, procedeele producînd o hidrocarbură cu o valoare calorică comparabilă cu a produselor comercializate în prezent.

Intrucît trecerea de la utilizarea ca

Perspectivile exploatarei petrolului submarin

ÎN CONDIȚIILE epuizării treptate a zăcămintelor de petrol situate pe uscat și ale problemelor ridicate de „criza energetică”, atenția specialiștilor se îndreaptă — între altele — către posibilitățile de prospectare și valorificare a zăcămintelor aflate în platoul continental al mărilor și oceanelor. Această preocupare s-a concretizat în-

tr-o creștere mult mai rapidă (în medie cu circa 9,5% pe an, în a doua jumătate a deceniului trecut) a volumului extracției de petrol din platoul continental, decât a întregii producții de petrol din țările nesocialiste.

După aprecierea cercurilor de specialitate evoluția menționată se va menține și în deceniul actual (vezi tabelul), cele mai promițătoare zone de dezvoltare a extracției petrolului din platoul continental fiind cele două Americi, Orientul Apropiat și Mijlociu, precum și Europa occidentală.

Petrol extras din platoul continental (milioane tone)

Regiunea	1970	1975	1980*)	1985**)	1990**)
America de Nord ¹⁾	77,6	66,8	55,0	80,0	100,0
America Latină	151,3	91,9	130,0	150,0	220,0
Africa	33,1	44,7	70,0	85,0	100,0
Europa occidentală	0,7	13,2	105,0	175,0	180,0
Orientul Apropiat și Mijlociu	106,4	163,3	235,0	280,0	325,0
Alte regiuni	10,6	40,1	65,0	110,0	150,0
Total	379,7	420,0	660,0	880,0	1 075,0

*) Estimații **) Previțiuni 1) Fără Mexic. Sursa : B.I.K.I., nr. 38/1981.

Creșterea șomajului în rindurile tineretului

ÎN CADRUL unei analize a evoluției șomajului în S.U.A. în ultimele decenii, publicată în revista **Scientific American**, se constată că nivelul șomajului în rindurile tineretului de 16—19 ani a crescut de la 11% în 1955 la 16% în 1978. Dar, dacă tinerii din această grupă de vîrstă caută — în cea mai mare parte — angajamente în muncă cu caracter temporar, întrucît ei se află încă în perioada școlarizării, mult mai dificilă este problema găsirii unui loc de muncă pentru tineretul în vîrstă de 20—24 de ani.

Se apreciază că, deși în perioada 1975—1979 în S.U.A. au fost create 12 milioane de locuri de muncă, efectivul șomerilor n-a scăzut, ci chiar a crescut. Această creștere a avut loc îndeosebi pe seama tinerilor de culoare din grupa de vîrstă de 16—19 ani ; în cadrul lor ponderea șomerilor a sporit de la 30% la 40%, depășind de două ori nivelul aceluiași indicator pentru tinerii albi. În ceea ce privește tinerii de culoare din grupa de vîrstă de 20—24 ani, aici ponderea șomerilor este evaluată la 20%, fiind de 2,5—3 ori mai ridicată decât în rîndul tineretului alb de aceeași vîrstă. La situația defavorabilă a tinerilor de culoare în domeniul angajării în muncă se adaugă și discriminarea în domeniul salarizării : în 1978 tariful de retribuție cu ora era, în cazul acestora, în medie de două ori mai scăzut decât pentru angajații albi.

R.P. Mongolă: dezvoltarea energetică

PRODUCȚIA de energie electrică a R. P. Mongole, care a depășit în anul 1977 pragul de 1 miliard kWh, se apropie în prezent de cifra de 2 miliarde. Dublarea producției de energie electrică a țării se va realiza în numai 5 ani, față de 56 de ani (1921—1977) cît au

fost necesari pentru obținerea primei producții anuale de un miliard de kWh. Se apreciază că pentru atingerea nivelului de 3 miliarde kWh vor fi necesari în continuare numai trei ani.

La sfîrșitul anului trecut au fost date în exploatare trei importante obiective energetice : cel de al treilea grup energetic al termocentralei 3, al doilea grup al termocentralei de la Cioibalsan și linia de înaltă tensiune Ulan Bator-Baga-Nur. În prezent se desfășoară în ritm susținut amenajarea unei cariere de cărbune a cărei capacitate (6 milioane t pe an) o va întreci pe cea a tuturor exploatărilor carbonifere actuale ale țării, luate la un loc. La rîndul ei industria carboniferă a fost înzestrată în ultimul deceniu cu utilaje moderne.

Condiționări ale progresului tehnico-științific

ÎN cadrul unei dezbateri desfășurate în paginile revistei cehoslovace **Politická ekonomie** asupra problemelor economice ale introducerii progresului tehnico-științific se arată, între altele, necesitatea abordării istorice a problemelor respective, respectiv necesitatea de a lua în considerare specificul fiecărei etape a construcției socialiste. Se impune să se acorde atenție analizării interdependenței existente între pîrghiile de dirijare a progresului tehnic și mecanismul de conducere a economiei, un rol însemnat în stimularea progresului avîndu-l depășirea concepției eronate că progresul tehnico-științific se realizează în mod automat, de la sine, doar prin planificarea și organizarea judicioasă a acțiunilor respective și fără a se ține seama de structura relațiilor și intereselor economice, care determină comportamentul participanților la procesul reproducției socialiste largite.

Conținutul, metodele și formele de stimulare a invențiilor și inovațiilor depind — menționează revista — de gradul de dezvoltare a forțelor de producție și relațiilor de producție, astfel

încît nu pot fi aceleași în toate etapele de dezvoltare a societății socialiste. Pornind de la influența pe care o exercită asupra proceselor de producție, invențiile și inovațiile se împart în cele avînd caracter tehnologic și în cele care determină înnoirea produselor. Se apreciază că, în timp ce perioada dezvoltării extensive a producției se caracterizează prin predominarea invențiilor și inovațiilor „tehnologice”, în etapa actuală a revoluției științifico-tehnice sporește deosebit de mult importanța înnoirii produselor, ca o condiție de seamă pentru ridicarea eficienței participării complexului economic național la diviziunea internațională a muncii.

Criteriale reușitei

O ANCHETĂ efectuată nu de mult de Asociația pentru cercetarea comportamentelor, opiniilor și structurilor din Franța în rîndurile unui eșanțion de 365 de tineri specialiști din regiunea Parisului, avînd un evantai larg de profesii direct sau indirect economice (marketing, finanțe-contabilitate, informatică-organizare, personal-formarea cadrelor, cercetare-dezvoltare, producție — gestiunea acesteia, relații economice internaționale ș.a.) a condus la concluzii interesante în ceea ce privește motivarea alegerii uneia sau alteia dintre profesii. Doar 16 la sută din persoanele chestionate au declarat că „sînt dispuse să se ocupe de orice, doar să facă carieră”. Pentru majoritatea zdrobitoare a cadrelor între 25 și 35 de ani țelul final îl constituie realizarea profesională, ca și dezvoltarea aptitudinilor proprii sau asigurarea unei vieți familiale armonioase ; în fața unor asemenea obiective fundamentale, perspectivele de a deveni patron sau de a fi una dintre persoanele cel mai bine retribuite din întreprinderea în care sînt angajate prezintă — după cum se vede din tabelul de mai jos — o atracție mult mai redusă.

Criteriale reușitei	Nota atribuită *)
— Să realizezi echilibrul între viața profesională și cea personală	100
— Să exerciți profesia care-ți place	58
— Să-ți dezvolti aptitudinile	33
— Să faci parte din echipa conducătoare	31
— Să-ți ciștiști existența, păstrîndu-ți integritatea	21
— Să reușești să crezi o întreprindere proprie	20
— Să dispui de autonomie în organizarea muncii proprii	18
— Să ajungi printre cei mai buni din profesia ta	15
— Să ai o activitate cu caracter creator	13
— Să răspunzi de un sector important	9
— Să atingi un nivel onorabil pe scara ierarhică	7
— Să fii una dintre persoanele cel mai bine retribuite din întreprindere	6

*) Cifrele reprezintă procente din punctajul maxim obținut de primul criteriu, în funcție de ierarhizarea acestora de către persoanele chestionate.
Sursa : „L'Usine Nouvelle”, nr. 10/1981.

Lemnul — sursă de energie sau materie primă ?

ÎN NUMEROASE ȚĂRI în curs de dezvoltare lemnul rămâne încă principala sursă de energie. În Nepal și Tanzania, de pildă, ponderea lemnului în consumul național de energie primară ajunge la 96%, această preponderență fiind cauza unor noi despărțiri excesive prevestitoare ale unei grave penurii în absența unor măsuri de diversificare a surselor energice.

Între țările dezvoltate ale lumii ponderea cea mai ridicată a lemnului în structura consumului de energie primară (aproape 10%) se consumă în Austria, care este și una dintre țările cele mai împădurite din Europa, pădurile acoperind 44% din teritoriul țării. În alte țări dezvoltate puternic împădurite — Finlanda, U.R.S.S., Suedia — ponderea lemnului ca sursă de energie se situează între 4,6 și 3%, în Franța și Elveția — la 1,5%, iar în R.F.G. la numai 0,2%.

Extinderea utilizării lemnului ca sursă de energie este limitată atât de alternativele de valorificare superioară a acestei prețioase materii prime ca mobilă, hirtie, celuloză etc., cât și de suprafețele limitate acoperite cu păduri și de ritmul lent al creșterii copacilor. Astfel s-a calculat că chiar dacă s-ar împăduri întregul teritoriu al R.F.G., cantitatea de metanol obținută pe baza lemnului respectiv ar fi insuficientă pentru aprovizionarea cu carburanți a actualului parc vest-german de automobile. Chiar și numai pentru încălzirea clădirilor, lemnul respectiv ar fi insuficient.

În favoarea utilizării lemnului ca materie primă și nu ca sursă de energie poate pleda și consumul specific de energie care în industria cimentului este de patru ori mai ridicat, în cea a materialelor plastice — de 6 ori, în cea siderurgică, de 24 ori, iar în cea a aluminiului de 126 ori mai ridicat. În plus, extinderea folosirii ca lemn de foc ar agrava considerabil condițiile de aprovizionare a industriei de prelucrare a lemnului.

Problematică apare și utilizarea pe scară largă a ramurilor, crengilor, rădăcinilor și scoarței, reziduuri care reprezintă 45% din totalul biomasei pădurilor. Așa cum s-a relevat cu ocazia recentelor „Săptămâni universitare forestiere“ de la Göttingen, R.F.G., pină acum pădurea nu a avut nevoie de îngrășăminte chimice tocmai din cauza abundenței acestor reziduuri și deșeuri naturale. Exploatarea lor pe scară întinsă ar însemna dispariția, acestui amendament natural și recurgerea la îngrășăminte chimice, cu toate consecințele previzibile ținând de creșterea costurilor în silvicultură și de deteriorarea mediului înconjurător.

D. D.

Conferință O. N. U.

Vasile Cinepă, Galați — 1) Conferința O.N.U. cu privire la țările cele mai puțin dezvoltate ale lumii, prevăzută a avea loc în luna septembrie la Paris, urmează să adopte un nou program de acțiune în favoarea acestor țări. În vederea conferinței de la Paris vor fi organizate mai multe reuniuni pregătitoare. Prima dintre ele — referitoare la țările din Asia — a și avut loc la sfârșitul lunii martie la

Viena, ocazie cu care reprezentanții a nouă dintre cele mai puțin dezvoltate țări din Asia (între care Bangladesh, Bhutan, Laos, R. A. Yemen, R.P.D. a Yemenului, Nepal, Insulele Maldive, Samoa) s-au întâlnit cu reprezentanții a 50 de țări mai dezvoltate ale lumii. Trei alte întâlniri pregătitoare sînt prevăzute la Addis Abeba (pentru Africa Orientală), Haga (pentru Africa occidentală și centrală), și Geneva (pentru Africa meridională și alte țări).

2) Din 1947 și pînă acum populația Indiei s-a du-

blat, la 1 martie a.c. era de 683,8 milioane de locuitori.

Deficitul balanței turismului

Rozalia Mureșan, Cluj-Napoca — Principala țară emițătoare de turiști pe plan internațional a rămas anul trecut R.F. Germania, cheltuielile în străinătate ale cetățenilor săi ridicându-se la 37,8 miliarde mărci, respectiv cu aproape 26 miliarde mărci mai mult decît încasările din turismul străin în R.F.G. O cincime din cheltuielile turiștilor vest-germani (aproape 8 miliarde de mărci) au fost efectuate în Italia, țară care a importat în 1980 mărfuri din R.F.G. în valoare de 30 miliarde mărci. Sume de peste 7 miliarde mărci au fost cheltuite în Austria și Elveția, finanțînd practic 37 la sută din importurile austriece și 20 la sută din cele elvețiene din R.F.G. În cazul Spaniei încasările de pe urma turiștilor vest-germani au servit la acoperirea a peste jumătate din importul acestei țări din R.F.G.

Ținînd seama de marele deficit al balanței turistice vest-germane în condițiile în care anul trecut balanța comercială a țării s-a încheiat cu un ușor deficit, autoritățile sînt interesate în reducerea lui. Se apreciază însă, scrie *Die Zeit*, că introducerea de restricții valutare la călătoriile spre țările amintite, la care ar mai trebui adăugate Franța și Olanda, ar afecta exportul vest-german, țările în cauză obținînd din turism o sursă prețioasă de valută pentru achitarea importurilor lor din R.F.G. Or, aceste țări contează cu nu mai puțin de 44 la sută în exportul vest-german. Totodată se relevă că deprecierea mărcii pe piețele valutare (stimulată parțial și de cererea de valută pentru turism) și inflația mai rapidă din majoritatea țărilor vest-europene sînt de natură să descurajeze într-o măsură călătoriile scumpe. Pe de altă parte, deprecierea mărcii — chiar dacă scumpește călătoriile peste hotare — favorizează creșterea exportului vest-german, ceea ce la rîndul său este un factor favorabil dezvoltării turismului din această țară.

Iluminat public

Stere Popescu, Oltenița — Deși reprezintă în general numai o fracțiune

redusă din consumul național de energie electrică iluminatul public oferă și el posibilități de economisire a energiei, fără ca aceasta să periclitze siguranța circulației auto sau a pietonilor. Astfel, în Suedia a fost pus la punct — cu sprijinul financiar al Consiliului național pentru dezvoltare tehnică — un sistem electronic simplu și fiabil de aprindere sau stingere automată a lămpilor de pe arterele publice, în funcție de intensitatea traficului. Costul investiției poate fi recuperat în circa doi ani, economiile anuale de energie electrică pentru autoritățile municipale fiind prelimate la 14—21 000 dolari la 10 000 locuitori. Un sistem similar a fost conceput pentru instalațiile de condiționare a aerului. Sistemul amintit a fost brevetat pînă acum în 22 de țări.

Agricultura vietnameză

Delia Tanciu, București — Principalele orientări în actuala strategie a dezvoltării agriculturii vietnameze sînt sporirea randamentelor la hectar și a recoltelor, extinderea suprafețelor cultivabile și diversificarea producției agricole, astfel încît aceasta să asigure nevoile fundamentale ale țării, devenind totodată o bază pentru dezvoltarea altor ramuri ale economiei.

Rezervele de sporire a randamentelor sînt ilustrate de faptul că, față de o medie pe țară de 3 tone la hectar, o serie de districte sau provincii obțin recolte de 5—7 tone la hectar. De aceea se urmărește mecanizarea în continuare a lucrărilor (în prezent 30 la sută din suprafețele cultivate sînt lucrate mecanizat), lărgirea utilizării îngrășămintelor organice (bălegar, aluviuni etc.), concomitent cu folosirea rațională a îngrășămintelor chimice, procurate din import, intensificarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare și ameliorarea exploatarei sistemelor de irigații prin alimentarea lor permanentă cu energie electrică.

După cum subliniază publicația *Le Courrier du Vietnam*, condițiile favorabile de climă tropicală și sol din această țară permit aproape pretutindeni obținerea a două-trei recolte pe an. Totuși coeficientul rotației culturilor nu depășește încă în medie pe țară cifra de 1,3. Actuala suprafață cultivată (5 milioane ha, respectiv 1 ha la 10 locuitori) urmează să fie extinsă prin defrișări, în decurs de două sau trei cincinale. la 11 milioane ha, ceea ce

va îmbunătăți și posibilitățile de zonare a producției agricole.

Paralel cu intensificarea culturii orezului se are în vedere dezvoltarea culturii plantelor industriale, sporirea producției agro-alimentare destinate exportului, dezvoltarea zootehniei (mai ales a creșterii porcinelor) și pisciculturii. În sfîrșit, sînt prevăzute măsuri pentru îmbunătățirea organizării producției în cooperative, inclusiv prin afirmarea principiului retribuției în funcție de munca depusă, în Nord, și stimularea cooperativizării, pe baza respectării liberului consimțămînt, în Sud, unde predomină încă producția individuală. Se tinde de asemenea spre obținerea unui raport mai judicios între ritmul creșterii producției de alimente și cel al creșterii demografice, paralel cu îmbunătățirea structurii populației ocupate în agricultură, în care în prezent predomină femeile și persoanele în vîrstă.

Petrolul mexican

Rodica Marin, Tîndărei — 1) Dintre țările latino-americane primul loc în ce privește producția de petrol este ocupat acum de Mexic, țară care în ierarhia mondială a producătorilor s-a situat în 1980 pe locul al cincilea. Potrivit datelor oficiale mexicane, rezervele certe de petrol ale țării depășesc 60 miliarde barili (1 baril = circa 159 litri), cele probabile sînt de 38 miliarde barili, iar cele potențiale de 250 miliarde barili. O treime din producția mexicană de petrol se extrage în largul mării. Pentru anul în curs plafonul extracției a fost stabilit la 2,7 milioane barili pe zi, din care exportul reprezintă circa 1,4 milioane barili, principalii cumpărători fiind S.U.A., Spania, Franța, Japonia, Israelul, Brazilia și unele țări din America Centrală.

2) Acordul de cooperare pe 20 de ani încheiat la sfîrșitul lunii martie 1981 între primii miniștri norvegian și suedez prevede angajamentul Norvegiei de a livra Suediei petrol și produse petroliere din Marea Nordului în schimbul livrării de către Suedia a unei importante cantități de energie electrică.

3) Nu dispunem încă de elemente concrete privind acordul la care vî referiți.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 16 din 17 aprilie 1981

- 60 de ani de la crearea Partidului Comunist Român
● Creșterea eficienței — orientare esențială a politicii economice a partidului (Barbu Gh. Petrescu) 1
- Dezvoltarea economico-socială armonioasă a tuturor județelor țării (II) (Dumitru Ciucur, Constantin Popescu) 3

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Realizarea parametrilor proiectați la noile capacități puse în funcțiune (Ioan Mihai) 5
- Promovarea factorilor intensivi și reducerea costurilor de producție (Gh. Sică) 7
- Înfăptuirea revoluției agrare — un complex proces tehnic, organizatoric, economic și social
● Zonarea producției în cadrul județelor — factor de intensificare a agriculturii (S. Hartia) 9
- O resursă importantă a Cimpiei Române — dezvoltarea pisciculturii (P. Avramescu, C. Mocanu) 11
- Opțiuni pentru mica industrie. O investigație privind cererea populației pentru articolele de uz casnic (I) (Trăilă Cernescu, Rodica Ghețău) 13
- Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență. Gospodărirea judicioasă a materiilor prime și materialelor — cale de rentabilizare a activității în construcții (Cristea Ioniță) 15

CONDUCERE-ORGANIZARE

- Unități teritoriale pentru asigurarea de servicii complexe în transportul mărfurilor (Eugen Hancă) 17

TEORII — IDEI

- Optim, optimalitate, optimizare (II) (Constantin Virgil Negoită) 19
- Școli ● curente ● economiști. Elemente ale concepției despre cooperare în România interbelică (Toader Ionescu) 20

ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA EXAMENUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Economia țărilor socialiste (Steliana Lintaru) 23

ECONOMIE MONDIALĂ

- Neocolonialismul — obstacol în calea dezvoltării de sine stătătoare a națiunilor (I) (Constantin Mecu) 25
- Tendințe-conjuncturi 27
- Documentar. Surse noi și regenerabile de energie 28
- Mondorama 30
- Curier 31

ÎN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI: Generalizarea experienței înaintate în unitățile economice. Instrumente în sprijinul autogestioniilor

IN THIS ISSUE

- Efficiency growth — an essential direction of the economic policy of the party (Barbu Gh. Petrescu) 1
- Production mapping inside districts — element of intensity in agriculture (S. Hartia) 9
- An important resource of the Romanian Plain. The development of the pisciculture (P. Avramescu, C. Mocanu) 11
- Judicious management of raw materials — a way to increase the efficiency in constructions (Cristea Ioniță) 15
- Optimum, optimality, optimisation (II) (Constantin Virgil Negoită) 19
- Schools ● trends ● economists. Elements of the concept on cooperation in Romania between the two world wars (Toader Ionescu) 20
- Neocolonialism — obstacle to the independent development of the nations (I) (Constantin Mecu) 25

DANS LE NUMERO

- L'accroissement de l'efficience — orientation essentielle de la politique économique du parti (Barbu Gh. Petrescu) 1
- Le zonage de la production dans le cadre des districts — facteur d'intensification de l'agriculture (S. Hartia) 9
- Une ressource importante de la Plaine Roumaine. Le développement de la pisciculture (P. Avramescu, C. Mocanu) 11
- L'utilisation judicieuse de matières premières et des matériaux — voie de la rentabilisation de l'activité dans le bâtiment (Cristea Ioniță) 15
- Optimum, optimalité, optimisation (II) (Constantin Virgil Negoită) 19
- Ecoles ● courants ● économistes. Eléments de la conception sur la coopération dans la Roumanie d'entre deux guerres (Toader Ionescu) 20
- Le néocolonialisme — obstacle sur la voie du développement indépendant des nations (I) (Constantin Mecu) 25

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Рост эффективности — существенное направление экономической политики партии (Барбу Г. Петреску) 1
- Районирование продукции внутри узлов — фактор интенсификации сельского хозяйства (С. Хартия) 9
- Важный ресурс Румынской равнины. Развитие рыбоводства (П. Аврамыску, К. Мокану) 11
- Разумное хозяйствование сырья и материалов — путь рентабильности в строительстве (Кристя Ионица) 15
- Оптимальность, оптимальность, оптимизация (II) (Константин Вирджи Негоица) 19
- Школы ● течения ● экономисты. Элементы концепции о кооперации в Румынии между двумя мировыми войнами (Тоадер Ионеску) 20
- Неокolonизм — препятствие на пути самостоятельного развития наций (I) (Константин Меку) 25

Abonamentele se incheie la oficiile postale, factorii postale și difuzorii voluntari de presă din întreprinderi și instituții. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptăminal): pentru întreprinderi și instituții — 260 lei anual; pentru cursanții tuturor formelor de învățământ politic și profesional, elevi, studenți — 130 lei pe an, 65 lei pe 6 luni, 32,50 lei pe 3 luni. Termen limită de încheiere a abonamentului: 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Redacția și administrația: 70159, București Bd. Magheru nr. 28—30 etaj I, sectorul I. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1 București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Scintelii”

**ÎN ACEASTĂ PERIOADĂ
MARI REDUCERI DE TARIFE
pentru cei ce merg
în stațiunile balneoclimaterice
prin oficiile județene de turism**

Cei ce doresc să-și petreacă concediul de odihnă sau să-și efectueze cura balneară în această primăvară beneficiază de importante reduceri la tarifele pentru cazare și masă în unitățile hoteliere din cele mai cunoscute stațiuni.

Pentru edificare redăm mai jos un tabel comparativ al tarifelor pe zi/persoană pentru o pensiune completă :

Stațiunea	Data pînă la care se aplică tarife reduse	Tarife reduse lei/zi de persoană pentru pensiune completă	Tarif de sezon lei/zi de persoană pentru pensiune completă	Diferență (—)
Poiana Brașov	31 V	80	107	27
Predeal-Sinaia	31 V	65	97	32
Borșa	30 VI	66	87	21
Felix-Covasna	30 IV	72	97	25
Herculane	30 IV	68	97	29
Căciulata	15 VI	68	97	29
Sovata	31 III	57	97	40
Slănic Moldova	30 VI	68	97	29
Moneasa	30 IV	57	97	40
Buziaș	30 IV	55	97	42
Tușnad	15 V	57	97	40
Geoagiu Băi	30 IV	55	97	42

REȚINEȚI : efectuînd concediul în această perioadă, pe lângă faptul că beneficiați de aceiași factori naturali de cură, precum și de confortul dorit, obțineți și importante economii în bugetul familiei dv. Astfel, la un sejur de 12 zile petrecute în stațiunile de odihnă Poiana Brașov, Predeal, Sinaia sau Borșa, obțineți economii de 250—380 lei de persoană. În stațiunile cu profil de cură balneară economiile dv. pentru o serie completă de 18 zile sînt și mai mari, ele fiind între 450 — 850 lei de persoană.

La agențiile și filialele Oficiilor județene de turism, precum și la cele ale I.T.H.R. București puteți obține informații suplimentare și cumpăra din timp bilete pentru oricare din stațiunile enumerate mai sus.

ASIGURAREA MIXTĂ DE VIAȚĂ ȘI SUPLIMENTARĂ DE ACCIDENTE = PREVEDERE + ECONOMIE

Asigurarea mixtă de viață și suplimentară de accidente este utilă oricărei persoane în vîrstă de la 16 la 65 de ani.

DE CE ?

Pentru că :

- Oferă posibilitatea îmbinării prevederii cu economia, constituind un sprijin material pentru cel ce se asigură sau pentru familia sa, întrucît suma asigurată stabilită pentru urmările accidentelor reprezintă de 6 ori suma prevăzută pentru celelalte evenimente cuprinse în această asigurare, iar la expirarea asigurării se plătește atît suma asigurată (economisită), cît și o indemnizație de 10 la sută.

- Dă posibilitate asiguratului să încaseze pe parcursul duratei asigurării cîte 1 000 de lei pentru fiecare combinație de litere înscrisă în poliță, ieșită la tragerile de amortizare lunare și speciale.

CE RISCURI SÎNT ASIGURATE ?

- Sînt acoperite cazurile de invaliditate permanentă totală sau parțială și de deces din accidente, produse de evenimente neprevăzute și nedorite, cum ar fi : explozia, prăbușirea de teren, lovirea, căderea, alunecarea, acțiunea violentă a unei persoane, atacul unui animal, trăsnetul, acțiunea curentului electric, arsura, inecul, intoxicarea subită sau asfixierea din cauze subite și multe altele, precum și decesul din alte cauze decît cele de accidente.

PE CE DURATĂ SE POATE ÎNCHEIA ASIGURAREA ȘI CARE ESTE NIVELUL PRIMELOR DE PLATĂ ?

- Se poate încheia pe durate de la 5 la 15 ani.

- Primele de plată se stabilesc în funcție de mărimea sumei asigurate, de vîrsta persoanei ce se asigură, de durata asigurării, fiind pentru fiecare 1 000 de lei din suma asigurată, între 7,75 și 21,50 lei, lunar.

Pentru ca Administrația Asigurărilor de Stat să-și onoreze prompt obligațiile din contractul de asigurare, dv., stimați asigurați, aveți datoria să achitați la termen primele de asigurare. Această obligație vă cere prea mult timp ? Nu, deoarece puteți plăti primele de asigurare folosind „consimțămîntul scris“, prin imputernicirea ce o dați lucrătorilor care vă efectuează plățile de retribuții de a achita Administrației Asigurărilor de Stat, din drepturile dv., primele, atît pentru asigurările în curs, cît și pentru cele pe care le veți încheia sau reinnoi.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări vă puteți adresa responsabililor cu asigurările din unitățile socialiste, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS.

